

Mărkò
andí Yěsù Krístò bhà Ídzi
Màkürù
Yàrí bhŭkù ò ì nòtù ádròdrò
dhu tí dhu

Yàrí bhŭkù nandí ní Mărkò, yà átò ka kanzínà Yùwanì Mărkò tí. Ka ni'ì Màriyà t'ídhùnà, ndirò ndi Màriyà ni'ì Yèrùsàlemà tó kigò ǒ Kànìsà ǒ bhà nzínzi ǒ atdí ale (Kas 12.12, 25). Mărkò nyú nditírò ni'ì nzì uvitatále, pbétù ka ni'ì Péterù t'ódhìnà, yà atdíkpá abádhí arí kasu ònzi mànà (1Pé 5.13). Ndirò, Péterù-tšù ní ndi kǐri Yěsù dǒ róte Ídzi Màkürù. Mărkò unda andànà Bàrnabà mà uvitatále Polò mànà fíyó wemberè tó abhi ǒ (Kas 12.25; 13.5). Olùnà rò, Bàrnabà níidiyì Mărkò ndínì ara tí Ídzi Màkürù núnò tditdǒ Kipurò tó pbìrì ǒ bhà tò (Kas 15.36-39). Olùnà rò nyú tditdǒ ní ndi, Mărkò mà náadù òwu 'òtù Polò nà yà wemberè tí ka kósò Polò Romà tó kigò ò ònà kàsùmì ǒ (Fìl 1.24; Kòl 4.10).

Mărkò andí pbìndà bhŭkù yà ìnzì ní Pbàyàhúdì tó pbàkrístò tò. Ndi bhŭkù ò, kǐli pbìndà ǒte-ivé Yěsù-kàsù dǒ, ìnzì ní kǎrúdhèna dhu dǒ. Kítè Yěsù «Kàgàwà t'Ídhùnà tí» (1.1; 15.39), pbétù Yěsù nyú nditírò ràdù ndàtì «Ìndrù t'ídhùnà tí» (8.31,38) «Ìndrù t'ídhùnà-tì» ní, Kàgàwà ábhù kóró dhu dǒ ádrèngbànga tó ǒbì foná ale. Kà rǐ dhu itè átò, Yěsù rì'ì ìndrù obhó nyú.

Yësù apè pbìndà kasu Gàlìlayà tó pbìrì ò rò (1.1-9.50), ndàdù àrà àhù nà Yùdeyà tó pbìrì ò, ròsè dòtsi ní Yèrùsàlemà tó kigò ò (10.1-16.20).

Bhǔkù-nyìtì ka kóhù tí dhu

- Bàtizò nubhónà Yùwanì rǐ Yësù Krístò bhà Ídzì Mákǔrù náncò ìndrǔ tò dhu (1.1-13).
- Yësù rǐ pbìndà kasu òpè Gàlìlayà tó pbìrì ò rò, ndàdù àrà àhù nà Yèrùsàlemà tó kigò ò dhu (1.14-10.52).
- Yësù rǒvè, kotdù ndì, ndàdù ndìngbè òvè-bvù rò dhu (11.1-16.8).
- Yësù rǐ ndìtè pbìndà ábhàlǐ tò tdǔ ndì ndodzí òrù-akpà ò rò dhu (16.9-20).

*Bàtizò nubhónà Yùwanì rǐ Kàgàwà bhà
Ídzì Mákǔrù náncò ìndrǔ tò dhu
(Màt 3.1-12; Luk 3.1-18; Yùw 1.19-28)*

¹ Yàrí ní Yësù Krístò, Kàgàwà t'ídhùnà dǒ róte Ídzì Mákǔrù náapè ndì tí dhu. ² Àdhàdhì nabì Ìsayà náandí dhu pbìndà bhǔkù ò dhu bhěyi, ndàtì: «Kàgàwà rǎtina: «Ma mí pbàkà mùkèngyè nóvì angyi indù. Kà rǐ otu nówè indù*.» ³ Ndì mùkèngyè rǐ dhu òvo òrú tǔna nyú nà rùngù ò, ndàtì: «Nyòbholo ngudhà Ádrùngbǎle tò, nyùtò kà rǔbhi òná otu*!»»

⁴ Ní Yùwanì náito ndì rùngù ò, ndàmbe bàtizò núbho dǒ ìndrǔ tò, ndàdù àrà dhu nóvò rǒ abádhí tò ndàtì: «Nyùgèrè nyǐ nyǔbhà fùkú nzérenge, nyǎdù bàtizò nálù, ndínǐ Kàgàwà adù tí fùkú nzérenge núbà fùkù.» ⁵ Yùdeyà tó pbìrì

* 1:2 1.2 Màl 3.1 * 1:3 1.3 Ìsa 40.3

ǒ ábhǒ ale nyú, Yèrùsàlemà tó kigò ǒ ale mànà níiwúnà kóró kà tí'ò. Abádhí núnúnà fíyó nzérenge kpangba, Yùwanì ràdù bàtizò núbho fíyò Yòròdanì tó idha-akpà ò. ⁶ Yùwanì náafónà ngàmiyà tí kátina ìzǎ-ká nǐ ka kódyù mùdzarù, ndàdù mvuna'ò níso asé tó kùkyě nǐ. Kǒngúnà ndì indù mà nǐ, irí ǒ iti-dha mànà. ⁷ Kǎránà dhu núnò rǒ ihé-yà tò ndàti: «Olù rírà dzidu dǒ ale rǐ'ì ádrùngbǎnga tó obi nà atdíǒ ròsè dùdunǎ. Ma màkǎ nzá mòkò ma munga kàpfò rǒ kàyitò-mbǐ* mà. ⁸ İma, ma marí bàtizò núbhǒ fùkù idha nǐ. Pbetù, àbadhi náaraya bàtizò núbho rǒ fùkù Hlǎ-Alafí nǐ.»

*Yèsù rǐ bàtizò nálǎ dhu
(Mát 3.13-4.11; Luk 3.21-22; 4.1-13)*

⁹ Yùwanì arí bàtizò ùbhǒ òná kàsùmì ǒ, Yèsù níira Gàlilayà tó pbirì ǒ atdí kigò, Nàzàretì tí kátina ò rò, ndìrà àhù Yòròdanì tó idha-akpà ò, Yùwanì ràdù bàtizò nábhu fíndà. ¹⁰ Ní idha ò rò Yèsù rǎhù rò, kǎla òrù-akpà-li'ò ndìkpa rí ró, Hlǎ-Alafí ràdù ifo òná kà-dǒ àmbò tó ófò ǒ. ¹¹ Ndìrò, kǐri atdí ale-tù òrù-akpà ò rò róte ró, ndàti: «İnyi ní Idhùdu, yà atdíǒ ma mózè ale, idhèdu náarí ndìkǎ okúnù dò rò.»

¹² Ní ányirǒ rò tí, Hlǎ-Alafí núnutu Yèsù ràrà rùngù ò. ¹³ Ní kǎnzì ifo kumì idho ányì, Sìtànì ràdù àmbe kà-afí númvu dǒ. Kǎdì irí ǒ ìzǎ náaróko òná ngari ò, màlàyíkà ràdù àmbe dzùnàna nónzì dǒ.

*Yèsù rǐ wemberè tó pòndà ábhǎlǐ núnzi dhu
(Mát 4.12-22; Luk 4.14-15; 5.1-11)*

* **1:7** 1.7 Ale-pfò rǒ kàyitò-mbǐ t'úngata nǐ'ì ino-kàsù.

14 Yùwanì ka kósò imbi ò dhu-dzidǒ, Yěsù náarà Gàlilayà tó pbìrì ò, ndàmbe Kàgàwà bhà Ídzi Màkǔrù núnò dǒ ìndrǔ tò. 15 Kǎránà àtìnà rǒ: «Kàsùmì náká wà. Ɔrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi-tsù níndù wà ndì. Ní, nyùgèrè nyǎ nyǔbhà fàkú nzérenga, ndirò nyà'ù Ídzi Màkǔrù.»

16 Gàlilayà tó rèrù-bidǒ ndì ndúbhi rórò, Yěsù náala óyǒ àwèrù, Sìmonì† mà adònà Àndèreyà nà, ìbhè nóho rí imbi nǎ rèrù ǒ ró. 17 Ní Yěsù náati abádhí nǎ: «Nyìwù owùdu ǒ, ma mí nyùgèrè nyǒngò ìndrǔ tó àwèrù‡ tí.» 18 Ní uró rò tí, abádhí núubhà fíyó ìbhè-mbì, 'àdù òwu kǒwù ǒ.

19 Tdítdǒ, Yěsù náandrì itseta akε, ndàdù Zèbèdayò bhà inzo, Yàkǒbhò mà Yùwanì nà nála. Abádhí ní'ì fíyó ìbhú ò, fíyó ìbhè-mbì nóbhòlò ì'í ró. 20 Ní ányìrǒ rò tí, Yěsù náanzi abádhí. Ní, abádhí adù àbayà Zèbèdayò núbhà ìbhú ò kasutále mànà, 'àdù òwu Yěsù-owù ǒ.

*Yěsù rǎ nzére-alafí nà arí'ì atdí ale nígǔ dhu
(Luk 4.31-37)*

21 Yěsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà náawù ùvò Kàpèrnàwumù tí kátina kigò ò. Ní, Pbayàhúdì tó asota-dhò ǒ, Yěsù náatsù unduta-dzà ò, ndàdù ndòpè ndùdhe dhu ányì-dzá ì'ì ale tò. 22 Ní Yěsù rǎnǒna dhu níri rí ale idho núuko atdíǒ, kàrǐ dhu núdhě tí dhu dǒ. Obhó tí, kàbhà dhu t'údheta ní'ì mbǎ Músà bhà Ɔyátá tó màlímó tó

† 1:16 1.16 Ndì Sìmonì-ovò ní Péterù átò (Mrk 3.16). ‡ 1:17 1.17 Kà-tì ní: Ìndrǔ-tsù ùndu róngo Kàgàwà-owù nungu tí ale.

dhu t'údheta bhěyi. Ndirò, kămbénà dhu núdhe dǒ ádrùngbănga tó obi nyú nà.

²³ Ní wò kàrĭ dhu núdhě òná kàsùmì ǒ tí, nzére-alafí nà arí'ì atdí ale náatsù ndi unduta-dzà ò, ndàdù òkù ndàti: ²⁴ «Ádhu nyi nyòzè mǎ nà Yēsù, Nàzàretì tó kigò ǒ alé? Nyi nyirà tí tséka nyi nyotdí tí? Ma m̀̀ni wà dhu mběyi nyú nyi rārĭ àdhi. Nyi ní Kàgàwà ívì Ìlĭlǎ ale.» ²⁵ Ní Yēsù náarù wò ale ò rí'ì nzére-alafí dǒ, ndàti: «Ínè, áhǔ wò ale ò rò!» ²⁶ Ní wò ndi nzére-alafí níyà wò ale-ǒnga obi nyú nà, ndàdù àhũ kà ò rò ádrùngbǎ ikũ nyú nà. ²⁷ Kóró ale idho núukò, ràmbe dhu nóngù dǒ tsùyá nzínzìya ǒ, 'àmbe àtìnà dǒ: «Íngbà dhu-tidò wò? Màkürù-owútá nyú ní yà ádrùngbănga tó obi nyú nà ka kùnò! Yàrí ale rĭ dhu núyǎ nzére-alafí tò màtí, ràdù tsùnà dhu níri!» ²⁸ Ní Yēsù rǒnzina dhu-òyĭ núugà ndi kòmbómbí kóró Gálilaya tó pbìrì ǒ.

*Yēsù rĭ andi nà ábhǒ ale nígǔ dhu
(Mát 8.14-17; Luk 4.38-41)*

²⁹ Unduta-dzà ò rò ì 'ùvò dhu-dzidǒ, Yēsù mà náadù òwu uró rò tí Sìmonì mà Àndèreyà nà mà t'ídza. Abádhí awù atdíkpá Yàkòbhò mà Yùwanì mànà nà. ³⁰ Ní ányì-dzá, Sìmonì bhà aguna-àyi ní'ì ara dò ndi ndàyi ró, atdídǒ kàzũ ùtò ndi òna nǎ nídhunĭ. Ní, yà Yēsù ìrà àhũ rórò tí, ka kavò íyàdhiyà rǎndi dhu kà tò. ³¹ Ní Yēsù náandri kà ì, ndàlǔ kǒtsú, ndàdù kìvà orù. Ní kà-ǒ ì'ì kàzũ náavè, kà ràdù àdi ndàmbe ònyù ùbho dǒ abádhí tò. ³² Pbítsòngǎ, adyifò nótsù dhu-dzidǒ, ka kowúnà ìwu rǒ andi nà arí'ì kóró ale nà Yēsù

ti'ò, nzéε-alafí nà arí'ì ale mànà. ³³ Ní, kigò ǒ ale núundu ì kóró Yèsù rǐ'ì ònà idza-lí. ³⁴ Ní Yèsù níngú dhèdhèrò andi-tidò nǐ arándi ábhǒ ale nyú. Kǎránà nzéε-alafí nípfò rǒ átò ábhǒ ale ò rò. Ndirò, kǎránà nzǐ ì nzéε-alafí núbhà rǒ ròtè, iwà abádhí núnì Yèsù rǎrǐ àdhi dhu nídhunǐ.

Yèsù rǐ Kàgàwà bhà Ídzi Màkǔrù núnò Gàlìlayà tó pbìrì ǒ dhu

(Luk 4.42-44)

³⁵ Tsútsǎ nínganí bhǒtsungá, inzà inga nápè àwù rórò, Yèsù níwà ndì ndàhu kigò ò rò, ndàrà igi rùngù ò ndàdù ndòpè ndìtsò ndì ànyì. ³⁶ Ní, Sìmonì mà ɔdhína mànà náawù kòmè. ³⁷ Ní Yèsù ì àla rò, abádhí náati kà nǐ: «Ádrùngbǎlé, kóró ale rǐ nyɔmε.» ³⁸ Pbétù Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Kòwu kyèròkyèrò rǐ'ì ngǔkpà pbanga ò. Ànyì, ma màkǎ munò Kàgàwà bhà Ídzi Màkǔrù átò, ndì dhu-okú dò rò ma mira nídhunǐ.» ³⁹ Nírò ní ndì kǎdù ùbhi Gàlìlayà ǒ kóró ngari ǒ, ndàrà Ídzi Màkǔrù núnò rǒ ndì pbìrì ǒ unduta-dzà ǒ rò, ndàdù àrà nzéε-alafí nípfò rǒ abádhí rǐ'ì òyà ale ò rò.

Yèsù rǐ kíkí nà ale nábhǔ rǐlǎ Kàgàwà-nyìkpó ǒ dhu

(Màt 8.1-4; Luk 5.12-16; 17.12-19)

⁴⁰ Atdíku, kíkí nà atdí ale ní'ira Yèsù ì, ndìtsì ndòkò ɔtdyùna dǒ kònzǐ, ndàdù ndìtsò kàrǒ ndàti: «Nyì nyòzè ka nǐ, nyì nyínè nyabhu ma mìlǎ Kàgàwà-nyìkpó ǒ.» ⁴¹ Ní Yèsù náabà izu kàdǒ, ndàdù ɔtsúna nágbà, ndàpbàlǎ kàngbò, ndàdù àtìnà kà nǐ: «Iwà ma mòzè. flǎnà!» ⁴² Ní ànyìrǒ rò tí, kíkí níkù wòrí ale rǒ rò, kà ràdù

ilǎ. ⁴³ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù uyá dhu kà tò obi nyú nà, ndàdù kàvi ràrà, ⁴⁴ ndàti nǐ: «Ándà nga mběyi, àpé nyunɔ wò dhu atdí ale tò mǎtí. Pbétù árà nyitè nyi nyògù dhu kùhanì tò, ndirò nyádù nyabhù yà Músà bhà Ƴyátá núuyá perè Kàgàwà tò, ndínǐ nyi nyògù dhu nitè tí kóró ale tò*.» ⁴⁵ Pbétù wòrí ale níitdègu àrà, náadù ndòpè ndàrà róná ndì nònzì dhu náwe rǒ atdíǒ nyú, ndùgà ndì dhu-òyǐ kóró ngari òná. Wò ndì dhu-okú dò rò, Yěsù náadúnà nzǐ àrà òtsù rǒ kpanjangba atdí kigò ò mǎtí, pbétù kǎránà àdi rǒ lèngèlèngè. Nǐ, indrǔ owúnà iwu rǒ kà-tǐ'ò kóró ngari òná rò.

2

*Yěsù rǐ ngbǒna úve ale nígǔ ndàdù pbìndà
nzérénga núbà dhu*

(Mǎt 9.1-8; Luk 5.17-26)

¹ Ngúfe idho dzidǒ, Yěsù níingo tdítdǒ Kàpèrnàwumù tó kigò ò, kóró ale ràdù dhu ìrì, ìnè kà rǎrǐ'ì idzá*. ² Nǐ ábhǒ alé-yà núundu ì Yěsù rǐ'ì òná idza ǒ, ìmbǎ ale-pfò kafó róngà mà rǐ'ì ndì idza-lí mǎtí. Yěsù náadù àdi ndàmbe Kàgàwà bhà Ƴte núdhe dǒ abádhí tò. ³ Nírò ní ndì ngǔkpà ale níiwú ngbǒna úve ale nà Yěsù-tǐ'ò, ìfo ale nánò ótdù dǒ rórò. ⁴ Pbétù, abádhí rǐ ndì ale nítisú Yěsù-tǐ'ò dhu ní'ì obi tí ihé-yà-okú dò rò. Nǐ abádhí núungbe idza-dòtsirò yà Yěsù nádi òná ngari dǒ rò, 'àdù wòrí ale nífo òná ótdù mànà Yěsù-ònzǐ. ⁵ Nǐ kòrí ale tó a'uta ndì

* **1:44** 1.44 Law 14.2-31 * **2:1** 2.1 Ndi idza ni'ì ngätsi nǐ Simoni mà Àndèreyà mànà mǎtò (Mrk 1.29).

ndàla rò, Yèsù ati wò ngbõna úve ale nǎ: «Ɔdhí, ma m̀bà wà pb̀k̀k̀ nzerenga.»

⁶ Ní, yà ányìr̀ ì òkò ró í'ì Músà bhà Uyátá tó ngúfe m̀límó, náambénà inga nírè dǒ afíya ò, 'àmbe àtìnà dǒ: ⁷ «Ádhu wò ale rǐ dhu ùnɔ nzére nyú Kàgàwà nǎ nǎ? Ádhi ìndr̀ bhà nzerenga nùbà rádù, inzà ní Kàgàwà kèlě atdíró nùbà ka rò?» ⁸ Ní uró rò tí, Yèsù núuni abádhí rǐr̀ena afíya ò dhu, ndàdù dhu ìvu abádhí-tsù ndàti: «Ádhu nyí nyí'ì wòrí irèta-tidò nà nǎ? ⁹ Kati ngbõna úve ale nǎ: «Ma m̀bà wà pb̀k̀k̀ nzerenga», ndirò kati: «Ív̀a nyi, ítù indú ótdù, nyadù àrà», ní kòrí óyǒ dhu nzínzì ǒ isó ró'ɔ dhu ní àdhu? ¹⁰ Nírò, ma mòzè nyèni dhu, inè Ìndr̀ t'ídhùnà r̀r̀í'ì ádr̀ngbãnga tó ɔbi nà, ndùbà ìndr̀ bhà nzerenga yà adzi dǒ.» Nírò ní ndi kádù àtìnà wò ngbõna úve ale nǎ: ¹¹ «Ma mátina inyi nǎ: Ív̀a nyi, ítù indú ótdù, nyadù àrà pb̀k̀k̀.» ¹² Ní ányìr̀ rò tí, wòrí ale nǎv̀a ndì kóró ale-nyìkpó ǒ rò, nditù f̀ndá ótdù, ndàdù àrà pb̀ndà. Ídho nyú núukɔ uró í'ì alé-yà kóró atdídǒ, rádù Kàgàwà nífu 'àti: «Ínzà mǎ m̀pè yà dhu bhèyi dhu-tidò nálǎ!»

*Yèsù rǐ Lawí nánzi oẁna ǹng̀u tí dhu
(M̀t 9.9-13; Luk 5.27-32)*

¹³ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù náadù ndì Gàllilayà tó r̀r̀r̀-̀bidò. Ní, ihé-yà nóowúnà ìwu rǒ kà ì, kà rádù àmbe dhu ùdhe dǒ f̀yò. ¹⁴ Ní ùda ndì ndúda rórò, kàla Lawí†, Àlùfayò t'ídhùnà pàratà

† 2:14 2.14 Ngàtsi ndi Lawí ɔvò ní'ì M̀tayò (M̀t 9.9).

t'úfótá-dzà ǒ àdi ró. Ní Yěsù ati kà nǐ: «Írà owùdu ǒ.» Ní, Lawì adù ndìvà ndàrà kǒwù ǒ.

¹⁵ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà náawù dhu nónyù ndi Lawì bhà idza. Ní, pàratà tó ibí pbàndómbé mà, nzérenga tó ngùkpà ale mànà ní'ì atdíkpá abádhí mànà ndi ònyù-tsùná. Obhó tí, ibí i dhu bhěyi ale-tidò nóongónà ndi ùbhi kǒwù ǒ. ¹⁶ Ní Pbàfàrisáyó nzínzì ǒ Músà bhà Úyátá tó màlímó ní'ì inè ànyìrǒ. Ní abádhí níitdègu Yěsù mà rǐ dhu ònyù i nzérengatále mà, pàratà tó pbàndómbé mànà dhu nálǎ, náati Yěsù bhà ábhàlǐ nǐ: «Ádhu kàrǐ dhu nónyù pàratà tó pbàndómbé mà ndirò nzérengatále mànà ní?» ¹⁷ Ní, wò dhu ndì ndìrì rò, Yěsù adù atìnà abádhí nǐ: «Ìmbǎ rǐ'ì andi nà ale náarí nzǐ m̀ngangà-atdyú nóho, pbétù m̀ngangà-atdyú òho arí ale ní andi nà rǐ'ì kèlě. Ìnzá ma mira obhónángatále núnzì, pbétù ma mira ùnzìnà ní nzérengatále.»

*Yěsù bhà irèta ònyù t'ónyuta-tsù t'útsita dǒ
(Mát 9.14-17; Luk 5.33-39)*

¹⁸ Bàtizò, nubhónà Yùwanì bhà ábhàlǐ mà Pbàfàrisáyó mànà nóongónà ònyù t'ónyuta-tsù nùtsì. Ní atdíku, ìndrǔ iwú dhu ìvu Yěsù-tsù, 'àti: «Ádhu Yùwanì bhà ábhàlǐ mà Pbàfàrisáyó tó ábhàlǐ mànà náarí ònyù t'ónyuta-tsù nùtsì, ìnzǐ pbùkù ábhàlǐ ràdù kùtsì átò nǐ?» ¹⁹ Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tò mbólí ǒ ndàti: «Nyǐ nyìrè tí nga àdhìngbǎ ka kùndà nǐ m̀hendù ò iwù ale ràràdù ònyù t'ónyuta-tsù nùtsì, àzèmbè inè akpa-tsi rǐ'ì nzínziya ǒ rórò? Ìnzǐ akekpá màtí! Kóró kàsùmì yà inè ì í'ì òná atdíkpá akpa-tsi mànà ǒ, abádhí rǐ nzǐ àdù ònyù t'ónyuta-tsù

nútsì. ²⁰ Pbétù, atdí idho ní'iyà ìnè, yà akpa-tsi nódyì ka kí òná abádhí nzínzì ǒ rò. Ndi idho rákǎ nínganí ní ndi, abádhí núutsiya ònyù t'ónyuta-tsu.

²¹ Ndirò, ìnzǐ atdí ale mà rǎdù ngoyì-ǒwútá tó kèlèmù náppa mberù-ayí ǒ, akye ndi kèlèmù náadùna ndàduru ndi mberù ka kù'o rò, ndàdù ndi mberù-ayí núfà, ndi ufàta-bhu rǎdù àhù íhù nyú tdítǒ ní. ²² Ndi dhu bhěyi tí, ka kí nzǐ àdù ònyà-ǒwútá nísi kàmudzè-ayí ǒ, akye ndi ònyà níivùna kàmudzè-ayí ǒ, rǎdù ndi kàmudzè núfà, ndi ònyà rǎdù ndùfù obvò ní. Nírò dhu-òfò nga kisi ònyà-ǒwútá kàmudzè-ǒwútá ò.»

*Yèsù bhà irèta Pbàyàhúdì tó sàbatù-idhò dǒ
(Màt 12.1-8; Luk 6.1-5)*

²³ Atdíku Pbàyàhúdì tó sàbatù-idhò ǒ, Yèsù mà pbìndà ábhàlǐ màná náambénà òwu dǒ nganù tó ìnga òna nǎ údà otu ǒ. Ní, Yèsù bhà ábhàlǐ náadù 'òpè 'òwù otu-igì dǒ rǐ'ì nganù náfà rǒ. ²⁴ Ní wò dhu nàla Pbàfàrisáyó náati Yèsù ní: «Ándà pé dhu, ádhu pbùkù ábhàlǐ rǐ ìnzá àlě tó uyátá ávi dhu ònzì sàbatù-idhò ǒ ní*?» ²⁵ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Nyǐ nyàpè tí ìnzá Dàwudì náanzì dhu nózù*? Atdíku, àbadhi mà róná ale màná ní'ì àwù nà, ìmbǎ ì ònyuna dhu rǎdù ì'ì. ²⁶ Ní, kǎtsù Kàgàwà bhà idza, ndàdù perè tí ka kùbho Kàgàwà tò mǔgati nídyì ndònyù. Obhó tí, àlě tó Uyátá rǎtina wò ndi mǔgati nónyù rǎdù rǎrǐ pbàkùhání kèlě víya dǒ rò. Pbétù Dàwudì nídyì ka ndònyù, ndàdù kàbhù átò ì

* 2:24 2.24 Tòr 23.25 * 2:25 2.25 1Sà 21.1-6

ùbhi mànà pbìndà ale tò. Wò ndi dhu náanzì ndì Àbìyàtarì ní'ì pbàkùhání tó ádròdrö ale dõ kamà tí nínganí.»

²⁷ Yěsù adù àtìnà tdítđö abádhí nǎ: «Ìndrű ka kanzì nzá sàbatù-idhò tò, pbétù sàbatù-idhò ka kanzì indrű tò. ²⁸ Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, ima Ìndrű t'ídhùnà, ima ní ndi Ádrùngbàle sàbatù-idhò dõ màtí.»

3

Yěsù rǎ ɔtsúna ɔtsù ale nígǔ sàbatù-idhò ö dhu (Mát 12.9-14; Luk 6.6-11)

¹ Ngätsi nínganí sàbatù-idhò ö, Yěsù náatsù tdítđö unduta-dzà ò. Ní ɔtsúna ɔtsù atdí ale ní'ì ányì-dza. ² Ányìrö ì'ì ngǔkpà ale náambénà Yěsù nándà dõ atdyúya nyú nà, ndínǎ 'ala tí, kàrà tí wò ale nígǔgǔ sàbatù-idhò ö, ndínǎ 'adù tí kòbhù ndi dhu-okú dò rò. ³ Ní Yěsù ati wò ndi ɔtsúna ɔtsù ale nǎ: «Ívà nyi, nyidè uró kóró ale nzínzi ö.» ⁴ Tdítđö kǎdù dhu nívu yà ányìrö ì'ì ale-tsǔ ndàti: «Àlě tó Hyátá návi tí konzì ídzì dhu indrű tò, ndirò tí konzì nzére dhu indrű tò sàbatù-idhò ö? Tí kigǔ indrű bhà ípìrönga, ndirò tí kubhà ndi ale ròvè?» Pbetù abádhí adù inè inè tí. ⁵ Ní, Yěsù náandà abádhí-dò nga kóró akótá nyú nà, izu ràdù ndùka atdíđö abádhí tó odú ale-afí-okú dò rò. Ní kǎdù àtìnà ndi ale nǎ: «Ígba ɔtsúnè!» Kà ràdù kǐgbà. Ní kǒtsú náadù ògù ányìrö rò tí.

⁶ Ní ányìrö rò tí, Pbfàrisáyó núuvò unduta-dzà ò rò, 'adù 'undu Hèrödè bhà ale mànà, ndínǎ 'iri tí ì ìngbà dhu bhèyi màtí ka kí Yěsù nábhǔ kohò dhu dõ.

*Ihé-yà rīwu kóró ngari ònǎ rò Yěsù rǐ'ì i dhu
(Màt 4.23-25; 12.15-16; Luk 6.17-19)*

⁷ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù mà pbìndà ábhǎlǐ mànà níidhá ì Gàlìlayà tó rèrù-bidò, ábhǒ ale tó ihé-yà ràdù òwu owùya ǒ. I alé-yà níiwú Gàlìlayà tó pbìrì ò rò, Yùdeyà tó pbìrì ò rò, ⁸ Yèrùsàlemà tó kigò ò rò, Ìdùmeyà tó pbìrì ò rò, Yòròdanì tó idha-akpà-adzèñǎ rò arí'ì pbìrì ò rò. Ndirò abádhí iwú Tirò mà Sìdònà mànà tó kigò tó mùlengù ònǎ rò. I ábhǒ ale tó ihé-yà níiwú Yěsù i, kǎrónzina dhu-òyǐ ì ìrì dhu-okú dò rò. ⁹ Ní, Yěsù adù pbìndà ábhǎlǐ návi rìli atdí ibhú fíndà, akye ndi ihé-yà níipbóna ndì nǐ. ¹⁰ Obhó tí, ibí ale nígǔ kǎrì dhu-okú dò rò, kóró ale andi nà rí'ì nóowúnà 'òdzi rǒ kà rǐ'ì i, ndínǐ 'apbálá tí kàngbò. ¹¹ Ndirò Yěsù ì àla rò, nzéɛ-alafí nóowúnà yà ì arí'ì òyà ale nábhu rǒ rùkò ì ɔtdyùya dǒ Yěsù-ònzǐ, 'adù òwu abádhí àbhu rǒ rùkù, 'àmbe àtìna dǒ: «Ɛnyi, nyi ní Kàgàwà t'ídhùnà nyá.» ¹² Pbétù Yěsù adúnà àrà dhu nùya rǒ ì nzéɛ-alafí tò ɔbi nyú nà, ìnzǐ àdhi màtí ndì ndí'ì dhu nɛno tí.

*Yěsù rǐ atdí kumì dòná óyǒ nà ale nóvò ndùli
uvitatále tí dhu
(Màt 10.1-4; Luk 6.12-16)*

¹³ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù núupò atdí pbìrì dò, ndàdù ndì ndòzè ndùnzi ale núnzi, i ale ràdù iwu tina ò. ¹⁴ Kǎdù atdí kumì dòná óyǒ nà ale nùli, ndàdù ɔvòya nóvò «uvitatále» tí. Kǎli abádhí ndínǐ 'ongó tí oko mànà atdíkpá. Kǎli abádhí, ndínǐ ndongó tí ùvinà ròwù Kàgàwà bhà Ìdzi Màkǎrù núnò ìndrù tò, ¹⁵ ndirò ndínǐ ì'ì tí

ádrùngbǎnga tó obi nà 'òwù nzéε-alafí nífo rǒ nǐ ìndrǔ ò rò.

¹⁶ Yàrí ní ndi yà kǎvò atdí-kumì dòná óyǒ nà Uvitatále-ovò: Sìmonì (Yěsù adù ngǎtsi kǒvò nóvò Péterù tí), ¹⁷ Yàkòbhò mà adònà Yùwanì nà. Abádhí óyǒ kóró ní'ì Zèbèdayò bhà inzo. Yěsù adù ngǎtsi abádhí-ovò nóvò Bòwànergè tí, kà-tì ní ovò bhà inzo. ¹⁸ Àndèreyà, Filipò, Bàrtòlòmàyò, Mátayò, Tùmasì, Yàkòbhò (Àlufayò t'ídhùnà), Tàdayò, Sìmonì, yà atdíđò ndì nугуénà fíyó pbìrì dǒ ale, ¹⁹ ndirò Yudhà Ìskàrìyotà, yà Yěsù ipfo adù àrà ndàbhù òmvǔ-fó ale.

*Yěsù àtì ka kí dònà ìnza ndì dhu tí
ndirò nzéε-alafí rǐ'ì ònà dhu tí dhu*

²⁰ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù náadù ndì idza. Ní, ihé-yà náadù 'àndu tdítđò kà-tí, Yěsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà rǐ ònyù nónyu ònà kàsùmì mà ràdù ì'ì mbǎ. ²¹ Ní wò dhu ì ìrì rò, kà mà t'ídzá-bhà náadù kàtì iwà dònà ìnza ndì dhu tí. Ní, abádhí adù ìwu kòdyì òwùnà.

²² Ndirò, Yèrùsàlemà tó kigò ò rò iwǔ Yěsù-tí'ò Músà bhà Úyátá tó màlímó náambénà àtìnà dǒ: «Pfòmvo Bèlizèbuli rǐ'ì kà ò.» Ndirò abádhí ambénà àtìnà dǒ: «Wò ndi nzéε-alafí ó ádrùngbǎle ní ndi arí kàbhǔ ròdì kǒkò ì nzéε-alafí.» ²³ Ní Yěsù anzi abádhí, ndàdù dhu ùnò fíyò mbólí ó ndàtì: «Nzéε-alafí dǒ ádrùngbǎle, Sìtanì, ràdù ndòdì ìngbǎ dhu bhěyi nditírò?» ²⁴ Atdí ádrùngbǎ kamà bhà pbìrì ó ale náapé àmbe 'ùgyè dǒ nzínziya ó, ní ndi kamà bhà idzi náarì nǐ àperε. ²⁵ Ndirò, atdí odhi náapé

àmbe anya nónzì dǒ nzínziya ǒ, ní i ale tó ɔdhi-tì náarí nǐ ide. ²⁶ Nírò, Sìtanì náapé àdù ndòpè ndùgyè ndì ndítírò, kàbhà idzi-ǒnga ràdù ndùtu, ní kàbhà ádrùngbǎnga rǐ nǐ adù àperε, kàbhà idzi-tsù ràdù ndòdì.

²⁷ Inǐ atdí ale mà ràdù òtsù ɔbi nǐ ìdzǐdǔ ɔ ale bhà idza, ndàdù kàbhà idzá dhu nùmbà, inzà ndì ndàlǔ pé ka ndùtsì angyi rórò. Ka ndì ndàlǔ ndùtsì dhu-lutinǎ ní ndì, kà ràdù kàbhà idzá dhu nùmbà. ²⁸ Ma mí obhó dhu nùno fùkù, ìndrù náabáya àbà kóró fíyó nzérenga tó ɔbàta, ndirò abádhí náabáya àbà Kàgàwà nǐ ì arí dhu ùno nzére dhu tó ɔbàta mà. ²⁹ Pbétù, Hǐlǎ-Alafí nǐ rí dhu ùno nzére ale náabáya nǐ ɔbàta akεkpá màtí. Obhó tí, kàbhà nzérenga ní dhòdhódhóngà nà rádi nzérenga.» ³⁰ Yèsù atè wò dhu bhèyi abádhí nǐ, abádhí àtì ndì ràrǐ'ì nzére-alafí dǒ ádrùngbǎle nà ònà dhu-okú dò rò.

Ádhi mà nyú ndi Yèsù-tsánà, kà t'ádóna, kà t'áwéna mànà?

(Màt 12.46-50; Luk 8.19-21)

³¹ Tdítdǒ, Yèsù-tsánà mà kà t'ádóna mànà níiwú ùvò Yèsù rǐ'ì ònà idza-lí. Abádhí itsi ìko ìrinǎ rò, 'àdù atdí ale návi rànzi Yèsù idza rò. ³² Ihé-yà ní'ì kà-tí ì òkò, 'àkpòrò kàngbò ró. Ní ka kadù àtìnà kà nǐ: «Kànǐ íyànɔ mà adónɔ mà awéɔ mànà rǐ'ì iri. Abádhí rǐ nyɔɔε.» ³³ Ní Yèsù adù dhu àdu ndàtì: «Ádhi ndi íyàdu, ndirò ádhimà ndi adódu?» ³⁴ Tdítdǒ kǎdù yà tiná ókò 'àkpòrò ngbóna ale dò nga nándà, ndàdù àtìnà: «Kànǐ íyàdu mà adódu mànà. ³⁵ Kàgàwà òzè dhu nónzi rí ale ní ndi, adòdu, awèdu, ndirò íyàdu.»

4

Ɔnyù-tse òre rí ale tó mbólí
(Màt 13.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Wò dhu-dzidǒ, Yësù ivà ndì ndàrà Gàlìlayà tó rèrù-bidò. Ní ányì ndì ndàrà àhù rò, kǎpè ndàmbe dhu ùdhe dǒ tdítǒ ìndrù tò. Ní, ádrùngbǎ ihé-yà nyú núundu ì, 'àkpòrò kàngbò. Ndi dhu-okú dò rò, kǎdù ùpo ibhú ò, ndàdì ányì. Ndi ibhú ní'ì rèrù dǒ, ihé-yà ràdù òko rèrù-bidǒ.

² Ní kǎmbénà ábhǒ dhu nyú núdhe dǒ abádhí tò mbólí ǒ. Ndi p̀b̀ndà dhu t'údheta ǒ, kǎwe dhu abádhí tò ndàti: ³ «Nyìri pé! Atdíku, atdí ale náahù ndàrà ònyù-tse nórè inga ǒ. ⁴ Ní yà ònyù-tse nóvò kàrì òná kàsùmì ǒ, atdídhená itse náawà ì otu ǒ. Ní, àrè adù iwu, 'ùbhí ì itse otu ǒ rò. ⁵ Ngǎkpà-tsí náawà ì ìmbǎ adzi rí'ì dòná abhò odu-kengerè dǒ. Kòrí itse náadù inga kòmbómbí, ìmbǎ adzi rí'ì dòyá abhò nídhunǎ. ⁶ Ní adyifò níitdègu ìka, náadù wò ìngìngà ònyù-nzo nóbì, ràdù òtdyù, ìmbǎ ivéya rí'ì ádzàdzí nídhunǎ. ⁷ Atdídhéná itse náawà ì okpèna nà itsukpó nzínzì ǒ, ì okpèna nà itsu náadù àta, 'àdù òvi, 'àdù wò ìngìngà ídzi ònyù nútì, ìnzí ràdù ǒ'ò. ⁸ P̀b̀étù, ngǎkpà itse náawà ì ídzi adzi ǒ. Ní ì ònyù níngà, 'òvi, 'àdù ǒ'ò mběyi nyú. Atdídhéná náadhì itse ìbhù kumì-gùna ròsè, ngǎkpà náadhì azà kumì-gùna ròsè, ndirò ngǎkpàkà-tsí náadù òdhi atdí-miyà-gùna ròsè.»

⁹ Ní Yësù adù àtìnà abádhí nǎ: «Inga t'írìta tó b̀ina nà rí'ì ale níri ka.»

*Yěsù rě ònyù-tse òre rí ale tó mbólí-tì nàwě dhu
(Màt 13.10-17; Luk 8.9-10)*

¹⁰ Yěsù níitdègu ndìndrĩ itse ihé-yà rǒ rò, ní yà kà-tí aróko ale mà, kàbhà atdí-kumi dòná óyǒ nà ábhàlǐ mànà náavì ka ràwe kǒkò mbólí-tì. ¹¹ Ní kádù dhu abádhí tò ndàti: «Fùkù nyú, ka kítè wà òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi-nyu-tsi ndì nórù dhu. Pbétù, ngǔkpà ale náarí kóró dhu níri mbólí tó ófò ǒ,

¹² <ndíní ì owu tí inga àndà rǒ, pbétù ìnzǐ 'àdù atdí dhu mà nála, ndìrò 'àdù nga níri, pbétù ìnzǐ atdí dhu mà ràdù dòya nála, akye ì owuna 'ùgèrè fiyó nzérenga ǒ rò, Kàgàwà ràdù dhu núbà fiyò nǐ*!>

¹³ Tdítdǒ, Yěsù adù àtìnà abádhí nǐ: «Nyǐ nyùni tí nzá yàrí mbólí rǔnɔna dhu? Olu, nyǐ nyádù kóró ngǔkpà mbólí rǔnɔna dhu núni ìngbǎ dhu bhěyi? ¹⁴ Yàrí ní ndi ònyù-tse nóre rí ale tó mbólí-tì: Ònyù-tse òre rí ale nórè dhu ní Kàgàwà bhà Ɔte. ¹⁵ Ngǔkpà ale núli ì yà Kàgàwà bhà Ɔte nàwà ì òná otu bhěyi. Abádhí rǐ ndi Kàgàwà bhà Ɔte níri, ányìrǒ rò tí Pfòmvo ràdù ìrà, ndàdù ndi òre ka kòrè Ɔte nípfò abádhí-afí ò rò. ¹⁶ Ngǔkpà ale núli ì odu-kengerε-dɔ yà ìmbǎ adzi rǐ'ì dòná abhɔ bhěyi. Kàgàwà bhà Ɔte ì ìrì rò, abádhí ràdù kà'ù dhèdhe nyú nà ányìrǒ rò tí. ¹⁷ Pbétù, abádhí rǐ nzǐ àdù kàbhɔ ivéna ròdì ndì afíya ò, 'àdù 'àpba kà-rǒ ákě kàsùmì kèlě tí. Ní, yà àpbè mà avuta mànà nópè ì Kàgàwà bhà Ɔte abádhí á'ù dhu-okú dò rò rò, abádhí ràdù 'àwà dòtsí fiyó a'uta ǒ

* **4:12** 4.12 Ìsa 6.9-10

rò. ¹⁸ Ngũkpà ale-tsí nùli ì okpèna nà itsu nzínzi ǒ itse náwà ì òná inga bhěyi. Abádhí náarí Kàgàwà bhà Ɔte níri, ¹⁹ pbétù, yà adzi dǒ ka kóko tí dhu tó irèta mà, ònzì náaríbhona ɔtrátá tó dhèdhe mà, ngũkpà dhu-atdyú mànà rǎdù òtsù abádhí-afí ò. Ní, kóró kòrí dhu rǎdù ndi Ɔte nùtsì, 'àdù àbhunà ìnzì ròdhì itse. ²⁰ Ndirò ngũkpà ale nùli ì ídzì adzi ǒ itse náwà ì òná inga bhěyi. I ale náarí Kàgàwà bhà Ɔte níri, 'àdù à'ùnà. Ndirò, ì ale náarádù ídzì itse nódhì: atdídhena ale ròdhì ka ìbhu kumì-gùna ròsè, ngũkpà ròdhì ka azà kumì-gùna ròsè, ndirò ngũkpà-tsí rǎdù kòdhì atdí-miyà-gùna ròsè.»

Tarà tó mbólí mà Kàgàwà bhà Ɔte rǎ ìndrǔ-dò àlǎ dhu tó mbólí mànà (Luk 8.16-18)

²¹ Tdítdǒ, Yèsù ivú dhu abádhí-tsǔ ndàti: «Ka katí tarà òbobi, kadù àtsinà ìtǎ-tsi? Ndirò, ka katí kòbobi, kadù ìlinà ara-tsi? Ka katí nzì kòbi kili ɔrú, mběyi kàrǎ inga náwù ró? ²² Obhó tí, kóró dhu-tsí yà ndì narù náalaya ndì kpanya, ndirò kóró dhu-tsí yà òdhǔ ò arádi náaviya ndì kpanya awáwù ò. ²³ Inga t'írìta tó bǎna nà rǎ'ì ale náká ndìrì ka!»

²⁴ Yèsù adù àtìnà tdítdǒ abádhí nǎ: «Nyàndà nga mběyi yà nyǎ nyírìna dhu nà. Ka kudhèya dhu fǔkù àdhàdhì yà nyǎ nyarí dhu nùdhě ìndrǔ tò òná mùgèrè ǒ, kadù àmànà àma tí. ²⁵ Obhó tí, dhu nà arǎ'ì abho ale tò, ka kabhèya dhu abho

nyú ròsè. Pbétù, ìmbă dhu arí'ì abho foná ale-fó rò, ka kakòya yà ake káří'ì nà dhu mà*.»

Vīyà dǝ rò rínga itse tó mbólí

²⁶ Yēsù adù àtìnà tdítǝ: «Yàrí ní ndi òrù-akpà ǝ Ádrùngbă kamà Kàgàwà bhà Idzi nófò ndi nà dhu: Atdí ale níivà ndi ndòrè nganù-tse pbì inga ǝ. ²⁷ Ní yà inga náarátì, ndàdù ùbho dhu bhěyi, káráyi inga náti rò, ndàdù ndivà inga núbho rò. Wò ndi kàsùmì ǝ ònyù-tse náaráta, ndàdù inga inzà àbadhi nùni ìngbă dhu bhěyi màtí kà rínga dhu rórò. ²⁸ Adzi rǎdù wòrí nganù ní'ò nditírò. Wemberè tí kà rǐ kàbhǔ rìngà, ɔɔɔ rí kisé nǐ ndàdù kàbhǔ ròvi, kà rǐku dǝ ná rò nǐ, ndàdù kàbhǔ ritù ndi, rǎdù ò'ò. ²⁹ Wò nganù nó'ò dhu-dzidǝ ní ndi, wò ale rǎdù kasu nópè pbìndà obhi nǐ, nganù t'ótseta tó kàsùmì náká wà nídhunǐ.»

Hàràdalì-kpǝ-tútǔ-ngba tó mbólí
(Màt 13.31-32,34; Luk 13.18-19)

³⁰ Yēsù adù àtìnà tdítǝ: «Ádhu àlě kádù àtìnà òrù-akpà ǝ Ádrùngbă kamà Kàgàwà bhà Idzi nófò ndi nà dhu tí? Ndirò, ìngbà mbólí ndi kà dǝ àlě kádù àwenà rìtè ka? ³¹ Kǝfò ndi hàràdalì tó itsukpó-tse nà. Adzi ò ka kí kòzò òná kàsùmì ǝ, ka ní ákě dhu-tútǔ-ngba nyú ròsè kóró yà adzi ǝ itse dònǎ. ³² Pbétù, yà ní ka kí kòzò adzi ò, ní kà ròvi, ndàdù òngo ádrùngbă itsukpó tí, ròsè

* **4:25** 4.25 Wò dhu-tì ní, fìndà ka kùdhe dhu arí dònà àlǔ ale, ní ka kabhùya rànì nga abho. Pbétù, ìnzǐ dònà arí fìndà ka kùdhe dhu àlǔ ale, ní dǝ ò rò ka kipfoya yà káří'ì nà ákě irètá-ngba mà kóró.

kóró itsukpó-tidò dònǎ. Kǒpbí rǎdù òvi ádzàdzí nyú, àrè mà ràdù idzàya nòsì kà-bí tó sísí ǒ*.»

³³ Ndi dhu bhěyi tí, Yěsù núúnónà Kàgàwà bhà Ɔte kóró ale tò ábhǒ yàrí mbólí-tidò ǒ. Kǔnónà ka àdhàdhì yà ndì ndúnɔna dhu níri rí ale-dɔ nálɔ rádù dhu bhěyi. ³⁴ Kǒténà nzǐ abádhí nà inzá ndì ndùnò mbólí ǒ rórò. Pbé̀tù, ɔ̀yá ì ɔ̀tù ì p̀b̀ìndà ábhàlǐ mànà ònà kàsɔ̀mì ǒ, kǒngónà àdù ì mbólí-tì náwe kóró abádhí tò.

*Yěsù rǐ àp̀ùp̀ú nábhě rìdè dhu
(Mà̀t 8.18,23-27; Luk 8.22-25)*

³⁵ Ndi nínganí tí p̀b̀ìtsòngǎ, Yěsù náati p̀b̀ìndà ábhàlǐ nǐ: «Kàda rèrù-adzè.» ³⁶ Ní, Yěsù bhà ábhàlǐ núubhà ihé-yà, 'àdù ɔ̀tsù yà Yěsù rǐ'ì ònà ibhú ɔ̀, 'àdù ɔ̀wu. Ngǔkpà ibhú náadù ì'ì inè ányìrǒ. ³⁷ Nírò ní ndì àp̀ùp̀ú náapè ndòpìlì ɔ̀bì nyú nà, mùkùrà ràdù 'òpè 'àwà ì ibhú ɔ̀, ibhú ràdù à̀m̀be àle dǒ idha nǐ. ³⁸ Yěsù náadù ì'ì ibhú tó kòbhé ɔ̀ ndì ndàyi ndìp̀b̀ì dònà kùsé rǒ, idhɔ̀ ràdù ndòdyì ró. Ní kàbhà ábhàlǐ níngà ka idhɔ̀ ɔ̀ rò, 'àdù à̀t̀ìnà kà nǐ ikù nyú ǒ: «Màlimǒ, yà àlě kúve dhu nátdù tí obhó afínɔ̀ akekpá màtí?» ³⁹ Ní idhɔ̀ ɔ̀ rò ndì ndìvà ndì rò, Yěsù náarù awe dǒ, ndàdù à̀t̀ìnà rèrù nǐ: «Ínè! Ɔ̀tsi tsùnù!» Ní awe náadù opilita núbhà, inga ràdù inè bhì. ⁴⁰ Ní Yěsù adù à̀t̀ìnà p̀b̀ìndà ábhàlǐ nǐ: «Ádhu nyǐ nyí ɔ̀dɔ̀ nónzi nǐ? Nyǐ nyàpè t'óbhó ì'ì a'uta nà?» ⁴¹ Ní, ádrùngbǎ ɔ̀dɔ̀ nyú níisí abádhí ɔ̀, abádhí ràdù 'òpè 'òtè nzínziya ǒ 'à̀m̀be à̀t̀ìnà dǒ: «Ádhi

* 4:32 4.32 Zèk 17.23; 31.6; Dàn 4.12,21

pbá ale yà, awe mà, rèrù màná dhu náarí tsùná dhu níri?»

5

*Yěsù rí nzéε-alafí nà arí'ì òná ale nígǔ dhu
(Mát 8.28-34; Luk 8.26-39)*

¹ Wò dhu-dzidò, Yěsù mà pbìndà ábhàlì màná náawù ùvò Gàlilayà tó rèrù-adzè, Pbàgèrasì* tó pbìrì ò. ² Ní yà Yěsù ifò ibhú ò rò rórò tí, atdí ale náahù ìndrǔ ùtdǔ ka karí òná ngari ò rò, ndìrà kà-tí'ò. Ndi ale ní'ì nzéε-alafí nà arí'ì òná ale. ³ Kǒngónà òdhò ndi ngari ò, ndìrò kà sòwòrò nǒnzì rí ndùtsì àdrà-mbǐ nǐ atdí ale mà ní'ì mbǎ. ⁴ Obhó tí, bilínganà ka kùtsínà kàpfò singà-mbǐ nǐ, kadù kǒtsú nùtsì àdrà-mbǐ nǐ. Ní kǒngónà àdù i àdrà-mbǐ nátdi, ndàdù singà-mbǐ nátdi átò. Ndirò, kàlǔ rí ndònzì lèmàna ale ní'ínà mbǎ atdí màtí. ⁵ Bilínganà, yà inga náaràti, ndàdù ùbho dhu bhéyi, kítúnà ndì ndàmbe ùbhi dǒ ìndrǔ nùtdǔ ka karí inanǎ, ndìrò pbìrì dònǎ, ndàmbe ùkù dǒ, ndàdù àrà ngbǒna àzè rǒ kpùwǎkpùwǎ odu nǐ.

⁶ Ní kǎla Yěsù itse rò, ndàdù òkù tina ò. Kǎdù, ndìbvù kònzǐ, ndùkò ndì otdyùna dǒ. ⁷ Kǎdù òkù àrǐ nyú tí ndàti: «Ádhu nyi nyòzè ma nà Yěsù, kóró dhu dǒ arí'ì Kàgàwà t'Ídhùnǎ? Ma mìtdè nyi ìtdè tí, Kàgàwà-ovò rǒ, ìnzǐ àvǔ rùdú.» ⁸ Wò dhu kǎnò okúna dò rò dhu ní, Yěsù aránà àtìnà rǒ kà ní: «Nzéε-alafí, áhǔ wò ale ò rò!» ⁹ Ní Yěsù adúnà àrà dhu ìvu rǒ kà-tsǔ ndàti: «Òvònu ní àdhi?» Kà ràdù dhu àdu Yěsù tó ndàti: «Òvòdu

* **5:1** 5.1 Ndi pbìrì ní'ì ìnzǐ ní Pbàyàhúdì tó pbìrì.

ní <Ihé>, ibí rò mǎ mí'ì nídhunǐ.» ¹⁰ Ní, kǎdúnà àrà Yěsù nónzì rǒ atdyúna nyú nà, ìnzǐ ì nzére-alafí nabhù tí ròwù itse ndi pbìrì ǒ rò.

¹¹ Anyìrǒ, àdù tó ádrùngbǎ màhǒ-yà ní'ì pbìrì-ongò rǒ ì anyu ró. ¹² Ní ì nzére-alafí náadù Yěsù ìtdè ìtdè tí, 'àti: «Óvì mǎ mǒwù ndǎkà àdù nzínzì ò, ndínǐ mǎdù tí ùtsù abádhí ò.» ¹³ Ní Yěsù adù ndi dhu ná'ù abádhí tò. Nírò ní ndi kǒkò nzére-alafí núuvò wò ale ò rò, 'adù òwu òtsù adù ò. Ní kóró kǒkò àdù tó màhǒ-yà, mbèmbè óyǒ lufù, náadrú pbìrì-ongò rǒ rò, ì rùpbà ì rèrù ò, tséya ròtdì ì. ¹⁴ Kǒkò àdù núndà rǒ rúbhi ale náatsè, 'òwù óyi nà kigò ò, ndirò igigi rí'ì pbanga òna nǎ. Ní ìndrù náadù ìwu, 'ìwù wò ndi nònzì dhu àndà. ¹⁵ Abádhí níwú ùvò Yěsù tí, 'adù wò ndi ibí nzére-alafí arúbhi ì'ì rǒ ònà ale nála. Ndi ale ní'ì obvò ndi ndàdi, ndùfǒ róná mùdzarù, pbìndà irèta ràdù ndàdu ró. Ní odo náadù ìsì abádhí ò. ¹⁶ Yà ndi nònzì dhu nàlanà ale náadù wò nzére-alafí nà ale mà àdù mànà rǒ ì nònzì nà dhu náwe abádhí tò. ¹⁷ Ní abádhí náadù òpè 'ìtdè Yěsù ndínǐ ndi nivà tí, ndàrà fiyó pbìrì ǒ rò.

¹⁸ Ní yà Yěsù rǔpo ibhú ò ònà kàsùmì ǒ, yà nzére-alafí núvònà ònà rò ale nítdè Yěsù ndínǐ 'owu tí mànà atdíkpá. ¹⁹ Ní Yěsù nǎa'ù nzà ndi dhu kà tò. Pbétù kǎdù àtìnà ndi ale nǐ: «Ádù nyi pbùkù, indú ale-ti'ò, nyadù yà indù Ádrùngbǎle ònzì kóró dhu náwe abádhí tò, izu kàbà dùnú dhu mànà.» ²⁰ Ní wò ale náadì dóna ndàrà, ndàdù ndòpè ndùnò yà Yěsù nónzì fìndà kóró dhu Dèkàpolì tí kátina pbìrì ǒ. Ní, yà kà rùnona dhu nìrì ale kóró ní idho núuko atdíǒ.

*Yàhirò bhà tsìbhíngba mà Yěsù rǒ mùdzarù-
ngbò nàpbalá tsìbhále màna*
(Màt 9.18-26; Luk 8.40-56)

²¹ Tdítǒ Yěsù náadà ibhú ǒ rèrù-adzè. Ní idhagì dǒ kidè rǒrò, ádrùngbá ihé-yà náandu ndì ndàkpòrò kà-ngbò. ²² Ní, unduta-dzà ǒ ádrùdrǒ ale nzínzì ǒ atdí ádrùngbǎlé, Yàhirò tí kátina, níira àhu ányìrǒ. Ní Yěsù ndì ndàla rò, kǐbvú ndì obvò kà-pfǒ rǒ. ²³ Kǎdù kǐtdè atdyúna nyú nà, ndàti: «Ívǎdú-ngba rǐ'ì afína rǒ ka kódoná ró. Ní, írà ɔtsúnɔ nyi nyuli tí kà-dǒ, ndínǐ kǒgù tí, ndàdù àdi nyìkpóna nà.» ²⁴ Yěsù mà náadù òwu Yàhirò nà, ádrùngbá ihé-yà ràdù ndìdhò owùya ǒ Yěsù ì ìpǒ nzínziya ǒ rǒrò.

²⁵ I ale nzínzì ǒ ní'ì atdí tsìbhále, atdí kumì dòná óyǒ nà ato tí azu nóongónà ìrà róná. ²⁶ Kǎbà àpǐbè abho nyú ibí pǎngángá-bvùnǎ, ndàdù kóró fóná ongyéngá-tse nótdì ányì. Pǐbétù ndì dhu adúnà nǐ'ì àrà kà dzùnà nónzì rǒ, kà rǒ andi ràdù àrà ɔtro rǒ atdíǒ. ²⁷ Ní, Yěsù dǒ ka kúnɔna dhu ndì ndírì dhu-okú dò rò, kǐra ihé-yà nzínzì ò, ndàpbalǎ kà-rǒ mùdzarù-ngbò olùnǎ rò. ²⁸ Ka ní'ì afína ò rǐrà ɔte rǒ ndàmbe àtìnà dǒ: «Ma mapé kà-rǒ mùdzarù-ngbò nàpbalǎ, ní ma mógù ɔgù.» ²⁹ Ní Yěsù rǒ mùdzarù-ngbò kàpbalá rǒrò tí, yà kà-rǒ arírà azu náadù ide, kà ràdù ndìnè iwà ndì ndògù pǐndà andi ǒ rò ró. ³⁰ Wò ndì kàsùmì ǒ tí, Yěsù níinè ndì iwà ìndrǔ t'ígútá tó pǐndà ɔbi nónzì kasu ró. Ní kǎgéré ndì ihé-yà nzínzì dò, ndivú dhu ndàti: «Ádhi rùdú mùdzarù-ngbò nàpbalǎ?» ³¹ Ní kàbhà ábhǎlǐ adù dhu àdu kà tò 'àti: «Ádrùngbǎlé, nyi nyàla wà

ihé-yà nákpòrò ngbõnũ 'ìpbo nyi tí dhu. Ní, nyi tí àdù dhu ìvu tdítdõ rãrĩ àdhi ngbõnũ nàpbalã?»

³² Pbéù Yèsù adù ndàgere ndàndà kóró ihé-yà-dò nga, ndínĩ ndì ndala tí rãrĩ àdhi ndi dhu nònzì.

³³ Ní ndi tsìbhále adù àdì ndàmbe ìvi dõ ɔɔɔ nĩ, iwà ndì ndùni róná ndì nònzì dhu nídhunĩ. Ní kãdù ìrà ndìbvũ ndì Yèsù-pfò-rõ, ndàdù kóró obhó dhu núnò fíndà. ³⁴ Yèsù adù àtìnà kà nĩ: «Pbà nĩ tsìbhíngbá, pbùkù a'uta nígũ wà nyi. Ní, àrà mběyi, nyadù ògù pbùkù àpbe ò rò.»

³⁵ Wò dhu núnò Yèsù rĩ rórò ní ndi, ɔyi nà ríwu unduta-dzà ò ádrùngbãle Yàhirò bhà rò ale núuto ì, 'adù àtìnà kà nĩ: «Pbùkù tsìbhíngba nówè wà, ní ádhu nyi nyí Málímò-tsi àvã tdítdõ nĩ?»

³⁶ Pbéù Yèsù náadù nzá afina mà nĩli abádhí rũnɔna dhu dõ. Kãdù àtìnà Yàhirò nĩ: «Ínzì ɔnzì ɔɔɔ, í'ì a'uta nà tí.» ³⁷ Kãdù nzá atdí ale mà nózè rùndà ndì ányì, pbéù kãdù ùnzìnà rùndà

ndì ní Péterù mà, Yàkòbhò mà, adònà Yùwanì mà nà kèlě. ³⁸ Ní abádhí awù ùvò unduta-dzà ò ádrùngbãle bhà. Ní ányì, Yèsù náatù ìndrũ tsìya náva ì, 'àmbe òdzi dõ, 'adù àmbe ùkũ dõ ɔrú tũya nyú nà ró. ³⁹ Ní kãtsù idza, ndàdù àtìnà abádhí nĩ: «Ádhu wò dhu bhěyi tsikũ náva ndì

nĩ? Ádhu nyí nyódzi nĩ? Yàrí ngbángba nówè nzá, pbéù kòdhò òdhò tí.» ⁴⁰ Pbéù, abádhí náadù Yèsù rũnɔna dhu-gàyà ònzì ònzì tí. Ní

Yèsù adù abádhí nípfò idza rò kóró, ndàdù ndi ngbángba t'ábanà mà kà-tsánà, ndirò pbìndà ìbhũ ábhàlĩ mà nà kèlě núnzì, 'òtsù mà nà ndi ngbángba-abvò rĩ'ì ònà káluga ò. ⁴¹ Ní kálú ndi ngbángba ɔtsúna rõ, ndàdù àtìnà nĩ: «Tàlità kumì.» Kà-tì ní: «Tsìbhíngbá, ma mátina: <fvà

nyi, nyidè!»⁴² Ní ányìrǒ rò tí, wò tsìbhíngba níivà ndì ndidè, ndàdù ndòpè ndùbhi. Obhó tí, kàbhà atò ní'ì iwà áhù atdí kumì dóná óyǒ nà atò tí. Wò dhu ì àla rò, idhò núukò ányìrǒ ì'ì kóró ale atdíǒ nyú.⁴³ Yěsù adù dhu náya abádhí tò atdíǒ, ìnzǐ ndì dhu nabhù tí atdí ale mà rùni. Tdíǒ kádù àtìna ndì ngbángba t'ále nǐ: «Nyàbhù ònyù ake kà rònyù!»

6

Nàzàretì tó kigò ǒ bhà ná'ù nzá Yěsù dhu (Màt 13.53-58; Luk 4.16-30)

¹ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù níivà ndì ányìrǒ rò, ndàrà ndì ndavì òná kigò ò, pbìndà ábhàlǐ ràdù òwu owùna ǒ ányì.² Ní sàbatù-idhò ǒ, kádì ndàmbe dhu núdhe dǒ ìndrù tò unduta-dzà ǒ rò. Ní ábhǒ ale yà kà rùnna dhu ìrì rì, ní idhò núukò atdíǒ. Abádhí ambénà àtìna dǒ: «Kóró wò ɔte-tidò nà kírà àdhà rò? Wòrì dhu-ǒnga t'òvòta-tidò mà, ndirò wò wìwì nónzi kǎrí nǐ obi màna dhu kǎbà àdhà? ³ Tí obhó ka ndì sàpàti, Màriyà t'ídhùnà? Ka tí obhó Yàkòbhò mà, Yǒsè mà, Yudhà mà, Sìmonì màna t'ádòna? Ndirò kà t'áwéna t'òbhó òko atdíkpá iró àlě màna?» Ní wò dhu-okú dò rò, ìndrù nóowúnà nǐ kà rùnna dhu ná'ù rǒ.⁴ Ní Yěsù adù àtìna abádhí nǐ: «Nabì nífǔ ka karí kóró ngari ǒ. Pbétù, yà ndì nyú ka kadhi òná kigò ǒ, ndirò fìndá ale nzínzi ǒ, ndirò pbì idzá-bhà nzínzi ǒ màtí, ka karí nǐ kífǔ.»⁵ Yěsù náadù nzá atdí wìwì mà nónzi ányìrǒ, pbétù kádù ɔsúna núli ngúfe andítále dǒ tí, i ale ràdù ùgu fìyó andì ǒ rò.⁶ Ní idhò núukò Yěsù atdíǒ, ìmbǎ fìyó kigò ǒ bhà rǐ'ì a'uta nà dhu-okú dò rò.

Yësù rĭ pbìndà atdí kumì dòná óyǒ nà ábhàlĭ nùvĭ dhu

(Màt 9.35; 10.1,5-14; Luk 9.1-6)

Yësù náarànà ùbhi rǒ kóró kyèròkyèrò rĭ'ì pbanga ònǎ, ndàmbe dhu ùdhe dǒ ìndrǔ tò. ⁷ Ní kǎnzi pbìndà atdí kumì dòná óyǒ nà ábhàlĭ, ndàdù ndòpè ndùvĭ abádhí óyóyó rò. Kùvĭ abádhí iwà ndì ndàbhũ nzére-alafí nódi abádhí rádù nĭ ádrùngbànga tó obi fiyó rórò. ⁸ Kǎdù dhu nŷaya abádhí tò ndàti: «Àpé nyūdyi atdí dhu mà abhi tò, pbétù nyùgu mùgǒ kèlĕ. Àpé nyùgu mùgatì mà, bhòlo mà, fùrangà mà ngbǒku ǒ. ⁹ Nyùfǒ kàyitò pfǒku rǒ, pbétù àpé nyùfǒ mberù óyóyó rùkú.» ¹⁰ Ndirò, kǎdù àtìnà abádhí nĭ: «Nyĭ ka kàkò atdí idza ǒ rò, nyĭ nyowuna òko rǒ ányì-dzá, ràrà àhũ ányìrǒ rò nyĭ nyúvò nyòwù dhu ò. ¹¹ Atdí pbanga ǒ ale nóowuna gukyè 'ùvo rǒ ìnzĭ 'àkò nyĭ, ndirò ìnzĭ 'ìrì nyĭ nyùnɔna dhu, ní nyĭ nyowuna òwu rǒ ányìrǒ rò, nyǎdù pfǒku-tsítsíró àhù nó'ò, ndínĭ abádhí tó afátá nitè tí abádhí tò.»

¹² Ní kǒkò ábhàlĭ náawù Kàgàwà bhà Ídzi Màkǔrù núnò ìndrǔ tò, 'òwù àtìnà rǒ, dhu ràkǎ abádhí rùgèrè ì 'ùbhà fiyó nzérenga. ¹³ Abádhí nóowúnà ábhǒ nzére-alafí nípfò rǒ ìndrǔ ò rò, 'àdù òwu andi nà ábhǒ ale nùtri rǒ akye nĭ, i ale rádù ùgu.

Bàtizò nubhónà Yùwanì bhà ɔve
(Màt 14.1-12; Luk 9.7-9,19-20)

14 Ádrùngbǎ kamà Hèròdè* níri Yèsù dǒ ka kúnóna dhu, kǒvò nótò ndì kóró ngari ǒ nídhunǐ. Atdídhená ale nóowúnà àtìná rǒ: «Bàtizò ùbho rǒ arúbhi Yùwanì nìngbè wà ndì ɔve-bvù rǒ. Ndi dhu-okú dò rǒ ní ndì, kǎbà wíwì t'ónzita tó ɔbi.» 15 Pbéù, ngǔkpà ale owúnà àtìná rǒ: «Èliyà ní wò.» Ngǔkpà ràdù àtìná tǎtǎ: «Angyí ì'ì pbànábí nzínzì ǒ atdí nabì bhèyi ale ní wò.» 16 Ní wò dhu ndì ndìrì rǒ, Hèròdè atì: «Bàtizò ùbho rǒ arúbhi Yùwanì ní wò. Ma mábhù kàdɔ kotdì, ní ka ní wò wà ndì nìngbè.»

17 Wò ndì Hèròdè nyú ndìtírò ní ndì uyátá nabhù kosò Yùwanì, ndàdù àbhùnà kùtsì, kadù ìlìnà imbi-dzà ò. Hèròdè náanzì ndì dhu, adónà Filipò-fó rǒ ndì ndakò tsìbhále nóokú dò rǒ. Ndi tsìbhále-ɔvò ní'ì Hèròdiyà. 18 Kǎnzì ndì dhu, Bàtizò nubhónà Yùwanì nóongónà àdù àtìná kà nǐ, inzà dhu rǎkǎ kà rǎkɔ adónà-ve nídhunǐ. 19 Hèròdiyà náakó atdíǎ Yùwanì rǒ, ndàdù kòzè ndàbhù kohò. Pbéù, ndì dhu náadù ì'ì odú kà tò. 20 Obhó tí, Hèròdè nóongónà Yùwanì-ɔdò nónzì obhónángatále tí, ndìrò Kàgàwà-nyìkpó ǒ ìlǎ ale tí ndì ndèni ka dhu-okú dò rǒ. Ní kǒngónà àdù Yùwanì-ngbò nódò atdíǎ. Yùwanì rǎnóna dhu níri ndì ndí rǒ, Hèròdè bhà irèta nóongónà àdù ndìnza atdíǎ, pbéù kǒngónà àdù kà rǎnóna dhu òzè ndìrì atdíǎ.

21 Ní atdíku, Hèròdiyà náabà Yùwanì àbhù ndì ndí kohò òná otu. Ndi dhu ní'ì yà Hèròdè rǐ ndì ka kadhì òná idhɔ ní'è òná mùhendù-idhò ǒ dhu. Ní Hèròdè unzi rìwù ndì mùhendù ɔ ale ní'ì: yà

* 6:14 6.14 Ndi Hèròdè-ɔvò ní'ì Àtìpasì. Ka ní'ì Gállilayà tó pbirì ǒ Ádrùngbǎ kamà.

ì arí kasu ònzi mànà ádròdrö ale mà, pbìndà
 pbànowí tó ádròdrö ale mà, ndirò Gàlilayà tó
 pbìrì ǒ pbangá-nzo ònǎ arí'ì ifuta nà atdíđǒ ale
 mànà. ²² Ní Hèròdiyà bhà tsìbhíngba náatsù
 mǎhendǔ-dzà ò, ndàdù òbè atdíđǒ. Ndi obé
 náafò Hèròdè-nyìkpó atdíđǒ yà ndì ndùnzìnà ale
 mànà. Ní ádrùngbǎ kamà Hèròdè adù àtìnà wò
 tsìbhíngba-owú nǎ: «Ónzi afínu òzè dhu fudú,
 ní ma mí ndì dhu àbhǔ àbhǔ indù.» ²³ Kǎdù
 dhu nótsò ndì tsìbhíngba-ònzǐ ndàti: «Ma mòtsò
 wà dhu ndínǐ ma mabhù tí nyi nyónzina dhu
 indù, ìmbǎ í'ina yà idzi ma mónyù dòná pbìrì
 tó atdíngá óyǒ dǒ mà nábhǔ ma mí indù dhu
 màtí.» ²⁴ Ní wò tsìbhíngba náahù àwú-dza rò,
 ndàdù dhu nívu íyànà-tsǔ ndàti: «Ádhu ndi ma
 màkǎ monzi?» Ní kà-tsánà adù dhu àdu ndàti:
 «Bàtizò núbhò arí Yùwanì-dò.» ²⁵ Ní tsìbhíngba
 náangbó ndì kòmbómbí ádrùngbǎ kamà-tí'ò,
 ndàdù dhu ònzi fóná ndàti: «Ma mòzè nyìbhò
 Bàtizò ùbhò arí Yùwanì-dò kòmbí fudú tsàlìtsalì
 dǒ rò.» ²⁶ Ní izu núuka ádrùngbǎ kamà atdíđǒ
 nyú. Pbétù, kà rǐ ndùvǒ Yùwanì-dò rǒ dhu ní'ì
 obi tí, yà ndì ndùnzìnà ale-ònzǐ rò ndì ndòtsònà
 dhu dhu-okú dò rò. ²⁷ Ní ànyìrǒ rò tí, kǎdù
 ngbòna nódo arí pbànowí nzínzi ǒ atdí múnòwì
 nóvì, ndùyǎ dhu fíndà ndínǐ ira tí Yùwanì-dò nà
 fóná. Ní wò múnòwì níivà ndì ndàrà imbi-dzà ò,
 ndìtsì Yùwanì-dò nókèrè. ²⁸ Wò dhu-dzidǒ, kǎdù
 ìrà ndi ale-dò nà tsàlìtsalì dǒ rò, ndàdù àbhùnà
 wò tsìbhíngba-fó, ndì tsìbhíngba ràdù àbhùnà
 íyànà-fó. ²⁹ Ní Yùwanì bhà ábhàlǐ níitdègu wò
 dhu níri, ní abádhí adù iwu, 'àdù kǎ-bvò nídyì

'òwù òtdùnà.

Yěsù rí imbò lufù ale nóngù dhu

(Màt 14.13-21; Luk 9.10-17; Yùw 6.1-14)

³⁰ Yěsù bhà uvitatále náandu ì kà-tí, 'àdù yà ì ònzì kóró dhu mà, ndirò yà ì ùdhe ìndrù tò kóró dhu mànà dhu náwe kà tò. ³¹ Wò ndi kàsùmì ǒ, abádhí-tí'ò ríwu ale mà, abádhí tí ò rò rí 'àdù ale mànà ní'ì abhò nyú, ònyù nónyu abádhí rí ònà kàsùmì mà ràdù ì'ì mbă. Ní Yěsù adù àtìnà pbìndà uvitatále nǎ: «Nyìwù rùngù tí rí'ì atdí ngari ò, ndíní nyí nyaso tí nyí ake.» ³² Ní abádhí náadù òwu víyà dǒ rò ibhú ǒ rùngù tí rí'ì atdí ngari ò. ³³ Pbéù, ábhǒ ale nyú náala abádhí rǒwu dhu, 'àdù abádhí rǒwu ì nga núnì. Ní ìndrù náadù 'ìvà kóró kigò ònă rò, 'òwù tsàkàtsàkà nyú pfǒya dǒ ányì, 'àdù òwu ùvò angyi abádhí rǒ.

³⁴ Ní Yěsù náhu ibhú ò rò rò, kála wò ádrùngbă ihé-yà, abádhí-izù ràdù ndàlù atdídǒ, ìmbă ùndana rí ale rí'ì tàrà tò màhò bhéyi abádhí núnì ì nídhuní. Yěsù adù àdì ndàmbe ábhǒ dhu nyú núdhe dǒ abádhí tò. ³⁵ Inga ráti dhu nítdègu ndìndù, ní kàbhà ábhàlǐ níndri kà-tí'ò, 'àdù àtìnà kà nǎ: «Író nga rí'ì rùngù tí, ndirò inga náti wà.» ³⁶ Ní, áví kǒkò ale ròwù inga nóbhì ka karí òyà ngari ò, ndirò kyèròkyèrò rí'ì pbanga ò, ndíní ònyù nudzí tí fíyò. ³⁷ Yěsù adù ɔte nádu abádhí tò ndàti: «Nyàbhù ònyù abádhí tò nyí-tírò!» Ní ábhàlǐ náadù dhu nívu Yěsù-tsǔ 'àti: «Nyí nyòzè tí mǒwù mùgati nódzi óyǒ miyà ònàrì† rǒ, ndíní mã mabhù tí abádhí rǒnyù?»

† 6:37 6.37 Yěsù bhà kàsùmì ǒ, atdí ònàrì ní'ì atdíku idhò tò kasu tò mùkimbà.

38 Ní Yěsù adù dhu nívu abádhí-tsù, ndàti: «Ífe m̀gati nyí nyí'ì nà? Nyàndà pé ka.» Ní kà-bvu ì ùnì rò, abádhí adù dhu nádu kà tò àti: «Mă mí'ì imbò m̀gati nà, ndirò óyò ìbhè nà.»

39 Wò dhu-dzidò, Yěsù avi pbìndà ábhàlì ràbhù kóró ale ròkò tsùna rǒ obvò irí dǒ. 40 Abádhí adù òko tsùna tí: atdídhená ngari ò atdátdí miyà ale, ndirò ngǔkpà ngari ò imbimbó kumì ale.

41 Nírò ní ndi Yěsù núugu kǒkò imbò m̀gati, óyò ìbhè mànà ndùlǔ fóná. Ní, òrù-akpà ò nga àndà ndì ndí rórò, kǎdù òtsò nábhù Kàgàwà tò. Kǎdù m̀gati-ònga núko, ndùbho pbìndà ábhàlì-fó, ndínì abádhí núundo tí ìndrù tò. Kǎdù kǒkò óyò ìbhè núndò átò abádhí-fó kóró. 42 Ányìrò ì'ì kóró ale náanyù dhu 'ùlè nǐ. 43 Yěsù bhà ábhàlì náadù òdì òdì m̀gati-go-tsù núndu, ìbhè-go mànà, 'adù atdí kumì dòná óyò nà sǐngè níra nǐ. 44 Ndi m̀gati nanyù ale nzínzi ò, kpabhále ní'ì imbò lufù tí.

*Yěsù rǔbhi idha dǒ dhu
(Mát 14.22-33; Yùw 6.16-21)*

45 Wò dhu-dzidò tí, Yěsù náabhù pbìndà ábhàlì rùpò ibhù ò, ndínì ada tí angyi fíndà r̀r̀r̀-adzè, Bètèsàyidà tó kigò inǎ rò, yà ndì nyú tírò ndì ndí ihé-yà návì ròwù ibha ònanǎ. 46 Ihé-yà nà ì ùbhǎ ì dhu-dzidò, kǎdù àrà pbìrì dò, ndàrà ndìtsò.

47 Inga náti rò, ibhù ní'ì r̀r̀r̀-alikpa ò ábhàlì nà, Yěsù ràdù ndùbhà atdíró olù idha-adzè. 48 Ní Yěsù ala òbi tí ibhù t'ótùta rǐ'ì pbìndà ábhàlì tò dhu, tùm̀bà tí awe ròpili abádhí-nyìkpa rǒ nídhunǐ. Ní à'ù-akpà-òngǒ ò, kǎrà pbìndà ábhàlì-tì'ò, ndàm̀be ùbhi dǒ idha dǒ. Kǎdù dhu ònzì

angyi ndúda abádhí tò dhu bhěyi. ⁴⁹ Ní, kà rùbhi idha dǒ dhu ì àla rò, abádhí náadù kàtì mǐgìngò tí, 'àdù 'òpè 'ùkǔ, ⁵⁰ ábhǒ ɔɔɔ nyú nà kálá rí kóró ale ní'ì nídhunǎ. Pbéttù uró rò tí, Yěsù adù tǔna àpfò abádhí tò ndàtì: «Nyòtù afíkù, ima ní yà! Inzǎ nyònzì ɔɔɔ!» ⁵¹ Tdítǒ, kǎdù ùpo ibhú ò abádhí-tǎ'ò, awε ràdù opilita nùbhà atdíǒ. Ní idhɔ nùukɔ abádhí atdíǒ nyú. ⁵² Obhó tí, Yěsù ònzì wíwì, ndìtrǒ mǐgatì dhu náalú nzá abádhí-dɔ: abádhí tó irèta rǎ ndì dhu-tì nálǔ dhu ní'ì odú.

Yěsù rǎ Gènèzàretì tó pbìrì ǒ andítále nígǔ dhu (Mát 14.34-36; Yùw 6.22-25)

⁵³ Yěsù mà pbìndà ábhàlǎ mànà níitdègu rèrù náda, ní abádhí náasò fíyó ibhú kifukù ǒ, 'àdù òtsù Gènèzàretì tó pbìrì ò. ⁵⁴ Ní ibhú ò rò abádhí núvò rórò tí, ìndrǔ náadù Yěsù núnì. ⁵⁵ Ní abádhí náadù àngìlì kóró ndì pbìrì ònǎ, 'àdù 'òpè 'ùmbà andítále, 'òwù òwu rǒ nà ótdù dǒ, Yěsù-bvε ka kò'ì òyà kóró ngari òna nǎ. ⁵⁶ Ndirò, kóró ngari ǒ Yěsù rùbhi inanǎ, pbanga ònǎ, kígò ònǎ, ndirò inga nóbhì ka karí inǎ mǎtí, ìndrǔ nóowúnà iwu rǒ andítále nà, 'ùlì pbanga-tsidǒ ìndrǔ náarí 'ùndǔ òyá ngari ǒ. Abádhí adúnà òwu Yěsù nónzì rǒ rùbhà ì ale rùpbàlǎ róná mùdzarù-bidò-ngbò kèlě. Ní ìngbàtí ìlì ndì ale mà yà kàbhà mùdzarù-bidò-ngbò nàpbàlǎ, náaràná ògù rǒ dòtsí.

7

Pbàyàhúdì tó màndu (Mát 15.1-9; Luk 11.37-41)

¹ Pbhàfàrisáyó mà Yèrùsàlemà tó kigò ò rò iwũ Músà bhà Ʋyátá tó ngúfe màlímó màná núundu ì Yèsù tí. ² Ní, abádhí náala Yèsù bhà ábhàlǐ nzínzì ǒ ngǔkpà ale, òtòtì ɔtsúya nǐ rówu dhu nónyè rǒ, kà-tì ní inzá ì ù'ò ɔtsúya yà fiyó sòmà tó màndu nónzì ka dhu bhěyi rórò. ³ Pbhàfàrisáyó mà, kóró ngǔkpà Pbhàyahúdí màná níifu abhúya tó màndu atdíǒ. Ní, abádhí nóonyúnà nǐ ònyè inzá ì ù'ò ɔtsúya mběyi nyú rórò. ⁴ Ndirò kòbǐ ò rò ì ìngò rò, abádhí nóonyúnà nǐ dhu inzá ì ù'ò ì rórò. Abádhí níifu yà í abà ábhǒ ngǔkpà màndu átò. Ɛ màndu ní'ì: kópà nú'ò ka kí mběyi nyú dhu, itǎ mà, suma nǐ ka kóbhòlò itǎ mà, dòyá ka karóyi dhu màná nú'ò ka kí mběyi nyú dhu màná. ⁵ Ní, Pbhàfàrisáyó mà Músà bhà Ʋyátá tó màlímó màná níivú dhu Yèsù-tsũ 'àti: «Ádhu inzá pbùkù ábhàlǐ nífu àlě t'ábhúna tó màndu, 'àdù àmbe dhu nónyè dǒ òtòtì ɔtsúya nǐ ní?» ⁶ Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Nabì Ìsayà núuno obhó dhu nyú dǔkú. Nyǐ ní ɔyoyɔ afíya nà ale yà kǎndí dhu bhěyi tí, ndàti: <Kàgàwà ràtina: kàrí ale náarí mífũ tsùya ǒ tí, afíya ràdù ì itse nyú rùdú rò. ⁷ Abádhí náarí mulě kǒkórò. Abádhí arúdhèna ìndrũ tò dhu ní ìndrũ tó Ʋyátá kèlě*.>»

⁸ Yèsù adù àtìnà tdítǒ: «Nyǐ nyarí Kàgàwà bhà Ʋyátá núbha igi, nyádù nyǎpba ìndrũ óvò fǔkù dhu rǒ tí. ⁹ Nyǐ nyarí Kàgàwà bhà Ʋyátá nódho, nyádù afíkù nápba fùkú màndu rǒ tí. ¹⁰ Obhó tí, Músà núuyá dhu fùkù ndàti: nyi rǎkǎ

* 7:7 7.7 Ìsa 29.13

nyifu àbanu mà íyànu mànà, ndirò àbanà mà íyànà mànà nǐ dhu nùnò ale rakã kohò òho tí. ¹¹ Pbétù nyí nyú, nyí nyárí dhu òvo ìndrù tò nyáti: ndi ale rapé dhu ùno k pangba àbanà tò, ndirò íyànà tò màtí ndàti: <Dzùnànu nónzi ma màmbènà nǐ fudú rí'ì dhu ní Kòrbanì, kà-tì ní: Kàgàwà tò ka kùtri perè.> ¹² Ní ndi ale rǐ mbá àbanà mà, ndirò íyànà mà dzùnà nónzi ndi ndí dhu-atdyú nà. Ní nyí nyarádù ndi dhu kèlě ná'ù ndi ale tò. ¹³ Ní ndi dhu nǐ, nyí nyárí Kàgàwà bhà ote-òvũ nító, yà nyí nyarúdhèna fùkù nzínzìkù ò fùkú màndu nǐ. Ndirò, nyí nyarí ndi dhu bhèyi dhu-tidò nónzi abho nyú.»

*Ìndrù nábhù rádù ròtì Kàgàhà-nyìkpó ò dhu
(Màt 15.10-20)*

¹⁴ Wò dhu-dzidò, Yèsù náanzi ihé-yà tdítđò, ndàdù àtìnà nǐ: «Nyí kóró, nyìri yà ma múnona fùkù dhu, ndirò nyálě ka dũku ò. ¹⁵ Ìnzì iri rò rótsù ìndrù ò atdí dhu mà, rádù ìndrù nábhù ròtì Kàgàwà-nyìkpó ò. Pbétù, ìndrù-afí ò rò àhu dhu ní ndi kàbhù rádù ròtì Kàgàwà-nyìkpó ò. ¹⁶ [Inga t'írìta tó bǐna nà rí'ì ale, náká ndìrì wò ma mànò dhu* .»]

¹⁷ Yèsù níitdègu ihé-yà núbha ndàdù òtsù idza, ní kàbhà ábhàlì náadù wò ndi mbóli-tì nívu kà-tsù. ¹⁸ Ní Yèsù adù àtìnà abádhí nǐ: «Nyí nyú mà, kálě t'óbhó dũku átò? Nyí nyèni t'óbhó dhu, ìnzì iri rò rótsù ìndrù ò atdí dhu mà ràradù ìndrù nábhù ròtì Kàgàwà-nyìkpó ò? ¹⁹ Obhó tí, ndi dhu

* **7:16** 7.16 Wòrí andítá rí'ì mbá ábhò angyè andítá ò.

nótsù nzá ndi ale-afí ò, pbétù kòtsù ndi ale-fitsù ò, ndàdù àhù kà-ò rò ɔtsó dò ndi ale àrà rò.» Wò ndi ndùnò ɔte ǒ, Yèsù náavò dhu k pangba ònyu ka ràràdù kóró ònyù-tidò nónyù. ²⁰ Ní kádù àtìnà tdítđ: «Ìndrű-afí ò rò àhù dhu ní ndi rádù ìndrű nábhù ròtì Kàgàwà-nyìkpó ǒ. ²¹ Obhó tí, ìndrű-afí ò rò arúvò nzéɛ irèta náarí ndi ìndrű nábhù rònzì nzéɛ dhu. Í nzéɛ dhu ní: m̀nỳò̀nì t'ónzita, ogbo t'ónzita, abvo t'óhota, ²² m̀k̀unì t'ónzita, ngãtsi ale-fó rí'ì dhu dǒ ka kí ale-afí ìlì dhu, òrù ka kórù dhu, ìndrű t'útrátá, ìnzì ka kí ɔyátá-ɔdò nónzi dhu, adha t'ónzita, ìndrű nì ka kí dhu ̀ǹo nzéɛ dhu, ale ̀ỳỳò ka kí dhu, àrì bhèyi ka kí ale ònzi dhu. ²³ Kóró kòrí nzéɛ dhu náarúvò ìndrű-afí ò rò, rádù ìndrű nábhù ròtì Kàgàwà-nyìkpó ǒ.»

*Inzì ní M̀ỳàhudi-àyi rì Yèsù ná'u dhu
(M̀at 15.21-28)*

²⁴ Ɔró rò, Yèsù ivà ndi ndàrà Tirò tí kátina kigò tó m̀l̀eng̀ù ò. Ní kãtsù atdí idza ò, ìnzì ndàdù atdí ale mà nózè r̀ǹi ànyìr̀ò ndi ndí'ì dhu. Pbetù, kà rì ndòru dhu ní'ì odú. ²⁵ Obhó tí, atdí tsìbhále yà nzéɛ-alafí náaràvu pbìndà tsìbhíngba rǒ, níri Yèsù dǒ ka káwèna dhu. Ní ànyìr̀ò rò tí, íyàdhíyà náadù ìrà Yèsù-ti'ò, ndàdù ndìbvù obvò kàpfò rǒ. ²⁶ Ndi tsìbhále ní'ì ìnzì ní M̀ỳàhudi-àyi, pbétù ka ní'ì Sìrò-Fòyìnìkì tó pbìrì ǒ ale. Ní kãtsò ndi Yèsù rǒ, ndí'ì nzéɛ-alafí nìpfo tí pbìndà tsìbhíngba ò rò. ²⁷ Pbetù, Yèsù adù àtìnà kà nì: «Ɔbhà pé nzónzo rònyù dhu 'ùlè nì angyi. Obhó tí, dhu òfò nzá nga kidyì nzónzo tó ònyù, kadù òbvùnà ìtsè-nzo tò.» ²⁸ Ɔyàdhíyà

náadù dhu àdu kà tò ndàti: «Obhó Ádrùngbǎle, pbétù mizà tsinǎ rí'ì itsě mà náarí nzónzo-fó rò ì nàwà ònyù-ú'ǔ-nzo mà nóny.» ²⁹ Nírò ní ndi Yěsù adù àtìná kà nǎ: «Wò nyi nyàdu οτε-okú dò rò, ádüná nyi pbùkù, iwà nzéε-alafí náhu pbùkù tsìbhíngba ò rò.» ³⁰ Ní kǎdù ndi pbìndà, ndàdù pbìngba nótù ara dǒ àyi ró, iwà nzéε-alafí náhu òná rò ró.

Yěsù rǎ ìnzǎ arí inga ìri ndirò ìnzǎ ndàdù òte atdí ale nígǔ dhu

(Mát 15.29-31)

³¹ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù iwà ndi tdítǒ Tirò tó mùlengù ǒ rò, ndùdà Sìdonà tó kigò òná, ndàdù ingo Gálilayà tó rèrù-bidò, Dèkàpoli tó pbìrì òná ndi ndùdà rórò. ³² Ní, ka kiwú ìnzǎ bǎna arí nga ìri, ndirò ìnzǎ aróte mběyi atdí ale nà Yěsù tí 'ò. Ka kadù kítǎ ìtǎ tí, ndíní otsúna nìli tí ndi ale dǒ. ³³ Ní Yěsù náadù kidyì atdíró ndàràná lèngèlèngè ihé-yà ǒ rò. Kǎdù otsúna-kpò núfo wò ale-bì ò, ndàdù iso nísò otsúna-kpò rǒ, ndàpbàlǎ kǐdà-dò-ngbò nǎ. ³⁴ Tdítdǒ, Yěsù andà òrù-akpà ò nga, ndàdha ihèna, ndàdù àtìná wò ale nǎ: «Èfatà!» Kà-tì ní «Ángbě nyi!» ³⁵ Ní uró rò tí, wòrì ale-bì núngbe ì, idàna ràdù ò'ò isó οτε tò, ndàdù ndòpè ndòtè mběyi. ³⁶ Yěsù adù kóró ale nísò ìnzǎ ndi dhu nuno tí atdí ale tò màtí, pbétù yà kǎrǎ abádhí nósò dhu náaráná ìndrù názi rǒ àzǎ tí ràmbè òte dǒ ndi dhu dǒ. ³⁷ Ní idho náadù abádhí nukò atdírdǒ nyú ròsè, 'àmbe àtìná dǒ: «Kà rǒnzina dhu ní kóró ídzi dhu nyú. Ndirò, kà rǎrà bǎya úrǎ ale-bì mà núngbe rǒ, ndàdù ìnzǎ aróte ale mà nábhù ròtè.»

8

Yěsù rǐ ìfò lufù ale nóngù dhu
(Màt 15.32-39; Mrk 6.30-44)

¹ Ndi nínganí, ádrùngbă ihé-yà náandu ì tdítđ. Ní ìmbă abádhí rǐ'ì ònyuna ì í dhu nà nídhunǐ, Yěsù anzi pbìndà ábhàlǐ ndàdù àtìnà abádhí nǐ: ² «Ma mí'ì izu nà atdíđ kăkà ale đ. Mă mòkò wà abádhí mànà ìbhuku mbàlimbàli, ndirò abádhí rǐ mbă ì'ì ònyuna ì í dhu nà. ³ Ma mapé abádhí àvǐ ròwù àwù nà fíràbvù, ní sàzì rǎrà abádhí nábhu ràwà ì otu ǒ. Obhó tí, abádhí nzínzì ǒ atdídhénà ale níwù itse rò nyú.» ⁴ Ní, kàbhà ábhàlǐ náadù dhu àdu kà tò 'àti: «Ka kówu abádhí nóngù ka kí nǐ ònyù nótù àdhà yàrí rùngù ǒ?» ⁵ Ní Yěsù adù dhu ìvu abádhí-tsù ndàti: «Nyǐ nyí'ì m̀gati nà ìfe?» Ní abádhí adù dhu àdu 'àti: «Mă mí'ì m̀gati nà àrùbhù.» ⁶ Ní Yěsù avì ihé-yà ròkò obvò. Kădù kǒkòrí àrùbhù m̀gati nùgù ndùlǔ fónà, ndàdù òtsò nábhu Kàgàwà tò. Wò dhu-dzidǒ, kădù ì m̀gati-ǒnga nukò ndùbho pbìndà ábhàlǐ-fó, ndínǐ abádhí undò tí ihé-yà tò. Ní ì ábhàlǐ náadù ì m̀gati nùndò ì ale tò.

⁷ Abádhí ní'ì ngúfe ìbhě-nzo nà átò. Ní Yěsù adù òtsò nábhu Kàgàwà tò kǒkòrí ìbhè đ, ndàdù pbìndà ábhàlǐ návi rùndò ì ìbhě-nzo átò. ⁸ Kóró ale náanyù dhu 'ùlè nǐ àkăkă dhu bhěyi. Ní ábhàlǐ náadù òdòdì m̀gati-go-tsù nùndu, rùlè àrùbhù sèngè ǒ. ⁹ Ányìrǒ, ìndrù ní'ì mbèmbè ìfò lufù ráhu dhu bvù. Wò dhu-dzidǒ, Yěsù adù abádhí àvi ròwù. ¹⁰ Ányìrǒ rò tí, Yěsù mà pbìndà

ábhàlǐ mànà núupò ibhú ò, 'àdù òwu Dàlmànuta tí kátina pbìrì ò.

Pbàfàrisáyó rĭ Yĕsù àvĭ rònzì wĭwì dhu
(Màt 16.1-4; 12.38-39)

¹¹ Atdíku, Pbàfàrisáyó níiwú ùvò Yĕsù-tí'ò, 'àdù 'òpè 'àgò ì kà nà kǎfí ì omvú tí. Ní, abádhí náavì ka rònzì atdí wĭwì, ndínĭ Kàgàwà bhà rò kàbhà ádrùngbǎnga tó ɔbì nírà dhu navì tí. ¹² Ní ndì dhu adù ìnze Yĕsù rǒ atdíđǒ, ndàdù àtìna: «Hee! Ádhu indo arí'ì ale nózè wĭwì kèlĕ 'àla nĭ? Ma mí obhó dhu núno fùkù: ka kí nzĭ atdí wĭwì mà nónzì abádhí tò.» ¹³ Wò dhu-dzidǒ, Yĕsù ivà ndì abádhí-tí rò, 'àdù ùpo ibhú ò pbìndà ábhàlǐ mànà, 'àdù àda rèrù-adzè.

Pbàfàrisáyó tó afi mà, Hèròdè bhà afi mànà
(Màt 16.5-12)

¹⁴ Mùgati nídyì ì í àkǎkǎ dhu bvùtí dhu náadzò Yĕsù bhà ábhàlǐ ònǎ rò, abádhí ràdù 'òtù atdí mùgati kèlĕ nà foyá ibhú ò. ¹⁵ Ní Yĕsù núuyá dhu abádhí tò ndàti: «Nyàndà nga mbĕyi, nyòdo nyĭ Pbàfàrisáyó tó afi* mà, Hèròdè bhà afi mànà dhu rǒ rò.» ¹⁶ Ní, Yĕsù bhà ábhàlǐ náatè nzínziya ǒ, 'àmbe àtìna đǒ ìmbǎ ì rǎrĭ'ì mùgati nà. ¹⁷ Ní Yĕsù náasù abádhí rǔnɔna dhu, ndàdù dhu ìvu abádhí-tsù ndàti: «Ádhu nyĭ nyátina, ìmbǎ nyĭ rǎrĭ'ì mùgati nà nĭ? Ndi dhu àpè t'óbhó dùku àlǔ? Nyĭ nyàpè tí nzá ndi dhu àlǔ dùku ò? Fùkù irèta dònǎ dhu òsè t'óse tí? ¹⁸ Nyìkpóku rĭnè, ní nyĭ t'óbhó inga nálǎ? Bĭku rĭnè, ní nyĭ

* **8:15** 8.15 Yĕsù rătina afi tí dhu ní, ìnzĭ Pbàfàrisáyó mà, Hèròdè bhà ale mànà rĭ dhu à'u dhu.

t'óbhó inga níri*? Nyĩ nyìrè t'óbhó ¹⁹ ife sěngè ǒ màtí nyĩ nyundu òdòdì m̀gati-go-tsù rùlè dhu, yà imbò m̀gati-ǒnga ma m̀kò imbò lufù ale tò nínganí?» Abádhí adù dhu àdu 'àti: «Atdí-kumì dòná óyǒ nà sěngè ǒ.» ²⁰ Ndirò Yěsù adù dhu ìvu tdítǒ ndàti: «Yà àrùbhù m̀gati-ǒnga ma m̀kò ìfo lufù ale tò nínganí, nyĩ nyundu òdòdì m̀gati-go-tsù rùlè ife sěngè ǒ?» Ní abádhí adù dhu àdu, 'àti: «Àrùbhù sěngè ǒ.» ²¹ Nírò ní ndi Yěsù adù àtìnà abádhí nì: «Ní ndi dhu àpè tí nzá d̀k̀k̀ àlǔ kòmbí màtí?»

*Yěsù rĩ atdí ndùmùndùmú nígǔ dhu
(Yùw 9.1-11)*

²² Wò dhu-dzidǒ, Yěsù mà p̀b̀ndà ábhàlǐ mànà náawù ùvò Bètèsàyidà tí kátìna pbanga ò. Ní ányì, ìndrù níiwú atdí ndùmùndùmú nà Yěsù-tì'ò, 'adù 'ìtsò Yěsù rǒ ndínǐ kà-ngbò napbálá tí. ²³ Ní Yěsù náalú wòrí ndùmùndùmú otsúna rǒ, 'ùvò nà pbanga ò rò. Tdítǒ kǎdù iso nísò kànyìkpó rǒ, ndàdù otsúna nùlì kà dǒ. Ndirò Yěsù adù dhu nívu kà-tsù ndàti: «Nyì tí atdí dhu mà nálǎ àlǎ?» ²⁴ Ní wò ndùmùndùmú náangbe nyìkpóna, ndàdù àtìnà: «Ma mí ìndrù nálǎ itsu bhěyi rólo ró, p̀b̀étù abádhí rùbhi ùbhí.» ²⁵ Yěsù adù otsúna nùlì tdítǒ kànyìkpó dǒ, kà ràdù inga nála kpangba. Ndirò, kǎdù ògù atdíǒ, ndàdù kóró dhu àla mběyi nyú. ²⁶ Ní Yěsù adù kàvi ràdu ndi p̀b̀ndà, ndàdù àtìnà: «Àpé nyotsú wò pbanga ò.»

* **8:18** 8.18 Yèr 5.21; Zèk 12.2

*Péterù rě Yēsù náti Krístò tí dhu
(Mát 16.13-20; Luk 9.18-21; Yùw 6.67-71)*

²⁷ Wò dhu-dzidò, Yēsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà náawù Kàyìsàriyà-Filipì tó kigò tí rí'ì pbangá-nzo ò. Ní otu ǒ, kǐvú dhu abádhí-tsù ndàti: «Índrǔ arátina ma rǎrǐ àdhi?» ²⁸ Abádhí adù dhu àdu kà tò 'àti: «Atdídhéná ale náarátina nyi rǎrǐ bǎtizò nubhónà Yùwanì. Ngǔkpà ale náarádù àtìnà nyi rǎrǐ Èliyà†. Ndirò, ngǔkpà ale-tsí náarádù àtìnà nyi rǎrǐ angýí i'ì ngǔkpà pbànábí nzínzi ǒ atdí ale.» ²⁹ Yēsù adù dhu ìvu abádhí-tsù ndàti: «Olu nyí, nyí nyarátina ma rǎrǐ àdhi?» Ní Péterù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Ínyì, nyi ní Krístò.» ³⁰ Nírò ní ndi Yēsù adù abádhí nísò ìnzǐ wò dhu nuno tí atdí ale tò màtí.

*Yēsù rě ndì ndóvè kòtdù ndì, ndàdù ndìngbè
dhu nòvo dhu
(Mát 16.21-28; Luk 9.22-27)*

³¹ Wò dhu-dzidò, Yēsù náadì ndàmbe dhu núdhe dǒ pbìndà ábhàlǐ tò. Kǎti: «Dhu àkǎ Índrǔ t'ídhùnà ràbà àpbè atdídǒ. Pbanga ǒ pbàkùrǔ mà, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Músà bhà Úyátá tó màlímó mànà nòodhoya ka. Ndirò, ka kohoya ka, kadù òtdùnà. Pbétù ìbhu idho dzidò kǎdùya ndìngbè.» ³² Kǎno wò dhu abádhí tò kpangba nyú. Ní Péterù adù kidyì ndàrà nà igi, ndàdù ndòpè ndòrù dóná. ³³ Ní Yēsù agéré ndì ndàndà pbìndà ábhàlǐ, ndàdù òrù Péterù dǒ ndàti: «Índrǐ nyi itse tidú rò Pǎmvo

† 8:28 Èliyà ní'ì mbèmbè imbò miyà ato ǒ angýinǎ rò Yēsù tò. Ndirò, Pbàyàhúdì ongonà inga ìrè kà riraya angýinǎ rò Màsiyà tò (Mál 3.23).

Sìtanǎ! Nyi nyí nǎ inga nírè Kàgàwà náarí inga ìrè dhu bhěyi nídhunǎ, pbétù nyi nyí inga nírè ìndrǔ bhěyi.»

³⁴ Tdítdǔ, Yěsù náanzi ihé-yà pbìndà ábhàlǎ mànà, ndàdù àtìnà abádhí nǎ: «Ndi ale náapé ndòzè ndùbhi owùdu ǔ, ní ndi ale àkǎ ndàdzo róná rò, ndàdù ndà'ù ndànò pbìndà mèsàlabhà‡, ndàdù ùbhi owùdu ǔ. ³⁵ Obhó tí, pbìndà ípìrǒnga nòzè ndòdò fìndà ale níwíya ka. Pbétù, okúdu dò rò, ndirò Kàgàwà bhà Ídzi Màkǔrù-okú dò rò rí pbìndà ípìrǒnga níwǎ ale, nígúya ka. ³⁶ Ndirò, ìndrǔ rǎ yà adzi ǔ ònzi nába, ndàdù pbìndà ípìrǒnga níwi dhu tó ídzìnga ní àdhu? ³⁷ Ìndrǔ rǎdù àbhùnà pbìndà ípìrǒnga nduwè tí nǎ atdí dhu mà tí'ì inè? ³⁸ Indo arí'ì ale ní nzénga ònzi arí ale, ndirò ìnzǎ arí 'òdò Kàgàwà tò ale. Ní ndi ale-nyì náapé ìwà okúdu dò rò, ndirò pbàkà ɔte-okú dò rò kòrí ì ale nzínzi ǔ, ní Ìndrǔ t'ídhùnà-nyì níwùya átò kǒkú dò rò ì itsi ìwu ìlǎlǎ màlàyíkà mànà Àbanà bhà ádrùngbǎnga tó awáwù ǔ nínganǎ.»

9

¹ Yěsù adù àtìnà tdítdǔ abádhí nǎ: «Ma mí obhó dhu núno fúkù: yà iró rí'ì ale nzínzi ǔ, ngǔkpà ale núuwèya nǎ inzà ì àla òrù-akpà ǔ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi rǎrà ádrùngbǎnga tó ɔbi nà dhu rórò.»

‡ **8:34** 8.34 Pbìndà mèsàlabhà nánò ìndrǔ rǎ dhu-tì ní, ndi ale rǎ ndà'u ndàbà àpbè àdhàdhì Yěsù abà apbè dhu bhěyi dhu.

*Yěsù-wòyǒ rǐ ndùgèrè dhu
(Màt 17.1-13; Luk 9.28-36)*

² Azà idho dzidǒ, Yěsù náanzi Péterù mà, Yàkòbhò mà, Yùwanì mànà, 'àdù ùpo mànà ádzí p̀bìrì-akpà d̀. Ányì abádhí náatù ì òyá. Ní Yěsù-wòyǒ núugèrè ndì abádhí-nyìkpó ǒ r̀. ³ Kà-rǒ m̀dzarù náapè ndùmbìlì atdíǒ, ràdù òwù tdyé, ìnzǐ yàrí adzi d̀ atdí ale mà ràdù dhu òbhòlò r̀wù dhu bhèyi. ⁴ Tdítdǒ, nabìÈliyà mà Músà mànà núuto ì abádhí tí, 'àdù àmbe òte d̀ Yěsù mànà. ⁵ Nírò ní ndì Péterù náati Yěsù nǐ: «Màlimò, dhu òfò nga àlè r̀kò ir̀. Mǎ mí ìbhu hemě-dzà núpě, atdí indù, atdí Músà t̀, ndirò atdí Èliyà t̀.» ⁶ Péterù núuni nzá àdhu mà núno ndì ndí dhu. Obhó tí, àbadhi mà ngùkpà ábhàlǐ mànà ní'ì ɔɔ nà atdíǒ. ⁷ Ní ádr̀ngbǎ àpbù níbvú ndì, ndàtsì abádhí sisìna nǐ. Ndirò atdí ale-tù náadù ndir̀ wò àpbù ò r̀, ndàti: «Yàrí ní Idhùdu, atdíǒ ma mózè ale. Nyìri kà-tsù dhu.» ⁸ Ányìr̀ r̀ tí, k̀k̀k̀rí ábhàlǐ náandà tiyá nga, pbétù ìnzǐ àdù atdí ale mà nála. Yěsù kèlè náadù ì atdí r̀ abádhí-tí.

⁹ P̀bìrì d̀ r̀ abádhí r̀wù òná kàsùmì ǒ, Yěsù núuyá dhu abádhí t̀ ndàti: «Àpé nyàwe yà nyǐ nyàla dhu atdí ale t̀ màtí, r̀rà àhù ima, Ìndr̀ t'ídhùnà, ma mí mingbè dhu ò.» ¹⁰ Ní abádhí náalú wò f̀yò ka k̀yǎnà dhu d̀ya ò, àzembè ì ì dhu òngù tsùyá nzínziya ǒ r̀r̀, 'àmbe àtìna d̀: «Ìndr̀ r̀ ndìngbè ɔve-bvù r̀ dhu-tì ní àdhu?» ¹¹ Wò dhu-dzidǒ, abádhí níivú dhu Yěsù-tsù 'àti: «Ádhu Músà bhà Ƴyátá t̀ m̀límó náarátina,

Èliya ràkǎ pé ndìrà angyi nǐ*?» ¹² Ní Yěsù adù dhu abádhí tò ndàti: «Obhó tí, Èliya náká wà ndàdu ndì angyi, ndìrà kóró dhu-nyìtì nòhù*. Pbétù, ádhu Kàgàwà bhà Andítá náarátina átò ìndrǔ t'Ídhùnà rabáya àpbè abhò, kadù itsìna nónzì nǐ?» ¹³ Pbétù, ma mí dhu òvò fǔkù: Èliya bhěyi atdí ale níira wà àhù, ìndrǔ ràdù àvu róná ì òzè dhu bhěyi*, àdhàdhì Andítá nòvò kà dǒ dhu bhěyi.

Yěsù rǐ nzéε-alafí ìpfǒ ìnzǐ aróte, ìnzǐ ndàdù ìngà ìrì ngbángba ò rò dhu
(Màt 17.14-21; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Yěsù mà kǒkò ìbhù ábhàlǐ mànà níiwú ùvò ngǔkpà ábhàlǐ-tí. Ní abádhí náala ádrùngbǎ ihé-yà ì ábhàlǐ-ngbò nàkpòrò ró. Ndirò Músà bhà Úyátá tó màlímó náadù òko 'àmbe 'àgò dǒ abádhí mànà. ¹⁵ Ní, ìndrǔ níitdègu Yěsù nálǎ, ní idhò nùukò abádhí atdí dǒ, 'àdù òtse 'òwù Yěsù nátsè. ¹⁶ Yěsù adù dhu ìvu pbìndà ábhàlǐ-tsǔ ndàti: «Ádhu abádhí mànà nyǐ nyí nyǎgò dòná?» ¹⁷ Ní ihé-yà nzínzì ò atdí ale náadù dhu àdu kà tò ndàti: «Màlimò, ma mìrà idhùdu nà fùnù ò. Nzéε-alafí yà kàbhǔ arí ìnzǐ ràmbe òte dǒ ní rǐ'ì kà ò. ¹⁸ Kóró ngari ò, ndi nzéε-alafí níwà dhu kà rǒ ró, kǎrí kà-ǒnga níbvú obvò, isó-yà rùpbò ndì liná, ràdù àmbe kǔna nátri dǒ, kàngbò ràdù ndìfiri ndìdzò. Ní ma màvi pbùkù ábhàlǐ rìpfo ndi nzéε-alafí kà ò rò, pbétù abádhí nádù nzá kà-lèmà nónzì.» ¹⁹ Ní Yěsù adù dhu núnò abádhí

* **9:11** 9.11 Màl 3.23 * **9:12** 9.12 Màl 3.24 * **9:13** 9.13 Mrk 6.14-29; Yùw 1.19-27

tò kpanjangba ndàti: «Hàkà! Nyĩ ìmbǎ a'uta nà alé! Alé kokoya nyĩ mànà ife kàsùmì tí tditdǒ? Ma mí fùkú dhu-dzi nòndù ràrà àhụ ife idhò tí? Nyiwù ndi ngbángba nà tídu ò.»²⁰ Ní ka kadù iwu kà nà Yèsù-ti'ò. Ɖró rò tí, wò nzéε-alafí níitdègu Yèsù nálǎ, ní kǐyà ndi ngbángba-ǒnga obi nyú nà, ràdù ìtsì obvò, ràmbe ndùbolo dǒ adzi ò, isó-yà ràdù ndùpbò liná.²¹ Yèsù adù dhu ivu kà t'ábanà-tsù ndàti: «Wò dhu ópè ndi ìngbàtíngá kà rǒ?» Kà t'ábanà náadù dhu àdu ndàti: «Adǐ kàdi ngbángba nyú tí rórò.²² Ndirò ibí-gùna nyú, nzéε-alafí náarí kàbhǔ ràwà ndi kàzù ò mǎtí, ndirò idha ò mǎtí, ndínǐ óvè tí. Ní, ìmbǎ mǎtí dhu ì'ì, ndi dhu ònzì nyi nyádù nánǐ, ábà izu dòká nyonzi dzùnàka.»²³ Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Nyi pbání àtina, ndi dhu ònzì nyi nyádù nánǐ? Kóró dhu ràdù àkǎ a'uta nà rí'ì ale tò.»²⁴ Ní ányìrǒ rò tí, wò ngbángba t'ábanà náafà ndi ndàti: «Ìnè ma mí'ì a'uta nà! Ní ónzi dzùnàdu nyitrǒ ka!»

²⁵ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù ala ihé-yà tiya ò rítse ró. Ní kǎdù òrù ndi nzéε-alafí dǒ, ndàti kà ní: «Yà ngbángba nábhǔ arí ìnzì ràmbe òte dǒ, ndirò ìnzì ràmbe nga níri dǒ nzéε-alafí, ma mǎtina nyi ní: «Áhǔ yà ngbángba ò rò, ndirò àpé nyadù nyi tditdǒ kà ò.»»²⁶ Ní wòrí nzéε-alafí náakù, ndiyà wò ngbángba-ǒnga obi nyú nà, ndàdù àhụ kà ò rò. Wò ngbángba níli ndi iwà òvè ale bhéyi, ányìrǒ ì'ì ábhǒ ale ràdù àmbe àtìna dǒ: «Iwà òvè.»²⁷ Pbéti, Yèsù náadù kàlụ otsúna rǒ, ndivà, ridè.

²⁸ Yèsù níitdègu ndàdù idza, kàbhà ábhàlǐ

ràdù 'òtù òyá kà mànà, ní abádhí adù dhu ìvu kà-tsù 'àti: «Ádhu inzá mǎ mípfo wò nzéε-alafí nǐ?» ²⁹ Ní Yēsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Ìnzǐ vurò dhu ràdù wòrí nzéε-alafí-tidò nípfò. Pbétù kípfo ràdù ní itsòta kèlě.»

Yēsù rǐ ndì ndóvè kòtdù ndì, ndàdù ndìngbè dhu nóvo tǐtdǒ dhu
(Mát 17.22-23; Luk 9.43b-45)

³⁰ Wò dhu-dzidǒ, Yēsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà níivà ì ányìrǒ rò, 'àdù ùda Gàlìlayà tó pbìrì òna nǎ. Kǎzè nzá kuni ìngboró màtí ì í'ì pbìndà ábhàlǐ mànà dhu. ³¹ Obhó tí, kǎmbénà dhu ùdhe dǒ abádhí tò, ndàmbe àtìna dǒ abádhí nǐ: «Ka kí mípǒ, ima Ìndrǔ t'Ídhùnà, kabhu ma ìndrǔ-fó. Ní ì ale rǐ mohò, kadù mǒtdù. Ndirò ìbhù idhò dzidǒ, mà mǎdù mǐngbè ìngbè.» ³² Pbétù, wòrí ote náalú inzá kǒkò ábhàlǐ-dò, ndirò abádhí adù kà-tsù ì í dhu òngù dhu-òdò nónzì ònzi tí.

Ábhàlǐ nzínzì ǒ ádrùngbǎle nyú ròsè ní àdhi?
(Mát 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Yēsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà náawù ùvò Kàpèrnàwumù tí kátina kigò ò. Ní, idzá ì í'ì rórò, Yēsù níivú dhu pbìndà ábhàlǐ-tsù ndàti: «Ádhu nyǐ nyúbhi nyǎgò rǒ dóná otu ǒ?» ³⁴ Pbétù abádhí náadù ìnè ìnè tí. Obhó tí, otu ǒ, abádhí ubhínà 'àgò rǒ nzínziya ǒ, ndínǐ ì uni tí ádrùngbǎle ròsè nzínziya ǒ rǎrǐ àdhi. ³⁵ Ní Yēsù adì obvò, ndàdù atdí kumì dóná óyǒ nà ábhàlǐ núnzi, ndàdù àtìna abádhí nǐ: «Ndi ale náapé ndòzè ndì'ì wemberè t'ále tí, ní ndi ale àkǎ ndì'ì kóró ale tò arádi olù ale tí, ndàdù

ì'ì kóró ale tò arí kasu ònzi ale tí.» ³⁶ Tdítdǒ, kǎdù ákě ngbángba nídyì, ndìli rìdè abádhí-ònzǐ. Kídyi ndi ngbángba ndàtdù, ndàdù àtìna pbìndà ábhàlǐ nǐ: ³⁷ «Yàrí ngbángba bhèyi atdí ngbángba nàkò okúdu dò rò ale, nàdù ì'ì iwà ima nàkò ale. Ndirò ima nàkò ale nákò inzà ima kèlě, pbétù kàkò ima nívi ale átò.»

Imbǎ rí'ì àlě tó òmvǔ tí ale ní àlě-tí'òná rò rí'ì ale
(Luk 9.49-50)

³⁸ Yùwanì náati Yèsù nǐ: «Màlimǒ, mǎ màla atdí ale nzére-alafí nípfǒ rí ìndrǔ ò rò òvònu rǒ ró. Ní mǎ màtsù mǐsǒ ndi dhu kà tò, ìnzǐ ndi ale náarúbhi atdíkpá àlě mànà nídhunǐ.» ³⁹ Pbétù, Yèsù adù dhu àdu ndàti: «Ìnzǐ nyìsǒ ndi dhu kà tò, ìnzǐ ìndrǔ rǎdù wìwì nónzì òvòdu rǒ, ndàdù òte nzére ima nǐ kòmbómbí tí nídhunǐ. ⁴⁰ Ìnzǐ ndi ale náapé ì'ì àlě tó òmvǔ tí, ní ka ní àlě-tí'òná rò rí'ì ale. ⁴¹ Obhó tí, ma mí obhó dhu núno fǔkù: idha mà nábhǔ rí nyǒmvù Krístò bhà ale tí nyǐ nyí'ì dhu-okú dò rò ale, náadìya nzǐ inzà ndi ndàbà pbìndà perè rórò.»

Nzérenga rǒrò dhu àkǎ kòdò ale dhu
(Mát 18.6-9; Luk 17.1-2)

⁴² Yèsù adù àtìna tdítdǒ: «Yà ma ná'ù nzónzo nzínzì ǒ atdí ngbángba mà nábhǔ rí ròtsù nzérenga ò ale-tú, dhu òfò nga mbèyi nyú kosò dhu ò'ù ka karí dóná odu-ba, kadù ndi ale nídò ádrùngbǎ rèrù ò. ⁴³ Dhu apé ì'ì òtsúnù náarí nyabhǔ nyotsù nzérenga ò dhu tí, ní ótdì ka. Dhu òfò nga atdítdǒ ìndù, nyotsù atdí òtsúnù nà dhòdhódhóna tó ípìrǒnga ò, ròsè óyǒ òtsúnù

nà nyi nyàrà ìnzì aráve dhòdhódhónganà kàzụ ò dhu dònǎ. ⁴⁴ [Ányì, ale-ngbò nónyu rí rìpbà ndì asa náarí nzì ùve, ndirò ányì kàzụ náarí nzì àve akèkpá màtí.] ⁴⁵ Dhu apé ì'ì p̄f̄õnụ náarí nyabhǎ nyòtsù nzérenga ò dhu tí, ní ǒtdì ka. Dhu òfò nga nyòtsù atdí p̄f̄õnụ nà dhòdhódhónganà tó ípìrõnga ò, ròsè óyǒ p̄f̄õnụ nà ka kí nyobvù ìnzì aráve dhòdhódhónganà kàzụ ò dhu dònǎ. ⁴⁶ [Ányì ale-ngbò nónyu rí rìpbà ndì asa náarí nzì ùve, ndirò ányì kàzụ náarí nzì àve akèkpá màtí.] ⁴⁷ Ndirò, dhu apé ì'ì atdí nyìkpónụ náarí nyabhǎ nyòtsù nzérenga ò dhu tí, ní ítù ka nyobvù. Dhu òfò nga nyòtsù òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ò atdí nyìkpónụ nà, ròsè óyǒ nyìkpónụ nà ka kí nyobvù ìnzì aráve dhòdhódhónganà kàzụ ò dhu dònǎ. ⁴⁸ Ányì ale-ngbò nónyu arí rìpbà ndì asa náarí nzì ùve, ndirò ányì kàzụ náarí nzì àve akèkpá màtí*. ⁴⁹ Obhó tí, Kàgàwà nú'oya kóró ale kàzụ nǐ rìlǎ nyìkpóna ǒ, àdhàdhì ka karí perè tí ka kùbhõna kà tò dhu nú'ò iko nǐ rìlǎ kà-nyìkpó ǒ dhu bhěyi*.

⁵⁰ Iko ní ídzi dhu nyú. Pbétù, iko-òvũ náapé iku, ní ka kádù kàbhụ ròkyè àdhu nǐ tdítđó? Nyàbhụ òvũkụ rì'ì iko nǐ ka kòsì dhu-òvũ náarí'ì dhu bhěyi, nyòkò màrùngà ǒ nzínzìkụ ǒ.»

10

Yēsù rǐ dhu ùdhě kpatsìbhále mà rǐ 'ùbhǎ

* **9:48** 9.48 Ìsa 66.24 * **9:49** 9.49 Law 2.13

*pbìndà tsibhále nà dhu dǎ dhu**(Màt 19.1-12; Luk 16.18)*

¹ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù níwà ndì Kàpèrnàwumù rò, ndàrà Yùdeyà tó pbìrì ò, ndàdù àda Yòròdanì tí kátina idha-akpà-adzè. Ní, ábhǒ ihé-yà náadù 'ùndu kàtí tdítǒ, kà ràdù dhu òpè ndùdhe tdítǒ fíyò yà bìlìnganà ndì ndarónzina dhu bhěyi.

² Ní ngúfe Pbàfàrisáyó níwú kà i ndínì ì omvú tí kǎfí. Abádhí níwú dhu Yèsù-tsǔ àti: «Músà bhà Uyátá návi tí wà kpatsibhále ròdhò pbìndà tsibhále ndàdù òdìnà?» ³ Ní Yèsù adù dhu ìvu abádhí-tsǔ ndàti: «Ádhu Músà bhà Uyátá núnò fùkù ndi dhu dǎ?» ⁴ Abádhí adù àtìnà: «Músà náati, kpatsibhále ràràdù ubhátá tó bhàrùwà nándi, ndàbhù ndì pbìndà tsibhále-fó, ndàdù kòdì*.»

⁵ Ní Yèsù adù àtìnà abádhí nǎ: «Músà náandí wòrì Uyátá fùkù odú afíkù náaró'ò dhu-okú dò rò. ⁶ Pbétù mùhàngú ò rò, Kàgàwà náanzì kóró dhu nínganí, kǎnzì kpatsibhále mà tsibhále nà*.
⁷ Ní ndì dhu-okú dò rò, kpatsibhále ràdù àbanà mà íyànà mànà nùbhà, 'àdù òwu 'ùngbò atdíkpá pbìndà tsibhále mànà, ⁸ abádhí óyǒ rò ràdù òngo atdí ale tí. Ndi dhu bhěyi ní ndì, abádhí ní nǎ óyǒ ale tdítǒ, pbétù abádhí nóngò iwà atdí ale tí. ⁹ Nírò, dhu àkǎ nzá atdí ale mà rùtu Kàgàwà úngbò ale-ǒnga.»

¹⁰ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà níitdègu 'àdù idza, ní kàbhà ábhàlǐ náadù dhu òngù kà-tsǔ tdítǒ ndì dhu dǎ. ¹¹ Ní, Yèsù adù àtìnà abádhí nǎ: «Atdí kpatsibhále náapè pbìndà

* **10:4** 10.4 Tòr 24.1 * **10:6** 10.6 Òpt 1.27; 2.24

tsìbhále nódhò, ndàdù ngätsi tsìbhále nídyì, ní ndì kpatsìbhále nónzì wà m̀nyònì, ndàdù dhu àfa angyi p̀bìndà tsìbhále-ònzì. ¹² Ndi dhu bhèyi tí, atdí tsìbhále náapé p̀bìndà kpatsìbhále núbha, ndàdù ndòkù ngätsi kpatsìbhále tò, ní ndì tsìbhále nónzì wà m̀nyònì.»

*Yèsù rí ǹnì nzónzo násò dhu
(Màt 19.13-15; Luk 18.15-17)*

¹³ Atdíku, ìndrù níwú nzónzo nà Yèsù-ti'ò, ndínì k̀lì tí òtsúna d̀yá, ndàdù àsonà. Ní Yèsù bhà ábhàlì náadù òrù òrù tí i ale d̀. ¹⁴ Ní, wò dhu ndì ndàla r̀ò, Yèsù-ònga náadù ndìwà p̀bìndà ábhàlì r̀ò, ndàdù àtìna abádhí nì: «Nyùbhà nzónzo rìwù tidu ò, ìnzì nyùtò abádhí-tsù. Obhó tí, òrù-akpà ò Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà Idzi ní abádhí bhèyi ì nùlì ale tó. ¹⁵ Ma mí obhó dhu núnò f̀k̀k̀: ìnzì rì òrù-akpà ò Ádrùngbà kamà Kàgàwà bhà Idzi nákö ngbàngba náarí dhu àkö dhu bhèyi ale, náadùya ǹzì òtsù ányì akekpa màtì.» ¹⁶ Wò dhu-dzidò, kàdù nzónzo nùmbò, ndùlì òtsúna d̀yá, ndàdù abádhí násò.

*Yèsù mà r̀òtè atdí ònzitále nà dhu
(Màt 19.16-30; Luk 18.18-30)*

¹⁷ Yèsù níitdègu ìsì otu ò ndàmbe àrà d̀, ní atdí ale níiku ongu tí kà-ti'ò. Kìtsi ndòkò òtdỳna d̀ Yèsù-ònzì, ndàdù dhu ìvu kà-tsù ndàtì: «Ídzi Màlimò, ádhu ndì àkà m̀onzì ndínì ma mabá tí dhòdhóhóngà tó ìpìr̀ngà?» ¹⁸ Ní Yèsù adù àtìna kà nì: «Ádhu nyì nyì manzi ìdzi ale tí nì? Ìmbà ìdzi ale r̀ì atdí màtì, p̀bétù Kàgàwà kèlè atdí. ¹⁹ Nyì nỳnì wà Kàgàwà bhà Ùyátá:

«dhu àkǎ nzá nyohò abvo, dhu àkǎ nzá nyonzi m̀nyoǹni, ndirò dhu àkǎ nzá nyonzi ogbo. Dhu àkǎ nzá nyadi tìtò tó ngàmbi tí ɔdhinu rǒ, ndirò dhu àkǎ nzá nyugù ngǔkpà ale tó dhu ɛtrátá ǒ. Dhu àkǎ nyifu àbǎnu mà íyànu nà.» ²⁰ Wò ale náadù dhu àdu Yèsù tò ndàti: «M̀limò, ma mífu kǔkòrí Ʋyátá kóró r̀pè ndì idú ngbàngba ò r̀ò.» ²¹ Ní Yèsù adù kàndà àzè nyú nà, ndàdù àtìnà kà nǐ: «Atdí dhu ní ndi r̀nù ndi nùbhà: Àrà, nyadù kóró nyi nyarí'ì nà dhu nùdzi, nyadù nyi nyòngyè f̀rangà nándò nǎkùtále tò, ndi dhu bhèyi ní ndi nyi nyabáya ònzi òr̀-akpà ò. Wò dhu-dzidǒ, ádù nyira, nyadù owùdu nángu.» ²² Pbéù wò ale nítdègu wò ɔte níri, ní k̀nyì-ǒnga náadù ìfà ìfà tí, ndàdù àrà izu nyú nà, ábhǒ ònzi nyú nà ndi ndí'ì dhu-okú d̀ò r̀ò.

²³ Ní, Yèsù náandà tiná nga, ndàdù àtìnà pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Ònzítále r̀tsù Kàgàwà bhà Idzi ò dhu ní odú dhu nyú!» ²⁴ Ní, idho núuko ábhàlǐ atdíǒ nyú wò dhu ì ìr̀ r̀ò. Pbéù, Yèsù adù àtìnà tdítǒ abádhí nǐ: «Pbànǐzó, òr̀-akpà ǒ Ádr̀ngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi ò ka kòtsù dhu ní odú dhu nyú. ²⁵ Ngàmíyà r̀tsù ndùdà sìndanì-bhu ònǎ dhu r̀'ì isó nyú. Pbéù ònzítále r̀tsù òr̀-akpà ǒ Ádr̀ngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi ò dhu r̀'ì odú nyú ròsè.» ²⁶ Idho náadù ábhàlǐ núuko atdíǒ nyú ròsè angyi ì'ìnà d̀nǎ, abádhí rádù 'òpè 'òngù dhu tsùyá ǹzínziya ǒ, 'àmbe àtìnà d̀ò: «Olu, ádhi nyú ndi ògù rádù ògù?» ²⁷ Ní, Yèsù andà pbìndà ábhàlǐ, ndàdù àtìnà abádhí nǐ: «Ìndr̀ tò ndi dhu r̀ nzi àdù àkǎ, pbéù Kàgàwà tò kà rádù àkǎ àkǎ. Obhó tí,

Kàgàwà tò kóró dhu náarí àkǎ àkǎ.»

²⁸ Nírò ní ndi Péterù apè ɔte ndàti kà nǐ: «Íri, mà múbhà kóró dhu, màdù owùnɛ nǎngɛ.»
²⁹ Ní, Yěsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Ma mí obhó dhu núnɔ fǔkù: atdí ale mà náapé pbìndà idza, adóna, awéna, íyànà, àbanà, pbìndà nzónzo mà, pbìndà ɔnzibvɛ mà nà núbha okúdu dò rò, ndirò Kàgàwà bhà Ídzi Màkǔrù-okú dò rò, ³⁰ ní yà kòmbí àlě kí'ì òná kàsùmì ǒ, kǎbáyà idza, adóna, awéna, ayína, inzo, ɔnzibvɛ mà nà atdí miyà-gùna ròsè, kadù àvu ròná átò. Ndirò olù rírà kàsùmì ǒ, kǎdùya dhòdhódhóngà tó ípírǒngà nábà. ³¹ Pbétù, ábhǒ ale yà kòmbí arí'ì wemberè tí, nóokoya olù ale tí. Ndirò yà olù ale tí arí'ì kòmbí ale nóokoya wemberè t'ále tí.»

*Ibhɛ rí kǐsě nǐ, Yěsù rǐ ndì ndóvè, kɔtdù ndì,
 ndàdù ndìngbè dhu nóvɔ dhu*

(Màt 20.17-19; Luk 18.31-34)

³² Ndi kàsùmì ǒ, Yěsù mà pbìndà ábhàlǐ mà nà ní'ì Yèrùsàlemà ì úpo òná otu ǒ. Ní, Yěsù náadì ndàmbe àrà dǒ angyi abádhí tò. Ní idhɔ nǔukɔ kàbhà ábhàlǐ atdí dǒ, ndirò kà-dzidǒ ríwu ale náadù ì'ì ɔdɔ nà. Ní Yěsù náanzi atdí-kumì dòná ɔyǒ nà ábhàlǐ tina ò tdít dǒ, ndàdù ndòpè ndàwɛ ròná rí ndònzì inzà òtrò kàsùmì ǒ dhu fíyǒ. ³³ Kǎti abádhí nǐ: «Nyìri dhu, kǎnǐ àlě kúpo Yèrùsàlemà. Ní ányì, ka kí Ìndrù t'Ídhùnà nábhǔ pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Músà bhà Ƴyátá tó màlímó mà nà-fó. Abádhí rǐ anya òtdì kà-dǒ ndínǐ ka koho tí, ndirò abádhí rǐ kàbhǔ ìnzǐ ní Pbàyàhúdì-fó. ³⁴ I ale rǐ kà gàyà nónzì, ì rùso

iso kà-dò, 'ùvi ka asé nǎ, 'àdù kòhò, kadù kòtdù. Ndirò, ìbhu idho dzidǒ, kǎdùya ndìngbè.»

*Yàkòbhò mà Yùwanì nà rǎ ádrùngbǎnga nónzi
Yēsù-fó dhu*

(Màt 20.20-28)

³⁵ Wò dhu-dzidǒ, Zèbèdayò bhà inzo, Yàkòbhò mà Yùwanì nà níiwú Yēsù-tí'ò, àdù àtìna kà nǎ: «Mǎ mòzè nyonzi funú mǎ mónzina dhu fǎkà.»

³⁶ Ní Yēsù adù àtìna abádhí nǎ: «Ádhu nyǎ nyòzè monzi fǎkù?» ³⁷ Ní, abádhí adù dhu àdu kà tò àti: «Pbùkù Idzi tó ádrùngbǎnga tó awáwù ò nyi nyótsù nínaganí, nyi nyabhùya mǎ mǒkò tinú, atdí ale ràdi indú fangà dònǎ rò, ngǎtsi ale ràdù àdi ígù dònǎ rò.» ³⁸ Pbétù Yēsù adù àtìna abádhí nǎ: «Nyǎ nyùnì nzá wò nyǎ nyònzi dhu. Nyǎ tí àdù yà ma mómvùna àpbè tó kópà-tsù nómvù òmvù? Ndirò nyǎ tí àdù yà ma málǎna àpbè tó bàtizò nálǎ àlǎ?» ³⁹ Ní abádhí adù dhu àdu kà tò àti: «Ōnzi mǎ mǎdù lèmana nónzi.» Ní Yēsù adù àtìna abádhí nǎ: «Obhó tí, òmvù nyǎ nyómuvéya ma mómvùna àpbè tó kópà-tsù, nyǎdù ma málǎna àpbè tó bàtizò nálǎ. ⁴⁰ Pbétù, ìndrù nǎlǎ ka kí ràdi idú fangà dònǎ rò, ndirò idú ígù dònǎ rò dhu ní nǎ òtèdu. I ngari ní Kàgàwà náabhòlò ka fǎyò ale tó.»

⁴¹ Wò dhu ì ìrì rò, atdí-kumì ngǎkpà ábhàlǎ náadù àkǒ àkǒ tí Yàkòbhò mà Yùwanì nà rǎ.

⁴² Ní Yēsù adù abádhí nánzi kóró, ndàdù àtìna abádhí nǎ: «Nyǎ nyùnì wà yà ìndrù ùnda rí dhu tí ka kátina ale náarádù 'à'ε yà ì ùndana ale dǒ tí dhu. Ndirò, nyǎ nyùnì wà ìndrù dǒ ádròdrǒ ale tí ka kátina ale náarádù òko 'àmbe obìya kèlě nívi

dõ ìndrũ tò dhu. ⁴³ Pbéù, dhu àkă nzá ndònzì ndì wò ndi bhèyi nzínzìkũ ò. Atdí nzínzìkũ ò ale náapé ndòzè ndì'ì ádrùngbàle tí, ní kàkă ndì'ì fùkú kasutále tí. ⁴⁴ Ndirò, atdí nzínzìkũ ò ale náapé ndòzè ndì'ì wemberè t'ále tí, ní kàkă ndì'ì kóró ale tó ino tí. ⁴⁵ Obhó tí, ima Ìndrũ t'ídhùnà, ma mira nzá ndínì ma mabhù tí ìndrũ rònzì kasu idù, pbéù ma mira ìndrũ-kàsũ ma monzi tí, madù pbàkà ípìrõnga nábhũ kóró ale nũwù tí.»

Yèsù rĩ Bàràtimayò tí kátina ndùmùndúmú nígũ dhu

(Màt 20.29-34; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Wò dhu-dzidõ, Yèsù mà pbìndà ábhàlĩ mànà níiwú ùvò Yèrikò tí kátina kigò ò. Ní ndi kigò ò rò abádhí rùvò pbìndà ábhàlĩ mànà, ndirò ádrùngbã ihé-yà mànà òná kàsùmì ò, atdí ndùmùndúmú Bàràtimayò tí kátina, Tìmayò t'ídhùnà, náadì otu-igì dõ ndàmbe dhu núnzi dõ ìndrũ-fó. ⁴⁷ Ní, kítdegù dhu níri Yèsù, Nàzàretì ò ale ràrĩ wò rìrà, ní kápè ndùkũ, ndàmbe àtìnà dõ: «Yèsù, Dàwudì t'Ídhùnã, ábà izu dùdú!» ⁴⁸ Ábhõ ale náambénà òrù dõ kàdõ ndínì kìnè tí. Pbéù, kàdù àdi ndàmbe ùkũ dõ àrĩ nyú tí tdítdõ, ndàmbe àtìnà dõ: «Dàwudì t'Ídhùnãeè, ábà izu dùdú!» ⁴⁹ Ní Yèsù adù ide, ndàdù àtìnà: «Nyànzi pé ka!» Ní abádhí náadù wò ndùmùndúmú nánzi, 'adù àtìnà nĩ: «Ótù afínũ! fva nyi, kànĩ kà rĩ nyanzi!» ⁵⁰ Ní kãbvù pbìndà orú mùdzarè, ndàdù ndìbè ndidè, ndàdù àrà Yèsù-ti'ò. ⁵¹ Ní Yèsù níiwú dhu kà-tsũ ndàti: «Ádhu nyi nyòzè monzì indù?» Ní wò ndùmùndúmú náadù ote

kà tò ndàti: «Màlimǒ, ma mòzè mala nga tdítǒ.»
 52 Ní Yěsù adù àtìná kà nǐ: «Árà, iwà pbùkù a'uta
 níǵǔ nyi.» Ní ányǐrǒ rò tí kǎdù nga nópè ndàla,
 'àdù òwu atdí otu ǒ Yěsù mànà.

11

*Yěsù rǒtsù Ádrùngbǎ kamà bhěyi Yèrùsàlemà
 tó kigò ò dhu*

(Màt 21.1-11; Luk 19.28-40; Yùw 12.12-19)

¹ Yěsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà rǐ Yèrùsàlemà
 tó kigò nínǹdù òná kàsùmì ǒ, abádhí náawù
 ùvò íkyèrǒ Bètèfagè mà Bètàniyà mànà tí kátina
 pbangá nzo tí. I pbangá nzo ní'ì Mìzèyìtunì tó
 pbìrì-ǒngò rǒ. Ní Yěsù avi pbìndà ábhàlǐ nzínzi
 ǒ óyǒ ale, ² ndàdù àtìná abádhí nǐ: «Nyòwu wò
 angyi rí'ì fùkù pbanga ò. Ní ányì nyǐ nyótsù rórò
 tí, nyǐ nyí atdí kayinǒ-ngba nótù òsò ka kòsò ró,
 yà inzà atdí ale mà nápè ùbhi dòná angyi. Ní
 nyùnga ka, nyǎdù iwu nà iró. ³ Ndirò, atdí ale
 mà níivúna gukyè dhu tsùkú ndàti: «Ádhu nyǐ
 nyí wò dhu ònzi okúna dò rò?» Ní nyǐ nyadùna
 àtìná ndi ale nǐ: «Ádrùngbǎle rǐ kǎtdyú nóho,
 ndirò kà rǐ kǎdù kòmbí tí.» »

⁴ Ní abádhí náadù òwu, àdù kayinǒ-ngba nótù
 irí, tsǎtsù tí ka kòsò ngudhà-bidǒ ró. Ní abádhí
 adù kùnga. ⁵ Ngúfe ale, wò ányǐrǒ ì'ì ale nzínzi
 ǒ, níivú dhu abádhí-tsǔ 'àti: «Ádhu wò nyǐ
 nyónzina? Ádhu nyǐ nyí wò kayinǒ-ngba nùngǎ
 nǐ?» ⁶ Ní kǒkò óyǒ ábhàlǐ náadù yà Yěsù òvònà
 fíyò ote kèlě nádu abádhí tò, kǎdù abádhí nùbhà

ròwù. ⁷ Abádhí níiwú wò kayinǒ-ngba nà Yěsù-tì'ò. Abádhí adù ròyá orú mùdzarè nùwà, 'ùhu ndì kayinǒ-ngba dǒ, Yěsù ràdù àdi dòná. ⁸ Ibí ale náadù ròyá orú mùdzarè nùwà, 'ùhu otu ǒ. Ndirò ngǔkpà ale náadù yà inga ǒ ì à' à àwǎ-dòká núhu otu ǒ. ⁹ Ní, yà angyi rówu Yěsù-ònzǐ ale mà, kǒwù ǒ ríwu ale mànà náambénà ùkú dǒ 'àti: «Hòsanà*!

Ádrùngbǎle Kàgàwà náká ndàso ɔvòna rǒ rírà ale!

¹⁰ Kàgàwà náká ndàso yà rírà àlě t'ábanà, ádrùngbǎ kamà Dàwudi bhà Idzi!

Hòsanà ɔrù-akpà ò arí'ì Kàgàwà tò*!»

¹¹ Ní Yěsù náarà àhɯ Yèrùsàlemà tó kigò ò, ndàdù òtsù Kàgàwà bhà idza. Ní, tiná rí'ì kóró dhu ndì ndàndà dhu-dzidǒ, abádhí náadù ùvò 'òwù p̀b̀ndà atdí-kumì dòná óyǒ nà ábhàlǐ mànà Bètàniyà tí kátina pbanga ò, inga rírà ndínǐ ndatì tí nídhunǐ.

Yěsù rǐ ìnzǐ aró'ò mùtini tí katina itsu nófù dhu (Màt 21.18-19)

¹² Tsútsǎ nínganí, Yěsù mà p̀b̀ndà ábhàlǐ mànà rǔvò Bètàniyà rò òná kàsùmì ǒ, Yěsù ní'ì àwù nà. ¹³ Ní itse rò, kǎla mùtini tí kátina itsu atdídǒ b̀ǹna núkú ró. Ní kǎdù àrà ndì itsu d̀ò nga náandà, ndínǐ ndotú tí itsu-kpǒ kǎd̀ò. Ní íkyèrǒ ndì ndàrà àhɯ ndì itsu-tí rò, kǎtù kà-b̀í kèlě, ndì kàsùmì ní'ì ìnzǐ ndì itsu-tid̀ò náaró'ò òná nídhunǐ. ¹⁴ Ní Yěsù atè wò itsu nǐ ndatì: «Dhu àká nzá atdí ale mà ròtò dùnú ró'ò itsu-kpǒ

* **11:9** 11.9 P̀b̀yàhúdì t'ávàna ǒ, Hòsanà-tì ní: Ígǔ mà kòmbí.

* **11:10** 11.10 Zàb 118.25-26

ìngbàngá màtí!» Kàbhà ábhàlǐ náadù wò kùnò dhu nířì.

Yěsù rǐ Kàgàwà bhà idzá rò rí dhu núdźǐ ale nòdì dhu

(Màt 21.12-17; Luk 19.45-48; Yùw 2.13-22)

¹⁵ Yěsù mà pbindà ábhàlǐ mànà náawù ùvò tdítđ Yèrùsàlemà tó kigò ò. Ní kǎtsù Kàgàwà bhà idza, ndàdù ndòpè ndòdì ànyì-dzá rò rí dhu núdźǐ ale. Kǎránà fùrangà-ǒnga núwǔ ka kí dòná rò mizà nótđi rǒ†, ndàdù àmbò núdźǐ rí ale nókò dǒyá kiti náwà. ¹⁶ Ndirò kǎránà nzi atđí ale mà nábhǔ rǒ rànò dhu dòná, ndùdà nà Kàgàwà bhà idza òna nǎ. ¹⁷ Ní kǎdù dhu ùdhe abádhí tò ndàti: «Ĥlǎ Andítá ò, Kàgàwà rǎtina: <Pbàkà idza ka katiya itsòta-dzà tí kóró pbìrì ò ale tò*.> Pbétù nyǐ, nyǐ nyádù kùgèrè róngò ogbotále náarí 'òtù òná ngari tí*.»

¹⁸ Ní Pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà Hyátá tó màlímó mànà nířì wò ndì nònzi dhu. Ní abádhí adù 'òpè 'ònè Yěsù nábhǔ ì í kohò òná otu. Obhó tí, abádhí ambénà kǒdò ònzi dǒ, kóró ale núkò rǒ idhò rǎrà kà rùdhèna dhu dǒ dhu-okú dò rò. ¹⁹ Ìnga rǎti dhu-tsù dǒ, Yěsù mà pbindà ábhàlǐ mànà náadù ùvò 'òwù Yèrùsàlemà rò.

Yěsù rǐ dhu ùdhě a'uta mà dhu t'úbàta mànà dǒ dhu

(Màt 21.20-22)

† **11:15** 11.15 Fùrangà-ǒnga t'úwutátále ní'ì yà Pbàyàhúdí tó fùrangà rǒ rádù Pbàrómá mà Pbàgiríkí mànà tó fùrangà núwǔ ale. I fùrangà dǒ rí'ì ale-nyì-wòyǒ ní'ì afátá Pbàyàhúdí tò.

* **11:17** 11.17 Ìsa 56.7 * **11:17** 11.17 Yèr 7.11

20 Tsútsă nínganí kútsingánă, otu ǒ 'úda rórò, Yěsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà náala yà Yěsù ófúná mùtìní tí kátìna itsu iwà òtdyù ivéna mànà ró. 21 Ní Péterù adù yà Yěsù únòná ndì itsu nǐ dhu nírè, ndàdù àtìná kànì: «Màlimǒ, ándà pé yà nyì nyófúná mùtìní nótdyù wà atdíđǒ dhu.» 22 Ní Yěsù adù àtìná pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Nyà'ù Kàgàwà. 23 Ma mí obhó dhu núno fùkù, atdí ale náapé atina yàrí pbìrì nǐ: «ǐngbè nyì uró rò, nyadù àrà ìtsì ádrùngbă rèrù ò». Ní, ìnzǐ kǎfí náapé ùguru, pbétù kà ràdù yà ndì ndùnò dhu rǐ ndònzì dhu ná'ù, ní ndì dhu ràdù ndònzì ndì dhu bhěyi tí kà tò. 24 Ndì dhu-okú dò rò ní ndì ma mátina nyǐ nǐ, Kàgàwà-fó nyǐ nyónzina itsòta ǒ kóró dhu, náká nyǎ'ù iwà nyǐ ràbà ndì dhu. Ní kà ràdù ndì dhu nábhù fùkù. 25 Ndirò, nyǐ nyìkò nyámbe nyǐtsò đǒ Kàgàwà rǒ òná kàsùmì ǒ, nyǐ nyapé ì inè dhu nà afíkù ò odhíkù đǒ, ní dhu àkǎ nyǐbà ndì dhu kà tò, ndínǐ òrù-akpà ò arí'ì Àbakù náadù tí fùkù afátá núbà fùkù. [26 Pbétù, ìnzǐ nyǐ nyapé dhu núba ngǔkpà ale tò, ní òrù-akpà ò arí'ì Àbakù rǐ nzǐ àdù fùkù afátá núbà fùkù akekpà mǎtí.]»

Yěsù arí pbìndà kasu ònzì àdhi bhà ádrùngbǎnga tó obi nǐ?

(Mát 21.23-27; Luk 20.1-8)

27 Yěsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà náadù ì tdítđǒ Yèrùsàlemà tó kigò ò. Ní Kàgàwà bhà idzá Yěsù rǔbhi òná kàsùmì ǒ, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Músà bhà Hyátá tó màlímó mà, Pbàyàhúdì tó pbàkùrǔ mànà níiwú kà ì. 28 Ní abádhí níiwú

dhu kà-tšǔ 'àti: «Kǒkòrí dhu nónzi nyi nyárí àdhi-tù rǒ? Ádhi ádrùngbǎnga tó obi nábhũ indù nyongò i dhu nónzi nǐ?» ²⁹ Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Ma mí atdí dhu kèlě nivǔ tsúkú. Nyǐ nyapé ndi dhu nádǔ idù, ní ma mádù yà ma marí i dhu nónzi pbìndà ádrùngbǎnga tó obi nǐ ale núnò fǔkù. ³⁰ Ádhi Yùwanì nivì rìrà bàtizò núbho ìndrù tò? Tí Kàgàwà, ndirò tí ìndrù? Nyàdu pé ka idù.» ³¹ Pbéttù abádhí náapè 'irè inga nzínziya ǒ, 'àmbe àtìna dǒ: «Àlě kapé dhu àdǔ: <Kàgàwà ní ndi ka nivì>, ní kǎdùna dhu ivu àlě-tšǔ, ndàti: <Olu, ádhu ìnzá nyǐ nyádù Yùwanì núnò dhu ná'ù nǐ?> ³² Ndirò, àlě kapé àtìna: <Ìndrù ní ndi ka nivì...>» Abádhí náambénà ihé-yà-odò nónzi dǒ, kóró ale núnì dhu Yùwanì rǎrǐ Kàgàwà bhà obhóná nabì nyú nìdhunǐ. ³³ Ní abádhí adù dhu àdu Yěsù tò 'àti: «Ìnzá mǎ m̀nì.» Ní Yěsù adù dhu àdu ndàti: «Nirò, ima mà átò, ma mí nzi i dhu nónzi ma marí nǐ obi núnò fǔkù.»

12

Vĩnyò tó inga ǒ rí kasu ònzi òrǒrù kasutále tó mbóli

(Màt 21.33-46; Luk 20.9-19)

¹ Tdítdǒ, Yěsù náapè ndàwè ɔte mbóli ǒ abádhí tò ndàti: «Atdí ale náazò vĩnyò tó inga, ndàdù ngbǒna nákpòrò kòrɔwà nǐ. Kǎdù ndi vĩnyò-kpǒ náhà ka kóngo òná ibhu nóbhòlò, ndàdù ìni nòsì odótále tò. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù ndi inga núbhà kasu ònzi róngo kà ǒ ale-fó, ndàdù àrà abhi ò. ² Ní ndi vĩnyò-kpǒ nópè ka kí òná kàsùmì náká rò, kǎvì atdí pbìndà kasutále ràrà

fíndà ka kútù vŷnyò-kpǒ-tsí náko ndi inga-kàsǔ nónzi arí ale-fó. ³ Pbétù, abádhí náalú wò ka kìvìnà ale 'òngbù, 'àdù àdunà ròngò ɔtsúna-kpa nà. ⁴ Ní, inga-àbadhi náavì ngátsi kasutále ràrà abádhí-tí'ò. Ní abádhí nùuvi ndi ale-dò-tsirò, 'àdù dhu ùnò nŷ. ⁵ Inga-àbadhi náavì ngátsi ale tdítdǒ ányì, abádhí ràdù ndi-tsí nóhò. Ndirò, kùvì ibí ngǔkpà kasutále ányì, ní abádhí náavì atdídená-tsí, 'àdù ngǔkpàkà nókyè. ⁶ Ní, wò inga-àbadhi-fó arà òdì ní atdí kà t'ídhùnà yà atdíđ kòzè kèlě. Ní kà rĭku dòná rò nŷ, kǎvì ndi idhùnà abádhí i, ndàdù inga nírè afína ò ndàti: <Ífǔ abádhí rĭ idhùdu nífǔ.> ⁷ Pbétù, wò vŷnyò tó inga-kàsǔ nónzi arí ale náadù ɔte nzínziya ǒ 'àti: <Kòñŷ inga-àbadhi tí ongoya olù ale ní wò. Kòwu kòho ka, ndínŷ ndi inga náadìya tí àlě tò.> ⁸ Ní abádhí náalú kà t'ídhùnà 'òhò, 'àdù abvòna nóbvù itse ndi inga ǒ rò.» ⁹ Ní Yèsù adù dhu ìvu ndàti: «Ádhu nyú wò inga-àbadhi ràdù ònzìnà? Kà ràdù ìrà, ndòkyè wò inga-kàsǔ nónzi arí ale, ndàdù ndi vŷnyò tó inga nábhɔ ngǔkpà ale-fó. ¹⁰ Nyŷ nyózù tí nzá yà Kàgàwà bhà Andítá ò ka kándĭ dhu:

<Yà odu-dzà nòsì arí ale náabvù igi odu*, náadù òngo idza-pbidò nódò arí odu tí.

¹¹ Kòñŷ Ádrùngbǎle Kàgàwà náanzì dhu, ndirò ndi dhu ní idho rĭ ìndrǔ ùkǒ nŷ atdíđ dhu*.>»

¹² Ní Pbàyàhúdì ǒ kámá náasù dhu ì ràrĭ ndi Yèsù rĭ ì ùnɔ mbólì ǒ. Ní abádhí apè 'òmè Yèsù

* **12:10** 12.10 Odu rĭtèna ní Màsiyà
118.22-23

* **12:11** 12.11 Zàb

nálǎ ì í òná otu, pbétù abádhí adù ihé-yà-òdò nónzì. Ní abádhí adù kùbhà, 'adù òwu fíyó dhu nǎ.

Ìndrǔ rǐ dhu òngù Yēsù-tsǔ pàratà t'áfótá dǔ dhu

(Màt 22.15-22; Luk 20.20-26)

¹³ Pbàyàhúdì ǒ kámá náavì ngúfe Pbàfàrisáyó mà Hèròdè bhà ale mànà Yēsù-tí'ò, ndínǎ kà-ida-ò nidyi tí otěna ǒ. ¹⁴ Ní abádhí náawù, 'adù àtìnà kà nǎ: «Màlimǒ, mà múnì wà dhu nyi rárí obhó dhu núnò, ndirò nyi rárí nzǐ atdí ale-òdò mà nónzì. Obhó tí, nyi nyarí nzǐ ìndrǔ-nyì-kpa nándà, pbétù nyi nyarí Kàgàwà bhà otu núdhě ìndrǔ tò obhóngà dǔ. Ní, àlě tó Hyátá návi tí àvǐ àlě rufǒ Rómà tó pbìrì ǒ kámá dǔ ádrùngbǎ kamà bhà pàratà? Ndirò, kǐsǒ tí ka ìsǒ? Àlě tí adù kùfò ǔfǒ, ndirò àlě tí nzǐ adù kùfò?» ¹⁵ Pbétù, òru tí abádhí òrù yà ì írèna afíya ò dhu dhu ndì ndùni rò, Yēsù adù àtìnà abádhí nǎ: «Ádhu nyǐ nyí afídu númvǔ nǎ? Nyìbho pé atdí fùrangà-kpǒ fudu ò, ndínǎ mandá tí.» ¹⁶ Ní abádhí náadù ìwu fùrangà-kpǒ nà atdí Yēsù-fò ò. Yēsù adù dhu ìvu abádhí-tsǔ ndàti: «Yà ka kòbhòlò nyìna-wòyǒ, kadù ǒvòna nándi ale ní àdhi?» Ní abádhí adù dhu àdu kà tò 'àti: «Kámá dǔ ádrùngbǎ kamà Kàyìsarà.» ¹⁷ Ní Yēsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Ndi dhu bhěyi kà rǐ'ì rò, nyùbho kámá dǔ ádrùngbǎ kamà Kàyìsarà bhà dhu-tsí Kàyìsarà tò, nyǎdù Kàgàwà bhà dhu-tsí núbho Kàgàwà tò.» Wò dhu bhěyi Yēsù àdu dhu náadù abádhí àbhù idho rùkò atdídǒ.

Pbàsàdùkáyó rǐ dhu òngù Yěsù-tsǔ ùvǔvè ale nùngbeya ì dhu dǔ dhu

(Màt 22.23-33; Luk 20.27-40)

¹⁸ Wò dhu-dzidò, ngúfe Pbàsàdùkáyó níiwú Yěsù-ti'ò. Abádhí ní ndi arátina ìnzǐ ùvǔvè ale rǔngbeya ì òve-bvù rò. Ní abádhí níiwú dhu Yěsù-tsǔ 'àti: ¹⁹ «Màlimò, Músà náandí dhu yà dhu bhěyi fǎkà: <Atdí ale t'ádònà náapé òvè, ndàdù tsìbhále núbhà ìmbǎ atdí ngbángba nà màtí foná, ní dhu àkǎ ndi ale rùndu adònà ùbhà abvo-àyi-tsù, 'àdù nzónzo nódhì nà yà òvòvè adònà-òvò dǔ*.>

²⁰ Ní, atdí ale ní'ì kpabhínzo nà àrùbhù. Ní sengba náambà tsìbhále, ndàdù òvè ìnzǐ ndùbhà atdí ngbángba mà. ²¹ Ní kà lutìná kpatsìbhíngba náadù wò abvo-àyi-tsù núndu, ndàdù òvè átò ìnzǐ ndùbhà atdí ngbángba mà. Ndi dhu náanzì ndì ndi dhu bhěyi tí ìbhu rí kìsě kpatsìbhíngba rǔ. ²² Ní kóró kǒkò àrùbhù kpabhínzo wò tsìbhále núbmǎ ndì fǐyò, nùvè kóró ìnzǐ 'ùbhà atdí ngbángba mà. Abádhí nùve kóró dhu-dzidò, wò tsìbhále náadù òvè átò. ²³ Ní kòmbí, kóró ùvǔvè ale rǐ 'ùngbě òve-bvù rò nínganí, wòrí tsìbhále ní'iya àdhi bhà? Obhó tí kóró kòrí àrùbhù kpabhínzo nùmbá wà ì ndi tsìbhále nà.» ²⁴ Ní, Yěsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Nyǐ nyùwǐ wà fùkú irèta ò: nyǐ nyùnì nzá Kàgàwà bhà Andítá núnò dhu mà, ndirò nyǐ nyùnì nzá Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó òbi mà. ²⁵ Obhó tí, ùvǔvè ale rǐ 'ùngbě òve-bvù rò nínganí, kpabhále mà vèbhále mànà

* **12:19** 12.19 Tòr 25.5-10

nuumbáya nǝ ì, pbétù abádhí nóokoya Kàgàwà bhà màlàyíkà náaróko òrù-akpà ò dhu bhěyi. ²⁶ Ndirò, yà ùvùvè ale rǝ 'ùngbě òve-bvù rò dhu dǝ, nyǝ nyàpè tí nzá atdí ngari nózù Músà bhà Andítá ò, yà kàzù rǝrù róná ìnzǝ rógbe rórò kìdzùmbà dǝ? Ányìrǝ nga ní ndi Kàgàwà ati Músà nǝ: «Ima, Ima ní Àbràhamù bhà Kàgàwà, Ìsakà bhà Kàgàwà, ndirò Yàkòbhò bhà Kàgàwà*.» ²⁷ Yèsù adù àtìná tdítđ: «Kàgàwà ní nǝ ùvùve ale tó Kàgàwà, pbétù ka ní ípìrǝ rò arí'ì ale tó Kàgàwà. Ní nyǝ, nyǝ nyùwǝ atdíđ nyú fùkú irèta ǝ.»

Ádrùngbǝ Hyátá ròsè kóró Hyátá dònǝ
(Màt 22.34-40; Luk 10.25-28)

²⁸ Músà bhà Hyátá tó màlímó nzínzì ǝ atdí màlímò níiri Yèsù mà rǝ 'àgò Pbàsàdukáyó màná dhu. Kǝla Yèsù nádu dhu mběyi nyú Pbàsàdukáyó tò dhu. Ní kǝndrì Yèsù i, ndàdù dhu ìvu tsúná ndàti: «Íngbà Hyátá ndi kóró Hyátá dònǝ ósè?» ²⁹ Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Kànǝ kóró Hyátá dònǝ ósè Hyátá: «Íri dhu Ìsràyelǝ, àlě tó Ádrùngbǝle Kàgàwà ní ndi atdíró Ádrùngbǝle. ³⁰ Dhu àkǝ nyoze pbùkù Ádrùngbǝle Kàgàwà kóró afínù nà, kóró atdyúnù nà, kóró pbùkù irèta nà, ndirò kóró òbìnù màná*.» ³¹ Ndirò kànǝ òyo rí kìsě Hyátá: «Dhu àkǝ nyoze òdhìnù yà nyǝ nyú nyǝ nyóze nyǝ nyǝ-tírò dhu bhěyi.» Kǝkòrí óyǝ Hyátá dònǝ róse ngǝtsi uyátá rǝ'ì mbǝ*.» ³² Ní Músà bhà

* **12:26** 12.26 Uvt 3.1-6 * **12:30** 12.30 Tòr 6.4-5 * **12:31** 12.31 Law 19.18

Hyátá tó màlimò náadù àtìnà Yěsù nǐ: «Nyi nyòtè mběyi nyú Màlimò. Nyi nyùnò dhu ní obhó dhu: Ádrùngbǎle Kàgàwà ní ndi atdíró Ádrùngbǎle, ndirò ngǎtsi kà bhěyi Kàgàwà rǐ'ì mbǎ. ³³ Ní dhu àkǎ ìndrǔ ròzè Kàgàwà kóró afína nyú nà, kóró pbìndà irèta nyú nà, ndirò kóró obìna nyú mànà. Ndirò dhu àkǎ kà ròzè òdhìnà yà ndì nyú ndì ndózè ndì ndìtírò dhu bhěyi. Wòrǐ ní ndi ídzi dhu nyú ròsè Kàgàwà tò ka kí ìzǎ tó perè núbì màzàbahù dǒ, kadù kóró perè-tidò núbho kà tò dhu dònǎ.»

³⁴ Yěsù náala wò Músà bhà Hyátá tó màlimò nádu dhu fǐndà mběyi nyú ndirò idzi irèta nyú nà dhu. Ní kǎdù àtìnà kà nǐ: «Ìmbǎ nyi nyí'í ìtse òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi rǒ rò.» Wò dhu-dzidò, atdí ale mà náamvù nzá ndivù dhu tdítǒ Yěsù-tsǎ.

Krístò ná tí Dàwudì t'ídhùnà nyú?

(Màt 22.41-46; Luk 20.41-44)

³⁵ Yěsù rǐ dhu núdhě ìndrǔ tò Kàgàwà bhà idzá rò ònà kàsùmì ǒ, kǐvú dhu ndàti: «Músà bhà Hyátá tó màlímó náarátina ìngbǎ dhu bhěyi Krístò rǎrǐ Dàwudì t'ídhùnà? ³⁶ Hlǐǎ-Alafí rǐ ndùnda rò, ádrùngbǎ kamà Dàwudì nyú ndìtírò náati:

<Ádrùngbǎle Kàgàwà náati pbàkà Ádrùngbǎle nǐ:

írà nyadì idú fangà dònǎ rò,

ràrà àhu ma mí pbùkù òmvù nábhǔ nyòbè dòya dhu ò*.>

* 12:36 12.36 Zàb 110.1

³⁷ Dàwudì nyú ndítírò rĩ kànzi Ádrùngbàle tí. Ní kà rǎdù ì'ì ìngbǎ dhu bhěyi átò Dàwudì t'ídihùnà tí?»

Yěsù rĩ ihé-yà návĩ ròdò ì Músà bhà Ɖyátá tó mǎlímó rǒ rò dhu

(Mát 23.1-36; Luk 20.45-47)

Ábhǒ ihé-yà núubhínà Yěsù rǎnɔna dhu níri rǒ atdyúya nyú nà. ³⁸ Yà ndì ndúdhěna ìndrǔ tò dhu ǒ, Yěsù ubhínà àtìnà rǒ ì ale nĩ: «Nyòdo nyĩ Músà bhà Ɖyátá tó mǎlímó rǒ rò. Abádhí arózèna dhu ní 'ùbhi ádzàdzĩ kanzù ì ẹfǒ rórò, 'àdù ìndrǔ nózè ràtsè ì ifuta nyú nà ìndrǔ arí 'ùndǔ ọyá ngari ǒ. ³⁹ Unduta-dzà ǒ, abádhí arí 'òzè 'òkò ádròdrǒ ale tò ka kòbhòlò ngari ǒ, ndìrò mùhèndù ǒ, 'àdù ọzè 'òkò ifuta tó ngari ǒ. ⁴⁰ Abádhí arí abvo-ayí-idzà ǒ dhu òvo kóró, àzèmbè ì'í 'ìtsò ádzàdzĩ ndínĩ ka kati tí ì idzi ale tí rórò. Wò dhu-okú dò rò, ka kítàya anya abádhí dǒ ọbi nyú nà.»

Nǎkù tó abvo-ayi rĩ perè nábhě Kàgàwà tò dhu

(Luk 21.1-4)

⁴¹ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù náadì Kàgàwà bhà idzá, Kàgàwà tò ka karí perè núdǒ ònà sàndukù-tí. Ní kǎdì ndàmbe ìndrǔ rĩ fùrangà núdǒ ndi sàndukù ọ tí dhu nándà dǒ. Ọnzì tó ibí ale núudo fùrangà abhàbhó. ⁴² Ní nǎkù tó atdí abvo-ayi níira, ndàdù ìnzĩ rí ábhǒ kasu mà nónzi ọyǒ fùrangà-kpǒ-nzo kèlě nídò wò sàndukù ọ. ⁴³ Ní Yěsù anzi pbìndà ábhàlǐ, ndàdù àtìnà abádhí nĩ: «Ma mí obhó dhu núno fùkù: Wòrí nǎkù tó abvo-ayi nídò fùrangà sàndukù ọ ròsè kóró ale dònǎ. ⁴⁴ Kóró kǒkò

ngũkpà ale núbho ìmbǎ rí'ì kasu nà fíyò fùrangà kělě foyá rí'ì fùrangà dǒ rò. Pbétù pbìndà nǎkù ǒ, wò abvo-àyi núbho dzùnàna nónzi àmbènà pbìndà ípìrǒnga ǒ foná rí'ì fùrangà kóró.»

13

Yēsù rǐ Kàgàwà bhà idza ka kugoloya dhu nóvo dhu

(Màt 24.1-2; Luk 21.5-6)

¹ Yēsù rǎhu Kàgàwà bhà idza rò òná kàsùmì ǒ, kàbhà ábhàlǐ nzínzi ǒ atdí ale náati kà nǐ: «Màlimǒ, ándà pé! Ìngbàtí ùya odu kǎkà! Ìngbàtí ka kasì ɔsí-tidò yà!» ² Ní, Yēsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Nyì nyàla tí wà kǎkà ɔsí-abábá? Kàrí ɔsí-abábá ka kósì nǐ odu nzínzi ǒ, atdí odu mà rǐ nǐ ndùbha ngàtsi odu dǒ. Ka kí abádhí nùgòlǒ kóró.»

Yēsù rǒte yà adzi ǒ dhu-tsù rǐ ndòdì òná idho nitèya ize dǒ dhu

(Màt 24.3-14; Luk 21.7-19)

³ Wò dhu-dzidǒ, Yēsù adì Mizèyìtunì tó pbìrì dǒ, ndàmbe Kàgàwà bhà idza nándà dǒ nyìna-kpa tí. Ní òyá ì òtù ì Yēsù mànà rò, Péterù mà, Yàkòbhò mà, Yùwanì mà, Àndèreyà mànà níwú dhu Yēsù-tsù 'àti: ⁴ «Éno pé ìngbǎ kàsùmì ǒ màtí wò nyì nyùnò dhu nóonziya ndì dhu fǎkà? Ndirò, ìngbà ize ndì kóró kǒkò dhu rǐ 'ònzì òná kàsùmì nitèya?»

⁵ Ní Yēsù adù dhu òvò abádhí tò ndàti: «Nyàndà nga mbèyi, ìnzì nyàbhu nyǐ atdí ale mà ràtrǎ nyǐ. ⁶ Ábhǒ ale nóowuya ìwu rǒ ɔvòdu rǒ,

’òwù àtìnà rǒ; <Ìma ní Krístò>. Ndirò abádí nùutráya ábhò ale nyú. ⁷ Ndirò, nyí nyópéya gukyè nyírì ila rǐ ndònzì dhu mà, ila dǒ ka kúnona dhu màná, ní àpé nyònzìya odo. Dhu àkǎ wà kǒkò dhu rònzì ì, pbétù wò dhu ní’iya nzí iwà yàrí adzi ǒ dhu-tsù nódì ndì dhu. ⁸ Atdí pbìrì ǒ ale núugyeya ì ngǎtsi pbìrì ǒ ale màná. Ndirò atdí ádrùngbǎ kamà bhà pbìrì ǒ ale núugyeya ì ngǎtsi ádrùngbǎ kamà bhà pbìrì ǒ ale màná. Ndi kàsùmì ǒ, mùtìtì náabhùya dhèdhèrò pbìrì rìvi, ndirò àgǎyì nùitsiya yà adzi ǒ. Ndi dhu ní’iya àdhàdhì ari rǐ ndòpè ndàkà ndì uguta tò dhu bhèyi.

⁹ Pbétù nyí, nyàndà nga mbèyi. Ka kowuya nyǎbhu rǒ anya ùno arí ale rìtdì ànyǎku. Ka kowuya nyǎbhu rǒ kúvi nyí unduta-dzà ǒ rò. Ka kowuya nyǎbhu rǒ nyònzì màsambà lèwálì-ònzì rò, ndirò ádròdrò kámá-ònzì rò okúdu dò rò, ndínì nyí nyí’i tí pbàkà ngàmì tí abádí-ònzì. ¹⁰ Obhó tí, dhu àkǎ pé kùnò Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù angyinǎ rò kóró pbìrì ǒ ale tò. ¹¹ Ndirò, nyí nà abádí òwù ànyǎku ka kítì tí rò, àpé nyòwuya afíku nítu rǒ angyangyi nyí nyúnona dhu nǐ. Pbétù, dhu akáya nyòwù tsùku dǒ ìsǐ ote kèlě núnò rǒ ndi kàsùmì ǒ. Obhó tí, ì ote nóowuya nzí ùvò rǒ ùkù rò, pbétù Hlǎ-Alafí náaraya ndi kǐlì rǒ tsùku dǒ. ¹² Ìndrù náaraya adòná nípfò rǒ ndàbhu kohò, ndirò ingba t’ábanà náaraya dhu ònzì rǒ ndi dhu bhèyi tí pbì ingba rǒ. Nzónzo níwàya dhu ì nódhì ale rǒ, ’àdù abádí àbhu kòkyè. ¹³ Kóró ale nóondróya nyí okúdu dò rò. Pbétù Kàgàwà

níguýa ale ní kǒkò dhu-dzi nóndù rí kóró ràrà àhù ì dhu ríku dhu ò ale.»

Yěsù rǒte ádrùngbǎ àpbè dǎ dhu

(Mât 24.15-28; Luk 21.20-24)

¹⁴ Yěsù adù àtìná tdítǎ: «Nyǎ nyalaya gukyè <òdòna rǒ'ò atdíǎ òndrò ka kóndrò atdíǎ ale> tí ka kátina ale, yà inzà ndì ndákàná ndidè òná ngari ǎ idè ró (Yàrí dhu òzù rí ale náká ndàlǎ ka mběyi dóna ò), ní Yùdeyà ǎ ì nòtù ale náakáya 'òtsè pbìrì-akpá dò. ¹⁵ Pbi idza dò ka kóbhòlò okota tò ngari ò ndì nòtù ale, náakáya nzǎ ndifò, ndirò ìnzǎ ndòtsù ndàhù atdí dhu mà nídyì idza rò. ¹⁶ Ndirò, onzi-bvù ndì nòtù ale náakáya nzǎ ndòngò ibha, ndàrà róná orú mùdzarù nídyì. ¹⁷ I idhò ǎ, òya nà rí'ì vèbhále mà, iba òndo rí nzónzo rí'ì foyá vèbhále màná ní'íya àpbè ǎ. ¹⁸ Nyìtsò nyǎ Kàgàwà rǎ, ìnzǎ kǒkò dhu nóonziya tí ì ádrùngbǎ gírì tó kàsùmì ǎ. ¹⁹ Obhó tí ì idhò ǎ, ìndrù náabáya àpbè abhò, ròsè yà Kàgàwà anzina yàrí adzi rò, rìrà àhù indo ì arí àbàna àpbè dónǎ. Ndirò ì àpbè-tidò ní'íya ìmbǎ akekpá màtí tdítǎ. ²⁰ Ìnzǎ Ádrùngbǎle Kàgàwà náadùna gukyè wòrí idhò-ǎnga, ní atdí ale mà náagùna nzǎ. Pbetù kǎdù ndi idhò-ǎnga ròdì idǎ, fíndà ndì ndóvò pbìkì ale-okú dò rò. ²¹ Atdí ale mà náatiya gukyè nyǎ nǎ: <Nyàndà, kànǎ Krístò rǎ'ì iró!> Ndirò ngàtsi nǎ, <nyàndà, ndǎnǎ kà rǎ'ì ndoró!> Ní àpé nyǎ'uya ka! ²² Obhó tí, tìtò tó krístò mà, tìtò tó pbànábí màná núnyàya ì ùnyà. Abádhí náambèya wiwì mà, idhò rǎ ìndrù ùkǎ nǎ dhu màná nónzì dǎ, ndínǎ 'utrá tí yà Kàgàwà óvò fíndà ale nǎ, àká ka rǎdù àká fíyò nǎ. ²³ Ní nyǎ,

nyàndà nga mběyi! Ma mòvò wà kóró dhu fùkù angyangyi.»

Ìndrù t'ídhùnà ríngò dhu

(Màt 24.29-31; Luk 21.25-28)

²⁴ Kǎdù àtìná tdítdǒ: «Pbétù ì idho ǒ, wò àpbe tó kàsùmì dzidǒ, adyifò núutíya, àbí ràdù inga t'áwùta núbhà. ²⁵ Alali náawáya ì òrù-akpà-nyì rǒ rò, ndirò ádròdrǒ obi nà arí'ì òrù-akpà ò dhu níviya*. ²⁶ Nírò ní ndi ka kalaya ìndrù t'Ídhùnà òrù-akpà ò rò rírà ádrùngbǎ àpbù ǒ, ádrùngbǎnga tó obi nà, ndirò ádrùngbǎnga tó awáwù ǒ ró*. ²⁷ Ní kǔviya pbìndà màlàyíkà ìfo yà adzi-pbidò ònǎ, rùndu yà ndì ndavò fíndà pbìndà aE-tsù, ròpè ndì yà adzi-tsù náapè ndì ì rò, ràrà àhù kà-tsù arà ndòdì ì*.»

Mùtini tí kátina itsu tó mbólí rǐtèna àlě tò dhu

(Màt 24.32-35; Luk 21.29-33)

²⁸ Tdítdǒ kǎdù àtìná: «Nyìrè pé mùtini tí kátina itsu tó mbólí rǒvona dhu: kǒpbí náapè ì'ǎ, kà-bǐ ràdù ndòpè ndàtá, ní nyǐ nyùnì wà dhu adyifò tó kàsùmì rǎrǐ'ì ìkyèrǒ. ²⁹ Ní ndi dhu bhěyi tí, nyǐ mà átò, nyǐ nyalaya gukyè kǒkòrí dhu rǐ 'ònzì dhu, ní nyǐ nyuniya dhu kà ríngò dhu rǎrǐ'ì ìkyèrǒ, ndirò kà rǎrǐ'ì tsǎtsùnǎ. ³⁰ Ma mí obhó dhu núno fùkù, yà kòmbí rǐ'ì rùgànda rǐ nzǐ ùda inzà kóró kǒkò dhu nónzì ì rórò. ³¹ Òrù-akpà mà yà adzi màná núudàya ùdà, pbétù pbàkà ote núudàya nzǐ akekpa màtí.»

* **13:25** 13.25 Ìsa 13.10; 34.4; Zèk 32.7; Yòw 2.10; 3.4 * **13:26**
13.26 Dàn 7.13 * **13:27** 13.27 Tòr 30.4; Nèh 1.9; Zàk 2.10

Kàgàwà kèlě atdíró núnì ndi Yěsù ingoya òná idhò dhu

(Màt 24.36-44)

³² Kădù àtìná tdítdò: «Ma míngo òná idhò mà, ndi kàsùmì màná dhu nàndà dhu nǎ, atdí ale mà núnì inzà ka, ìmbă rí'ì òrù-akpà ò rí'ì màlàyíkà màtí, ìmbă rí'ì Kàgàwà t'ídhùnà màtí. Pbéù ka nùnì ní Àba Kàgàwà kèlě atdíró.

³³ Nyàndà nga mběyi, nyòko nyìkpókù nà, inzà nyí nyùnì ndi kàsùmì nídhunǎ. ³⁴ Ndi dhu níliya ndì àdhàdhì abhi ò rárà ale náarí dhu ònzi dhu bhěyi: kà rǎhù pbì idza rò, ndùbhà ndi idza kasutále-fó. Kà rǎ i ale nzínzi ǒ ngătsi ale rǒnzina kasu nitè ndi ale tò, ndàdù dhu núya idza-lí'ò nódo rí sàndìrì tò ràdì nyìkpóna nà. ³⁵ Nírò, nyòko nyìkpókù nà, inzà nyí nyùnì idza-àbadhi ríngo òná kàsùmì nídhunǎ. Nyí nyùnì nzà dhu kà ràtí ndàdù pbìtsòngănǎ, ngătsi nǎ iku-alìkpa ǒ, ngătsi nǎ à'ǎ-akpà-òngǒ ǒ, ndirò ngătsi nǎ kútsingánǎ. ³⁶ Kìtò ndì inzà nyí nyìrè kàsùmì ǒ nǎ, dhu àkă nzà kà ròtù nyí òdhò nyí nyódhò ró. ³⁷ Yà fùkù mà mènò dhu ní ma mènò wà kóró ale tò. Nyòko nyìkpókù nà!»

14

Pbàyàhúdì ǒ ádròdrǒ ale rǎ 'ìrì Yěsù nálǎ ka kí, kadù òhònà dhu dǎ dhu

(Màt 26.1-5; Luk 22.1-2; Yùw 11.45-53)

¹ Pbàyàhúdì tó Pásìka tó mùhendù mà, Ìmbă òná afi nà mùgatì tó mùhendù màná ní'ì ɔyɔ idhòya nódi ró. Ní Pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Músà bhà Ƴyátá tó màlímó màná náapè ònè Yěsù

nálǔ ì'í inzá kóró ale ùni rórò òná otu, ndínǔ 'adù tí àbhùnà kohò. ² Obhó tí, abádhí owúnà àtìna rǒ nzínziya ǒ: «Dhu àkǎ nzá àlě rǎlǔ ka màhendù ǒ rò, akye ìndrǔ níivàna dhu nǔ.»

Atdí tsìbhále rǔ ndrùù róngu akye nódhò Yèsù-dòtsíró dhu

(Mát 26.6-16; Luk 7.36-50; 22.3-6; Yùw 12.1-8)

³ Yèsù ní'í Bètaniyà tí kátina pbanga ǒ, Simoni tí kátina ale bhà idzá. Ndi ale ní'í kíkí nà angyinǎ rò. Ní ònyù nónyù Yèsù rǔ òná kàsùmì ǒ, atdí tsìbhále náatsù àlbatrò tí kátina odu nǔ ka kóbhòlò tsúpà nà foná. Ndi tsúpà ò ì'í dhu ní orú odzina nà ndrùù róngu akye. Ndirò ndi akye ní'í nardò tí kátina irí-vǔ nǔ ka kóbhòlò akye. Ní íyàdhíyà núukò ndi tsúpà-tsù, ndàdù ndi akye nódhò Yèsù-dòtsíró. ⁴ Ní ànyìrǒ ì'í ale nzínzi ǒ, dhèdhè ale náakó, 'adù àmbè òte dǒ nzínziya ǒ àti: «Ádhu kàrǔ wòrí akye nínzǎ wò dhu bhèyi nǔ? ⁵ Ka kambènà tí obhó kàbhǔ kodzi ìbhù miyà dònǎ róse fùrangà-kpǒ rǒ*, kadù ndi fùrangà núndò nǎkùtále tò!» Abádhí náadù àkǒ atdí dǒ nyú wòrí tsìbhále rǒ. ⁶ Pbétù, Yèsù adù àtìna abádhí nǔ: «Nyùbhà wò tsìbhále ràdi. Ádhu nyǔ nyùva kà-tsi nǔ? Yà rùdú kònzì dhu ní idzi dhu nyú. ⁷ Obhó tí, nyǔ nyóngo òko nǎkùtále mànà bilínganà. Ndirò, nyǔ nyòzè ka òná kóró kàsùmì ǒ, nyǔ nyóngo adù abádhí-dzùnà nónzi ònzi. Pbétù ima, àlě kínzǔ ongo òko nyǔ mànà bilínganà. ⁸ Íyàdhíyà ònzì dhu ní lèmànà nónzi ndi ndí dhu: kùtri wà ngbòdu,

* **14:5** 14.5 Ìbhù miyà fùrangà-kpǒ ní mbèmbè atdí ato tó kasu tó mùkìmbà.

ndòbhòlò angyangyi otdú tò. ⁹ Ma mí obhó dhu núno fúkù: Kàgàwà bhà Ídzi Màkürù núno ka kí yà adzi ò kóró ngari ò inaná, ka kóngo yà tsìbhále nónzi dhu náwe ìndrù tò átò, kadù òwu kìrè rǒ róná.»

Yudhà rǐ Yēsù ònzi ndìpfo, ndàbhɛ pbàkùhání ò ádròdrǒ ale-fó dhu

(Mát 26.14-16; Luk 22.3-6)

¹⁰ Yēsù bhà idre dóná óyǒ nà ábhàlǐ nzínzi ò atdí ale, Yudhà Ìskàriyotà tí kátina, náarà pbàkùhání tó ádròdrǒ ale-ti'ò, ndínǐ ndì ndìpfo tí Yēsù ndàbhɛ abádhí-fó. ¹¹ Ní, Yudhà ùnò dhu ì ìrì rò, abádhí-dhè níika ndì atdíǒ. Abádhí adù àtìná ì rǎrǐ fùrangà nábhǔ kà tò. Ní Yudhà náadù ndòpè ndòmè Yēsù ìpfǒ ndì ndí ndàbhɛ abádhí-fó òná ídzi kàsùmì.

Yēsù mà rǐ Pásika tó m̀hèndù tó ònyɛ nónyɛ pb̀ndà ábhàlǐ mànà dhu

(Mát 26.17-25; Luk 22.7-14,21-23; Yùw 13.21-30)

¹² Ìmbǎ òná afi nà mùgatì tó m̀hèndù tó wemberè tó idho, yà tàrà-akpá-nzo-zǎ ka kubínà òná ò, Yēsù bhà ábhàlǐ níivú dhu kà-tsǔ 'àti: «Ádhànga ndì nyì nyòzè mǒwù Pb̀yàhúdí tó Pásika tó ònyɛ nóbhòlò òná ìndù?» ¹³ Ní, Yēsù adù pb̀ndà ábhàlǐ nzínzi ò óyǒ ale nóvì, ndàdù àtìná abádhí nǐ: «Nyòwu kigò ò, ní nyǐ nyǐ atdí ale nóvù idha nàndò andu ò ró. Ní nyàdù nyòwu kǒwù ò. ¹⁴ Ní kà rǎrà òtsù idza ró, nyǐ nyatìna ndì idza-àbadhi nǐ: «M̀limò níivù dhu ndàti: M̀ mí Pb̀yàhúdí tó Pásika tó ònyɛ nónyɛ òná rò pb̀kà ábhàlǐ mànà kàluga rǐ'ì ngboró?» ¹⁵ Ní,

kädùna orùnă rò rí'ì ádrùngbă kàluga nítè fűkù, yà angyangyi ka kòbhòlò kóró dhu ònà. Ányì nga ní ndi, nyí nyòbholona ònyù àlě tò nǎ.» ¹⁶ Ní, kőkò óyǒ ábhàlǐ níwà ì 'òwù kigò ò. Abádhí náadù kóró dhu nótù yà Yèsù núnòná ka fíyò dhu bhěyi tí, 'àdù Pásìka tó ònyù nóbhòlò.

¹⁷ Pbítsòngánă, Yèsù mà pbìndà atdí kumì dòná óyǒ nà ábhàlǐ mànà náawù ùvò wò ka kòbhòlònà ngari ò. ¹⁸ Ní, yà abádhí òkò 'ámbe dhu ònyù dǒ mizà dǒ rò òná kàsùmì ǒ, Yèsù ati: «Ma mí obhó dhu núnò fűkù, nzínzikù ǒ atdí ale rǐ ima nípfǒ ndàbhù ma òmvǔ-fó. Ndi ale ní yà atdíkpá mǎ mí dhu ònyù mànà ale.» ¹⁹ Ní, izu núuka kőkò ábhàlǐ atdí dǒ nyú, ràdù 'òpè 'òngù dhu atdátdí-rà ǒ kà-tsǔ, 'òwù àtìnà rò: «Tí ima ndi?» ²⁰ Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndati: «Ndi ale ní nzínzikù ǒ atdí ale, yà atdí kumì dòná óyǒ nà nyí nyí'ì rò, yà atdíkpá mǎ mí ɔtsúka ɛfǒ mànà sǎnì ò ale. ²¹ Obhó tí, ìndrǔ t'Ídhùnà rǒvè yà Kàgàwà bhà Andítá núnò dòná dhu bhěyi. Pbéù, ìndrǔ t'Ídhùnà nípfǒ rí ndàbhù òmvǔ-fó ale rǐ'ì àpbè ǒ! Dhu akána nzǐ kodhì ndi ale mà!»

Ádrùngbǎle Yèsù nábhǔ rí kirè ònyù

(Mát 26.26-35; Luk 22.7-20; 1Kò 10.16-17; 11.23-26)

²² Yèsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà rǐ dhu ònyù òná kàsùmì ǒ, Yèsù níidyì mùgatì ndàlǔ fóná. Ní ɔtsò ndì ndàbhù Kàgàwà tò dhu-dzidǒ, kǎko kà-ǒnga, ndàdù ùndònà pbìndà ábhàlǐ-fó, ndàdù àtìnà abádhí nǐ: «Nyàko yà dhu, ngbòdu ní yà.» ²³ Tdítdǒ kǐdyì dìvayì rǐ'ì òná kópà ndàlǔ fóná. Ní ɔtsò ndì ndàbhù Kàgàwà tò dhu-dzidǒ, kǎdù

kàbhu abádhí tò, abádhí kóró ràdù òmvùnà.
²⁴ Yěsù adù àtìná abádhí nǎ: «Yàrí ní azùdu, yà ìndrù nùngbò Kàgàwà mànà azu, ndirò yà ábhò ale-okú dò rò ndì nùfù. ²⁵ Ma mí obhó dhu núnɔ fùkù, ma mí nzǐ òvayì nómuvè tditdò akekpá màtí, ràrà àhu òvayì-òwútá nómuvè ma maraya òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi ǒ òná idho ò.» ²⁶ Adyi* ì ùyù dhu-dzidò, abádhí náadù òwu Mizèyitunì tó pbìrì dò.

*Yěsù rǐ Péterù rǐ ndòdho dhu núnɔ dhu
 (Màt 26.31-35; Luk 22.31-34; Yùw 13.36-38)*

²⁷ Yěsù ati pbìndà ábhàlǐ nǎ: «Nyǐ kóró, nyǐ nyǐ mabha ùbha. Obhó tí, Kàgàwà bhà Andítá ò ka kándí dhu katì: «Ma mohoya tàrà t'úndatatalé, tàrà ràdù 'ìfàlà kóró ngari òná.» ²⁸ Pbétù, ma mǎngbè ma dhu-dzidò, ma madùya àrà nyòdò Gàlilayà tó pbìrì ò rò.» ²⁹ Pbétù, Péterù adù àtìná kà nǎ: «Ngùkpà ale mà rǐ mbá nyubha, ní ima, ma mí nzǐ nyubha.» ³⁰ Ní Yěsù adù dhu àdu kà tò ndàtì: «Ma mí obhó dhu núnɔ indù, indo yàrí iku ǒ tí, inzà à'ù-akpà nápè òngò ɔyɔ-gùna rórò, nyi nyi'ina iwà nyi nyàtì ìbhu-gùna inzà nyi rùni ima ró.» ³¹ Pbétù, Péterù adù àtìná tditdò obi nyú nà: «Ma matina nzǐ akekpá màtí inzà ma rùni nyi, ìmbà dhu i'ina atdíkpà àlě kúve dhu màtí.» Ndirò kóró ngùkpà ábhàlǐ náadù dhu ùnò ndì dhu bhèyì tí átò.

*Yěsù rǐ ndìtsò Gètèsèmanì tí kátina inga ò rò
 dhu
 (Màt 26.36-46; Luk 22.39-46)*

* 14:26 14.26 Zàb 113-118

32 Wò dhu-dzidǒ, Yèsù mà pbìndà ábhàlǐ màná náawù ùvò atdí ngari Gètèsèmanì tí kátina ò. Ní Yèsù adù àtìná pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Nyòko iró mìtsò ma mára ònanǎ.» 33 Nírò ní ndì kǎdù Péterù mà, Yàkòbhò mà, Yùwanì màná nùgù 'òwù màná. Ní, kǎpè ndì'ì ádrùngbǎ ɔɔɔ nà, ndàdù ì'ì ábhǒ izu nà. 34 Ní kǎdù àtìná abádhí nǐ: «Afídu rǐ'ì ábhǒ izu nyú nà, akye ma móvè dhu bhěyi. Ní, nyòko iró, ndirò nyòko ípirǒ rò.» 35 Kǎdù àrà itseta ake, ndàdù ndìbvù obvò. Ní kǎdù ndìtsò Kàgàwà ró, ndínì kàkǎ nǐ, ndì àpbè tó kàsùmì nùudà tí dóna nǎ. 36 Ní kǎmbénà àtìná dǒ: «Òɔ Abá, lèmànɔ ònzi rí dhu náarí'ì mbǎ. Ní índrǐ wò àpbè tó kópà itse rùdú rò. Pbéttù ndì dhu àkǎ nzá ndònzì ndì ma mòzè ka dhu bhěyi, kàkǎ ndònzì ndì nyì nyú nyì nyòzè dhu bhěyi.» 37 Wò dhu-dzidǒ, kǎdù ndàdu kǒkò ìbhɔ ábhàlǐ-ti'ò, ndàdù abádhí nótù iwà ùdho ró. Ní kǎdù àtìná Péterù nǐ: «Sìmonì, nyì tí òdhò òdhò tí? Nyì nyàdù tí obhó àdì ípirǒ rò atdí adyi màtí? 38 Nyòko ípirǒrò, ndirò nyìtsò nyǐ, akye nyǐ nyotsúna umvútá ò nǐ. Alafí nózè wà konzì ídzì dhu, pbétù ale-ngbò rǐ'ì ivívì.» 39 Tdítdǒ, Yèsù índrì ndì abádhí tí rò, ndàdù ndìtsò ndùnò yà angyi ndì ndùnònà ɔte kèlě. 40 Wò dhu-dzidǒ, kǎdù ndàdu pbìndà ábhàlǐ-ti'ò, ndàdù abádhí nótù iwà ùdho ró, atdítdǒ idho rǐ'ì nyìkpóya ǒ nídhunǐ. Ní abádhí náadù nzá kà tò ì ádùna dhu núnì. 41 Ìbhɔ rí kisè nǐ, Yèsù adù ndì pbìndà ábhàlǐ-ti'ò, ndàdù àtìná abádhí nǐ: «Nyǐ nyòko tí òko òdhò nyǐ nyòdhò ró? Nyǐ tí nyǎsò nyǐ nyǐ ró? Iwà àkǎ wò dhu-bvùtí! Kàsùmì náká wà! Nyàndà, kànǐ ka kí Índrǐ t'ídhùnà nípfǒ kabhu

nzéřengatále-fó. ⁴² Nyìvà nyì, kòwu! Kàní ma nípfò rí ndàbhɛ ma òmvũ-fó ale nírà wà àhɛ ìkyèrò!»

Yèsù nòsò ka kí dhu

(Màt 26.47-56; Luk 22.47-53; Yùw 18.3-12)

⁴³ Ní ànyìrò rò tí, yà Yèsù rǒte ònanà, Yudhà, yà idre dòná óyò nà ábhàlǐ nzínzì ò atdí ale, níto ndì ihé-yà mànà owùna ò. † ale-fó ní'ì obhi-akpá, mùgò mànà. Abádhí nivi ní'ì pbàkùhání tó ádròdrò ale mà, Músà bhà Ʋyátá tó màlímó mà, pbàkùrǔ mànà. ⁴⁴ Yudhà, yà Yèsù nípfò rí ndàbhɛ òmvũ-fó ale, ní'ì iwà ndì ndònzina Yèsù ka kuni tí ròná dhu nùnònà ihé-yà tò. Kǎti: «Ma mábòna ale ní'ina ndi yà nyì nyí atdyúna nóho ale. Ní nyì nyalúna ka, nyǎdù òwu nà mbèyi nyì nyódona rórò.» ⁴⁵ Yudhà nítdègu ndìto, ní kǎndrì Yèsù-ti'ò, ndàdù àtìnà kà nǐ: «Màlimò!» Wò dhu-dzidò, kǎdù kàmbò. ⁴⁶ Ngùkpà ale náadù Yèsù nálɛ, 'àdù òsònà. ⁴⁷ Ní, ànyìrò ì'ì ale nzínzì ò atdí ale nídhá pbì obhi-akpà, ndìtsà pbàkùhání tó ádròdrò ale dǒ kamà bhà kasutále-bì nǐ. ⁴⁸ Yèsù adù àtìnà abádhí nǐ: «†ma àlɛ nyì nyíwu rò, nyì nyǎdù tí iwu fukú obhi-akpá nà mùgò mànà, ogbotále nálɛ ríwu ale bhèyi? ⁴⁹ Bìlǐnganà ma múbhì àdì rǒ tikú, madù àmbe dhu núdhe dǒ Kàgàwà bhà idza ò rò, ìnzǐ nyǎdù malɛ. Pbétù, wò dhu rǐ ndònzì ndínǐ Andítá únò dhu náaká tí.» ⁵⁰ Nírò ní ndì ábhàlǐ nuubhà àbadhi, 'àdù òtse kórò. ⁵¹ Atdí kpatsìbhíngba náadì ndàmbe àrà dǒ Yèsù-owù ò, atsità tó mberù kèlě ndì ndòbvù ròná rórò. Ní

ka kadù àbadhi nálu. ⁵² Pbétù, kädù ndi mberù nángolo róná rò, ndàdù òkù nzìnzí rò.

Yèsù rǐì Pbàyàhúdì-bvǔ ádròdrǔ anya nítdì arí ale-ònzǐ dhu

(Mát 26.57-68; Luk 22.54-55,63-71; Yùw 18.13-14,19-24)

⁵³ Yà Yèsù nòsò ale náawù kà nà pbàkùhání tó ádròdrǔ ale dǔ kamà bhà, yà kóró pbàkùhání tó ádròdrǔ ale mà, pbàkùrǔ mà, Músà bhà Ɔyátá tó màlímó mànà núndu ì ì. ⁵⁴ Péterù adù àdì itseta, ndàmbe àrà dǔ Yèsù-owù ǒ, ndàrà òtsù pbàkùhání tó ádròdrǔ ale dǔ kamà bhà idza-ngbò ka kákpòrò nǐ kàlì ò. Ní ányì, abádhí náadù òko atdíkpá sàndìrì mànà, 'àmbe kàzù nówò dǔ.

⁵⁵ Pbàkùhání tó ádròdrǔ ale mà, kóró ngǔkpà ale yà Pbàyàhúdì bvǔ ádròdrǔ anya nítdì arí mànà, náambénà Yèsù nóbhù ka kí dóná dhu nónè dǔ, ndínǐ 'adù tí ànyàna nótdì kohò. Pbétù, abádhí náabà nzá atdí dhu mà. ⁵⁶ Obhó tí, ábhǒ ale nóowúnà ìwu rǔ, 'adù Yèsù nóbhù tìtò dǔ, pbétù abádhí-òtǔ nóowúnà nzǐ 'àsò rǔ. ⁵⁷ Ngúfe ale níivà ì, 'òbhù ka tìtò dǔ, 'àti: ⁵⁸ «Mǎ mǎrì kà rǎtina: <Ma mí yà ìndrǔ asì ɔtsúya nǐ Kàgàwà bhà idza núgòlǒ, madù ngǎtsi-tsí, yà ìnzǐ ìndrǔ rǐ kàsǔna nónzi ɔtsúya nǐ nósì ìbhù idhò ǒ.»

⁵⁹ Ní wò ndi obhuta dǔ màtí, abádhí-òtǔ náasò nzá ì. ⁶⁰ Ní pbàkùhání tó ádròdrǔ ale dǔ kamà níivà ndì ndidè kóró ale-ònzǐ, ndàdù dhu ìvu Yèsù-tsǔ ndàti: «Nyi t'óbhó dhu àdù kǒkò ale rǔnɔna dùnú dhu dǔ?» ⁶¹ Pbétù, Yèsù adúnà àrà ìnè rò ìnè tí, ìnzǐ ndàdu atdí dhu mà. Ní pbàkùhání tó ádròdrǔ ale dǔ kamà níivú dhu tdítǔ kà-tsǔ ndàti: «Nyi tí Krístò, yà mǎ mǎrì

ifüna Kàgàwà t'Ídhùnà?» ⁶² Ní, Yěsù adù dhu àdu ndàti: «Obhó, ima ní ndi. Ndirò nyí kóró, nyí nyalaya Ìndrű t'Ídhùnà ádrùngbǎnga tó obi nà arí'ì Kàgàwà bhà fangà dònǎ rò àdi ró. Ndirò, nyí nyalaya ka átò òrù-akpà-nyì rǒ àp̀b̀ù ǒ rírà ró.» ⁶³ Ní wò dhu ndì ndìrì rò, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà núufà róná mberù-ǒnga nàwí-okú dò rò, ndàdù àtìnà: «Ádhu tó ngàmbì àlě kí'ì atdyúna nà tdítǒ! ⁶⁴ Nyí nyìrì wà kùnò dhu nzére nyú Kàgàwà nǐ dhu. Ní, ádhu nyí nyìrè kà dǒ?» Ní, kóró ale adù anya òtdì kà-dǒ, 'àti kà rākǎ kohò. ⁶⁵ Abádhí nzínzì ǒ atdídhená ale náapè 'uso iso Yěsù dǒ. Abádhí owúnà kà-nyì nátsì rǒ, 'adù kùdù ɔtsúya nǐ. Ndirò abádhí owúnà àtìnà rǒ kà nǐ: «Nyì nyùnì rò, áti pé nyì nòp̀b̀ì ale fākà.» Ndirò sàndírì náalú Yěsù, 'adù ùp̀b̀ìnà ɔtsúya nǐ.

Péterù rǎtina inzá ndì rúnì Yěsù dhu
(Màt 26.69-75; Luk 22.56-62; Yùw 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Péterù àdi pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà bhà idza-lí ònà kàsùmì ǒ, ndi kamà bhà kasu tó vèbhále nzínzì ǒ atdí tsìbhále níitò ndì. ⁶⁷ Ní, kála Péterù kàzɔ nǒvɔ rí ró, ndàdù nyìkpóna nódì róná, ndàdù àtìnà nǐ: «Ínyì átò, nyì nyì'ì atdíkpá Yěsù yà Nàzàretì ǒ ale mànà.» ⁶⁸ Pbéttù, Péterù adù wò kùnò dhu nágò ndàti: «Ínzá ma m̀ǹǹì, ndirò inzá dùdu àlě wò nyì nyùnò dhu.» Ní, Péterù adù ndìvà ndì idza-lí rò, ndàrà idza-ngbò ka kákpòrò nǐ kàlì-li'ò, [à'ù-akpà ràdù òngò.] ⁶⁹ Pbéttù, wò kasu tó tsìbhále náala àbadhi, ndàdù ndòp̀è ndùnò dhu tdítǒ

ányìrǒ ì'ì ale tò ndàti: «Yàrí ale ní abádhí nzínzì ò atdí ale!» ⁷⁰ Péterù adù ndi dhu nágò àgò tí tdítǒ. Ní ákě kàsùmì dzidǒ, ányìrǒ ì'ì ale náati Péterù nǐ tdítǒ: «Obhó nyú, nyi ní abádhí nzínzì ò atdí ale, nyi ní Galilayà tó pbìrì ò ale átò nídhunǐ.» ⁷¹ Ní, Péterù adù ote òpè ndàti: «Dhu apé ì tìtò núnɔ ma mí dhu tí, ní Kagàwà àkǎ ndòtdì ànyǎdu. Ma mòtsò wà dhu nyú, inzà ma m̀̀ni wò nyǐ nyúnɔna ale.» ⁷² Wò ndi kàsùmì ò tí, à'ǔ-akpà náadù òngò ɔɔ rí kisé nǐ. Ní, Péterù adù yà Yèsù ùnòna fìndà dhu nírè: «Inzá à'ǔ-akpà nápè òngò ɔɔ-gùna rórò, nyi nyi'ina iwà nyi nyàti ìbhɔ-gùna inzà nyi r̀̀ni ma r̀̀.» Nírò ní ndi Péterù adù ndòpè ndòdzì.

15

*Yèsù rǐ'ì Lìwalì Pilatò-ònzǐ dhu
(Màt 27.1-2,11-14; Luk 23.1-5; Yùw 18.28-38)*

¹ Kútsingá nyú, Pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà núundu ì pbàkùrǔ mà, Músà bhà Úyátá tó màlímó mà, kóró ngǔkpà ale yà Pbàyàhúdì bvǔ ádròdrǒ anya nítì arí màna, ndínǐ ì iri tí ì Yèsù dǒ. Ní, abádhí adù Yèsù àbhɔ kutsì, 'adù òwu nà 'òwù àbhànà Pilatò-fo ò. ² Ní Pilatò ivú dhu Yèsù-tsǔ ndàti: «Inyi, nyi tí Pbàyàhúdì tó ádr̀̀ngbǎ kamà?» Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Inyi ní ndi ka nyùnò.» ³ Pbàkùhání tó ádròdrǒ ale náambénà Yèsù nóbhù dǒ ibí otu ò. ⁴ Ní Pilatò adù dhu nívu kà-tsǔ tdítǒ ndàti: «Nyi nyàdu tí nzà atdí dhu mà? Nyi nyìrì wà abádhí rǐ nyòbhɔ dònà kóró dhu!» ⁵ Pbétù, Yèsù adù nzà atdí dhu mà nádu, idhɔ ràdù Pilatò ǹ̀ko atdí dǒ nyú.

*Yēsù-ànyǎ nótǎi ka kí, ndínǎ ka koho tí dhu
(Màt 27.15-26; Luk 23.13-25; Yùw 18.39-19.16)*

⁶ Yà Pbàyàhúdí tó Pásìka tó mùhendù-idhò náarírà dhu bhěyi, Pilatò nóongónà atdí ale níkòlò yà imbi ò rí'ì ale nzínzì ǒ rò. Ndi ale nongónà ì'ì yà ihé-yà nózè kíkòlò fíyò ale. ⁷ Ní, Bàrabà tí kátina atdí ale ní'ì imbi ò ka kósò ró. Ka kusó abádhí atdíkpá yà abvo nóhò ale mànà. I ale náahò ndi abvo yà dhu ì ìvà ìnzì àmbe kamà-tsǔ dhu ní'ì dǒ òná kasumì ǒ. ⁸ Ní, ihé-yà ní'và ì 'òwù Pilatò bhà, 'àdù kàvi rìkòlò atdí ale fíyò, yà bilí ndi ndaróonzina Pásìka tó mùhendù ǒ dhu bhěyi. ⁹ Pilatò adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Nyǎ nyòzè tí mikòlò Pbàyàhúdí tó ádrùngbǎ kamà fǔkù?» ¹⁰ Obhó tí, kǔni dhu mběyi nyú, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale riwǔ Yēsù nà fona ò kǎdhà ònzì ì'ì dhu-okú dǒ rò. ¹¹ Pbétù, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale níitsu dhu ihé-yà-dǒ ò, ndínǎ Bàrabà kèlě nonzi tí kíkòlò fíyò. ¹² Ní, Pilatò níivú dhu tdítǒ ihé-yà-tsǔ ndàti: «Ádhu nyú nyǎ nyòzè mǎnzì yà Pbàyàhúdí tó ádrùngbǎ kamà tí nyǎ nyarí ànzina ale nǎ?» ¹³ Ní, abádhí adù dhu àdu kà tò ikǔ nyú ǒ àti: «'Útǒ ka mùsàlabhà dǒ!» ¹⁴ Ní, Pilatò adù dhu nívu abádhí-tsǔ, ndàti: «Ádhu nyú ndi kǒnzì nzére dhu tí?» Ní, abádhí adù idù àrǐ nyú tí 'àti: «'Útǒ ka mùsàlabhà dǒ!» ¹⁵ Pilatò náazè ndònzì ihé-yǎ-dhè níká rí dhu. Ní kǎdù Bàrabà níkòlò abádhí tò. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù Yēsù nábhù kúvi asé nǎ, ndàdù àbhùnà kowù ùtonà mùsàlabhà dǒ.

Pbànowí rĭ Yĕsù ikpǒ dhu
(Màt 27.27-31; Yùw 19.2-3)

¹⁶ Pbànowí náawù Yĕsù nà lĭwalì bhà ádrùngbǎ idzá-yà-ba-ngbò ka kákpòrò nĭ kàlì ò. Abádhí adù kóró pbànowí tó pìkò núnzì rìwǔ ányìrǒ. ¹⁷ Ní, abádhí náafó òlǒlù ɔrú mùdzarù Yĕsù rǒ, 'àdù okpèna nà itsu-dòká tó mùkàkú nákpòrò, 'áfó kà-do rǒ. ¹⁸ Wò dhu-dzidǒ, abádhí náapè 'àtsè Yĕsù 'òwù àtìna rǒ: «Yǎmbù, Pbàyàhúdì tó ádrùngbǎ kamà!» ¹⁹ Abádhí nóowúnà kà-dòtsirò nóvì rǒ ízò nĭ, 'àdù isò núso kà-dò. Ndirò, abádhí adúnà òwu 'ùko rǒ ɔtdyùya dǒ, 'àgǔ ì obvò nyú kònzì. ²⁰ Ka ì ikpǒ dhu-lutinǎ, abádhí níwa òlǒlù ɔrú mùdzarù kàrǒ rò, 'àdù kàrǒ mùdzarù núfó kàrǒ tdítǒ. Wò dhu-dzidǒ, abádhí adù ùvò kànà iri, 'àdù òwu kùto mùsàlabhà dǒ.

Yĕsù nútǒ ka kí mùsàlabhà dǒ dhu
(Màt 27.32-44; Luk 23.26-43; Yùw 19.17-27)

²¹ Kùrenì tó kigò ǒ atdí ale, Simonì tí kátina, núubhínà ùda rǒ ányìrǒ inga bvù rò ndì ndírà rórò. Ndi ale nĭ'ì Àlìsandurù mà Rufù nà mà t'ábanà. Ní pbànowí nútutu ka rànò Yĕsù bhà mùsàlabhà. ²² Abádhí náawù Yĕsù nà, 'òwù ùvò nà Gòlògotà tí kátina ngari ò. Gòlògotà-tì ní «ale-do-kpa tó ngari.» ²³ Abádhí náatsú 'àbhu mànèmanè tí kátina itsu-dha nà ka kàngbǒ dìvayì Yĕsù tò. Pbétù, Yĕsù adù nzá kòmvù. ²⁴ Wò dhu-dzidǒ, abádhí náadù kùto mùsàlabhà dǒ. Abádhí adù kàrǒ mùdzarù núndò foyá, ngàlà ǒ ì òvì rórò. Abádhí avì ngàlà ndínì ì ùni tí ngàtsi ale ràrĭ ngbǎgà-tsí nábà. ²⁵ Ka kùtó ka mùsàlabhà dǒ ìbhu adyifò-sisì kùtsingá nga tó ǒ.

²⁶ Kòho ka kí okúna dò rò dhu ka kítè ònà andítá náati: «Pbàyàhúdí tó ádrùngbǎ kamà.» ²⁷ Ndirò, abádhí núutó óyǒ ogbotále átò mùsàlabhà dǒ Yěsù tí: atdí ale ka kutó, kòdì Yěsù bhà fangà dònǎ rò, kadù ngǎtsi ale nútó, kòdì Yěsù bhà ígù dònǎ rò. ²⁸ [Ndi dhu bhěyi ní ndi, yà Kàgàwà bhà Andítá ò ka kandí dhu náaká. Ndi Andítá rǎtina: «Ka kazù ka nzérenгатále nzínzi ò*.»]

²⁹ Ní, ányìrǒ rúda ale nóowúnà dọya nóbhi rǒ, 'àdù dhu ùnò kà nǐ, 'àti: «Òhǒ! Inyi, yà nyi nyátsù nyugolo Kàgàwà bhà idza, nyadù tí òsìnà ìbhù idhò ǒ rò, ³⁰ ígǔ pé nyi nyi-tírò, nyadù ifo mùsàlabhà dǒ rò!» ³¹ Ndi dhu bhěyi tí, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Músà bhà Ƴyátá tó màlímó mànà núugbó Yěsù, 'àdù òwu àtìnà rǒ nzínziya ǒ: «Kǐgú ngǔkpà ale, pbétù kàrǐ nzí àdù ndìgù ndítírò! ³² Dhu àkǎ Krístò, Pbàìsràyélí tó ádrùngbǎ kamà, rìfò kòmbí mùsàlabhà dǒ rò, ndínǐ mà mala tí, màdù kà'ù.» Yà Yěsù tí ka kùtǒnà mùsàlabhà dǒ ale, náambénà dhu ùnò dǒ átò kà nǐ.

Yěsù rǒvè dhu

(Màt 27.45-56; Luk 23.44-49; Yùw 19.28-30)

³³ Adyíbhengá nga tó azà adyifò-sisì ǒ, ínǒ yà níibvú ndì kóró ndi pbìrì ǒ, ràrà àhù adyídǒ nga tó àrùgyètdí adyifò-sisì ò. ³⁴ Ní adyídǒ nga tó àrùgyètdí adyifò-sisì ǒ, Yěsù náakù ɔrú tǔna nyú nà ndàti: «Èloyì, Èloyì, lamà sàbàkàtanì.» Kàtì ní: «pbàkà Kàgàwà, pbàkà Kàgàwà, ádhu nyi nyèbhà ma ní?» ³⁵ Ányìrǒ ì'ì ale nzínzi ǒ, wò dhu nìrì atdídhená ale náadù àtìnà: «Nyìrì

* 15:28 15.28 Ìsa 53.12

pé, kà rǐ nabì Èliyà nánzi!» ³⁶ Atdí ale abádhí nzínzi ǒ náakù ndìdìyì sǐfǒngò, ndàfǒ ògyògyè ò. Kǎdù kìwà ndòtù ízò-tsù-dǒ, ndàbhu ndínǐ Yēsù andú tí ònà rǐ'ì òdìyì ndòtò. Kǎdù àtìna: «Nyitse pé! Kàndà pé Èliyà ràtì kifo ifǒ mǎsàlabhà dǒ rò!» ³⁷ Ní Yēsù adù òkù àrǐ nyú tí, afína ràdù itdǐ.

³⁸ Kàgàwà bhà idza ǒ ka kúsò ádrùngbǎ mberù-ǒnga náadù ndífa ònángà rùtù ndì ɔɔ, ròpè ndì ɔrù rò rìsǐ obvò. ³⁹ Pbarómá tó pbìrì ǒ atdí miyà pbànowí dǒ ádrùngbǎ ale ní'ì Yēsù-ònzǐ ndì ndidè ró. Ní Yēsù òvè tí dhu ndì ndàla rò, kǎtì: «Yàrí ale ní'ì obhó nyú Kàgàwà t'Ídhùnà!» ⁴⁰ Ngúfe vèbhále ní'ì átò ányìrǒ, 'àmbe dhu àndà dǒ itse rò. Abádhí nzínzi ǒ ì'ì ní, Màngàdalà tó pbanga ǒ Màriyà mà, Màriyà, Yàkòbhǒ-ngba mà Yǒsè mànà-tsánà mà, Sòlomì mà. ⁴¹ Abádhí núubhì Yēsù-owù ǒ, 'adù òwu kà-kàsǔ ònzǐ ró Gàlilayà tó pbìrì ǒ kí'ì rò. Ibì ngǔkpà vèbhále yà kà mànà upò atdíkpà 'òwù Yèrùsàlemà tó kigò ǒ ní'ì ìnè átò ányìrǒ.

*Yēsù nótdù ka kí dhu
(Màt 27.57-61; Luk 23.50-56; Yùw 19.38-42)*

⁴² Inga ràtì dhu-tsù dǒ, yà tsútsǎ nínganì Sàbatù ní'ina rórò ìndrǔ rǐ ì òbhòlò ònà idhò ǒ, ⁴³ Yòzefù níra àhù. Ka ní'ì Àrimàtayò tí kátina pbanga ǒ ale. Ndirò, ka ní'ì atdí dǒ ka kífù Pbhàyahúdì-bvǔ ádròdrǒ anya nítì arí ale nzínzi ǒ atdí ale. Ndirò, ka ní'ì átò arí òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi rìrà dhu nódo atdyúna nà ale. Ní, kǎrà ìmbǎ ònà ɔdóna Pìlatò bhà, ndàdù Yēsù-abvò nónzì káfó.

44 Pbétù, idho núuko Pilatò atdíđ iwà Yěsù òvè dhu ndì ndìrì rò. Ní kǎdù Pbàróma tó pbìrì ǒ atdí miyà pbànowí dǒ ádrùngbǎle návi kanzi, ndàdù angyí màtí Yěsù nóvènà dhu nívu tsuná. 45 Ní wò pbànowí dǒ ádrùngbǎle nádu fíndà dhu ndì ndìrì rò, kǎdù Yòzefù návi rìdyì Yěsù-abvò. 46 Yòzefù náadù abvo t'ótùta tó mberù* nódzi. Kǎdù Yěsù-abvò nífo mùsalabhà dǒ rò, ndàkpòrò ndi mberù ò. Kǎdù àrà ndi abvo nà, ndàrà òtdùnà, ndìli bhalabhala ò ka kóbhì ròtsù ibhu ò. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù ádrùngbǎ odu-iyà-ba nígèrè, ndàpbi ndi ibhu-li'ò nǐ. 47 Màngàdalà tó pbanga ǒ Màriyà mà, Màriyà Yòsè-tsánà mà, náadù òko 'àmbe kòtdù ka kí ró nga nándà dǒ.

16

Yěsù rǐ ndìngbè òvè-bvù rò dhu

(Màt 28.1-8; Luk 24.1-12; Yùw 20.1-10)

1 Sàbatù-idhò nùdà dhu-dzidǒ, Màngàdalà tó pbanga ǒ Màriyà mà, Màriyà, Yàkobhò-tsánà mà, Sòlomì mà, nùudzì ndrùù róngu akye, ndìní 'owu tí Yěsù-abvò-ngbò nùtri nǐ. 2 Ní kútsingá nyú, Sàbatù dzidǒ rúbho nga ǒ, adyifò rǐ ndìto rórò, abádhí náawù Yěsù ka kòtdù i. 3 Ní otu ǒ, abádhí owúnà dhu òngù rǒ tsùyá nzínziya ǒ, 'àmbe àtànà dǒ: «Ádhi wò odu-iyà-ba nógere rí àlětò ibhu-lí rò?» 4 Pbétù, yà ì ùbè nga 'àndà rò, abádhí ala wò odu iwà ka kògèrè igi ró. Obhó tí, ndi odu i'ì ádrùngbǎ nyú. 5 Ní abádhí atsù

* 15:46 15.46 Abvo t'ótùta tó mberù nǐ kitanì tí kátina itsukpó-nzo-imvò nǐ ka kódyù mberù.

ibhu ò, 'àdù òwǒwù kanzù nàfǒ kpatsìbhíngba* nála fangà dònǎ rò àdi ányì ró. Ní ọ̀ọ náadù isì atdíǒ abádhí ò. ⁶ Ní, wò kpatsìbhíngba adù àtìna abádhí nǎ: «Ínzǐ nyònzì ọ̀ọ, nyǐ nyónena ní Yèsù, Nàzàretì ǒ ale, yà mùsàlabhà dǒ ka kútǒ. Kìngbè wà ndì, ní kàǐ ìmbǎ iró. Nyàndà, kàǐ kǎ-bvò ka kili ràyi ró nga. ⁷ Nyòwu nyùnọ dhu Péterù mà tò, ngǔkpà ábhàlǐ mànà nyǎti, kà ràǐ àrà nyòdò Gálilayà tó pbìrì ò rò. Ányì ní ndì nyǐ nyí kǎlǎ, yà fǔkù kǔnọ ka dhu bhěyi.» ⁸ Ní abádhí núuvò ibhu ò rò, 'àdù ọ̀tse itse nyá ndì ibhu tí rò. Obhó tí, abádhí ambénà ìvi dǒ, idhọ̀ ràdù 'ùkọ̀ atdíǒ. Ndirò abádhí núunọ̀ nzá atdí dhu mà atdí ale tò màtǐ, ọ̀ọ ná ì ì'ì dhu-okú dò rò.

Yèsù rǐ ndàvǐ Màngàdalà tó kigò ǒ Màriyà tò dhu

(Màt 28.9-10; Yùw 20.11-18)

⁹ [Yèsù níitdègu ndìngbè, ní sàbatù-idhò dzidǒ wemberè tó idhọ̀ ǒ, kǎvì ndì angyi Màngàdalà tó pbanga ǒ Màriyà tò. Ndi Màriyà ní ndì àrùbhù nzére-alafí kípfo ònà rò. ¹⁰ Íyàdhíyà adù àrà ndì dhu núnò yà Yèsù mà ní'ì mànà ale tò. Í ale ní'ì izu nà, 'àdù àmbe ọ̀dzi dǒ. ¹¹ Pbétù, abádhí níitdègu Màriyà rǎtina Yèsù rìngbè wà ndì, ndirò iwà ndì rǎla ka dhu níri, ní abádhí náadù nzá kà rǔnọ̀na dhu ná'ù.

Yèsù rǐ ndàvǐ pbèndà ábhàlǐ nzínzì ǒ ọ̀yǒ ábhàlǐ tò dhu

(Luk 24.13-35)

---

* **16:5** 16.5 Ndi kpatsìbhíngba ní'ì Kàgàwà bhà màlàyikà.

¹² Wò dhu-dzidò, Yèsù náavì ndì pbìndà ábhàlì nzínzì ò óyò ale tò. Kávì ndì abádhí tò ìnzì abádhí rí ndùnì òná vurò woyò ò. I ábhàlì núubhínà òwu rǒ atdí pbanga ò. ¹³ Ní i ábhàlì náadù 'àdu, 'òwù ndì dhu nówò ngǔkpà ábhàlì tò. Pbétù i ábhàlì náadù nzá abádhí rǔnɔna dhu ná'ù.

Yèsù rí ndàvì pbìndà idre dóná atdí nà ábhàlì tò dhu

(Màt 28.16-20; Luk 24.36-49; Yùw 20.19-23; Kas 1.6-8)

¹⁴ Kà rǐku dóná rò nǐ, Yèsù náavì ndì pbìndà idre dóná atdí nà ábhàlì tò, ònyè nónyè abádhí rí òná kàsùmì ò. Ní Yèsù apè ndòrù abádhí dǒ ndàti: «Nyǐ nyǐ'ì mbǎ a'uta nà, ndirò afíkù rǐ'ì odú nyú, ìnzá nyǐ nyà'ù yà ma mǎngbè ma dhu nàla ale rǔnɔna dhu dhu-okú dò rò.» ¹⁵ Wò dhu-dzidò, kǎdù àtǐnà abádhí nǐ: «Nyòwu yà adzì ò kóró ngari òná, nyǎdù Kàgàwà bhà Ídzì Mǎkǔrù núnò kóró ale tò. ¹⁶ Nyǐ nyúnɔna dhu ná'u rí, ndàdù bàtizò nálù ale nógúya ògù. Pbétù ìnzì rí nyǐ nyúnɔna dhu ná'u ale dǒ ka kotdíya anya. ¹⁷ Kàrí ní i yà nyǐ nyúnɔna dhu ná'ù ale núnì rǒ ka kowuya ròyá ize: abádhí nówuyà nzére-alafí nípfo rǒ ìndrù ò rò ɔvòdu rǒ. Abádhí nówuyà òte rǒ yà ìnzá i apè ùnǐna angyangyi aláwà ò. ¹⁸ Abádhí nówuyà mbǎ osu mà nǔlù rǒ otsúya nǐ, 'àdù ìndrù òho rǐ itsu mà nómvè, ní atdí nzére dhu mà náaraya nzǐ ndònzì rǒ abádhí rǒ. Abádhí nówuyà otsúya nǔlì rǒ andítále dǒ, i ale ràdù ùgù.»

Yèsù rí ndàdù Kàgàwà i òrù-akpà ò dhu
(Luk 24.50-53; Kas 1.9-11)

19 Wò dhu bhěyi Ádrùngbǎle Yěsù nówò dhu pbìndà ábhàlǐ tò dhu-dzidǒ, Kàgàwà náadù kòdyì tina ò òrù-akpà ò, kà ràdù àdi Kàgàwà bhà fangà dònǎ rò. 20 Ní Yěsù bhà ábhàlǐ adù òwu Kàgàwà bhà Ídzi Màkǔrù núnò kóró ngari ònǎ. Ádrùngbǎle Kàgàwà náaránà abádhí-dzùnà nónzì rǒ ndi kasu ǒ, ndàdù àrà abádhí rǔnɔna ɔte tó obhónɡa nábhu rǒ ràvi ndi wiwì-otù ǒ†.]

---

† **16:20** 16.20 Mrk 16.9-20 rǐ̀ì ìmbǎ ibí ngǔkpà angyè Andítá ò.

Ungbòta-Ɔwátá Tó Bhǔkù

Ndrǔna: Ungbòta-Ɔwátá Tó Bhǔkù New Testament

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ndrǔna (Ngit)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

abb6c630-aaf1-5647-8172-605215e8fe12